ÇİZGİLERLE

II. Dünya Savaşı

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN

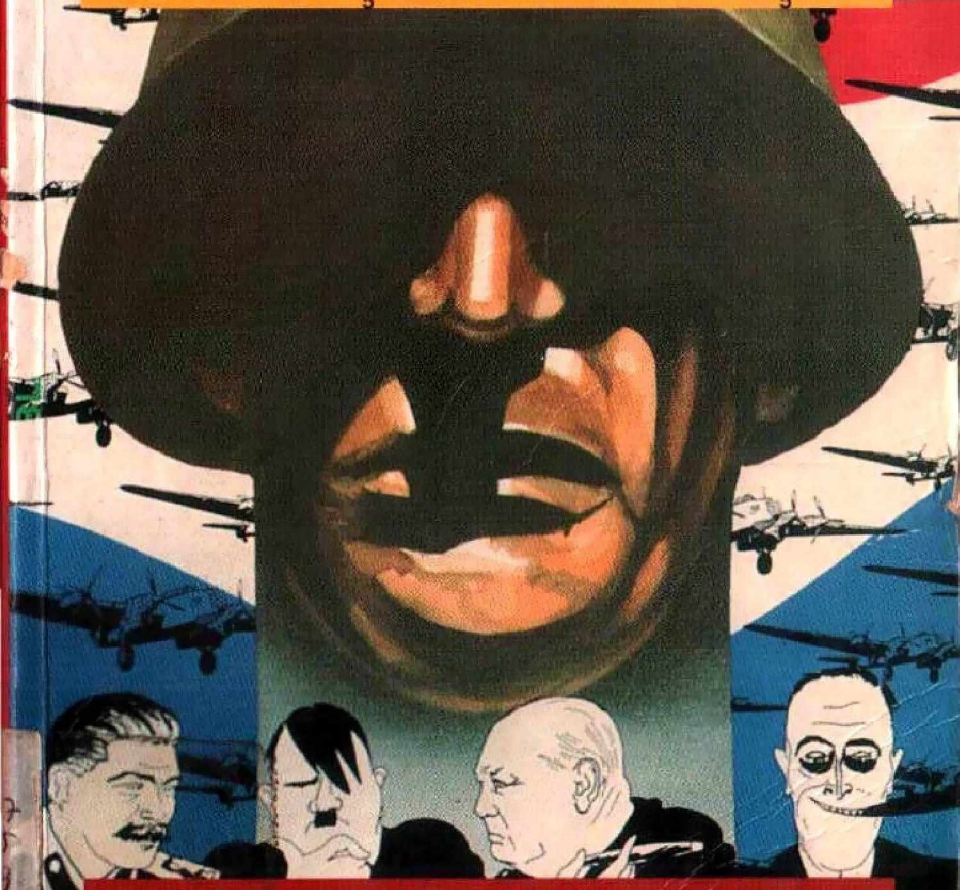

Errol Selkirk / Naomi Rosenblatt / Shey Wolvek - Pfister

Milliyet
YAYINLARI

İkinci Dünya Savaşı

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN

Errol Selkirk / Naomi Rosenblatt / Shey Wolvek - Pfister

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI

Orijinal adı: *World War II*
© Errol SELKİRK, 1991
Yazan: Errol SELKİRK
Resimleyenler: Naomi ROSENBLATT / Shey WOLVEK-PFİSTER
İngilizce aslından çeviren: Mehmet HARMANCI

Türkiye için yayın hakları: © AD Kitapçılık AŞ
Bu kitabın Türkçe yayın hakları Akçalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla satın alınmıştır.
1. baskı / ocak 1999 / İSBN 975-325-494-6

Baskı: Şefik Matbaası

AD Kitapçılık AŞ Doğan Medya Center, 34554 Bağcılar-İSTANBUL
Tel. (212) 505 61 06 - 505 64 16
Faks (212) 505 64 13

İkinci Dünya Savaşı

YENİ BAŞLAYANLAR İÇİN

Errol Selkirk / Naomi Rosenblatt / Shey Wolvek - Pfister

Bana bazı şeylerin savaşmaya değer olduğunu öğreten Donald Selkirk'e... ve bu korkunç savaşın altı milyon ve tüm diğer kurbanlarının anısına...

İÇİNDEKİLER

1. **ALACAKARANLIK BARIŞI** (1918-1929) 8

2. **YARIN BÜTÜN DÜNYA** (1929-1939). 28

3. **FIRTINA** (1939-1940) 48

4. **EN İYİ SAATLERİ** (1940-1941). 64

5. **BARBAROSSA** (1941) 78

6. **DOĞAN GÜNEŞ** (1941-1942). 90

7. **YENİ DÜZEN** (1938-1945) 108

8. **AKINTI TERSİNE DÖNÜYOR** (1942). 122

9. **PASİFİK'İN FETHİ** (1942-1944) 134

10. **MİHVER'İN PARÇALANMASI** (1943-1944). 146

11. **AVRUPA KALESİNİN DÜŞÜŞÜ** (1944-1945) 158

12.**PATLAMALAR VE İNİLTİLER** (1944'ten günümüze) 170

GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı insanlık tarihinin en büyük çatışmasıydı. Savaş yaklaşık altı yıl sürmüş ve yarısı silahsız sivil olmak üzere 40 milyondan fazla erkek, kadın ve çocuğun hayatına mal olmuştur.

Bütün savaşlar cehennem olabilir. Ama modern çağlarda İkinci Dünya Savaşı'ndan daha çok cehennemi andıran bir mücadele olmamıştır. 1939 ile 1945 arasında onlarca kent yıkılmış veya buhara dönüştürülmüştür. Milletler ve halklar imha edilmiştir. Ve korkunç yeni imha silahları ortaya çıkmıştır ki, bunlar hâlâ insan ırkının varlığını tehdit etmektedir.

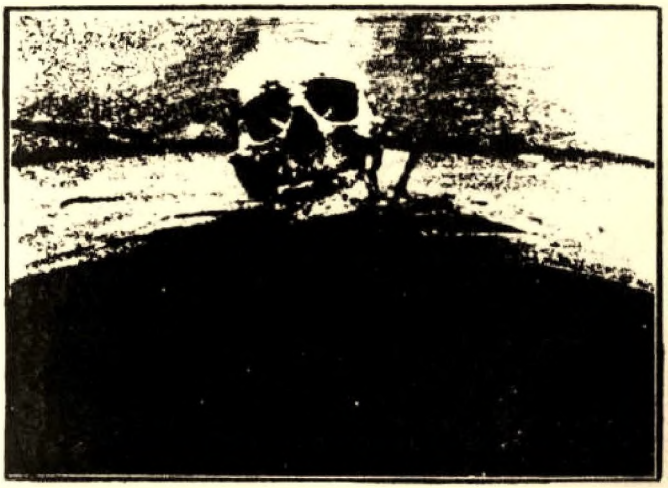

İkinci Dünya Savaşı, topyekûn bir savaştı. Tarihte ilk kez olarak modern sanayi devletinin mutlak gücü savaşın içine atılmıştı. Savaş sadece uzak savaş alanlarında yapılmadı. Ekonomik, sosyal ve hatta psikolojik cephelerde de çarpışılmıştır.

Savaşa herkes katılmıştır. Sadece kendilerini üniforma içinde ve ellerinde silahla bulan genç çiftçiler, işçiler ve öğrenciler değil. Üniformaları ve çoğunlukla silahları da olmayan milyonlarca kadın ve erkek direniş örgütlerinde çarpışmışlardır. Ve fabrikalarda gece gündüz çalışan, evlerinde veya yer altında, kalabalık sığınaklarda modern savaşın dehşetine göğüs veren milyonlar. Ve son olarak da, savaşın anılarını hep taşıyacak olan çocuklar kuşağı.

Askerî tarih bu hikâyenin ancak bir kısmını anlatabilir. İkinci Dünya Savaşı'nı gerçekten anlamak için orada olan ve hatırlayanları dinlemeliyiz. Sadece liderleri ve generalleri değil. Küçük insanları, savaştan nefret eden ama yine de onu yaşamak zorunda kalan sokaktaki kadın ve erkekleri.

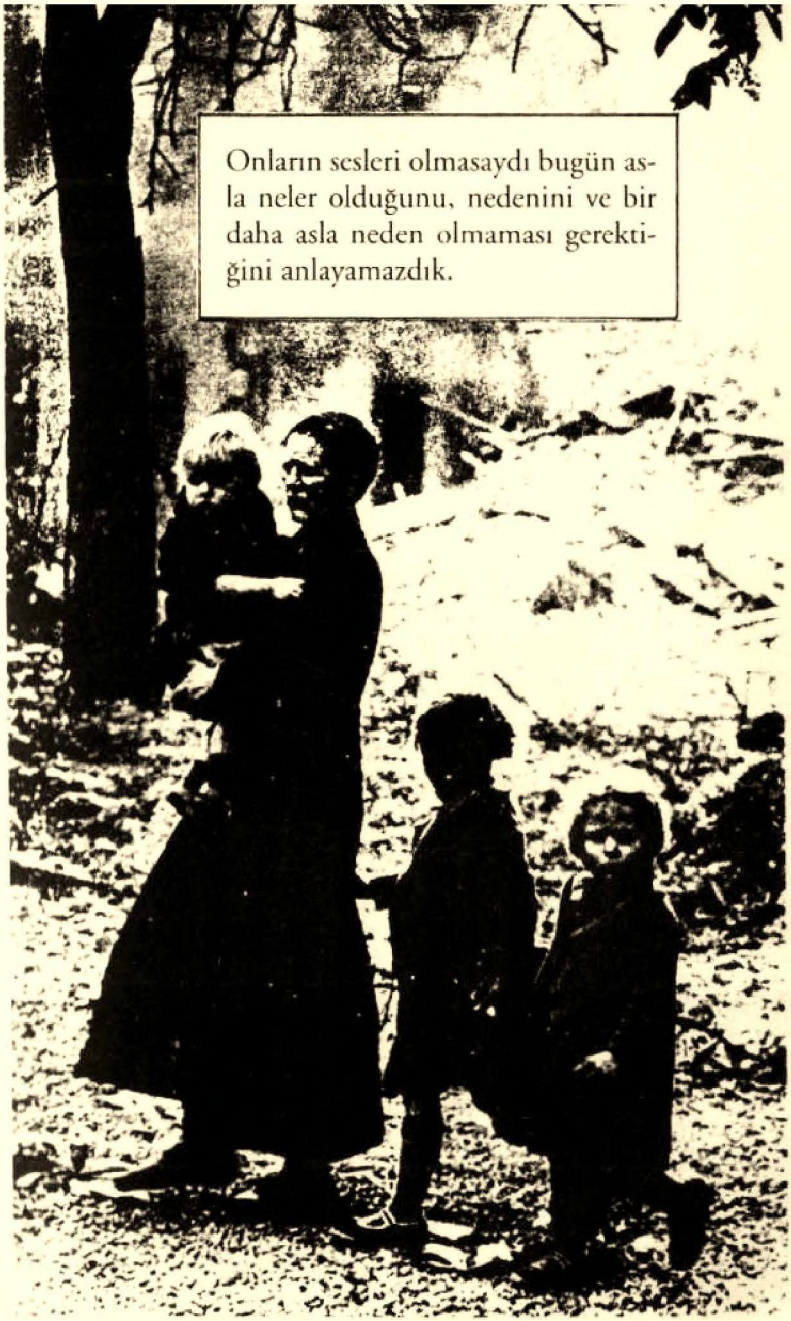

Onların sesleri olmasaydı bugün asla neler olduğunu, nedenini ve bir daha asla neden olmaması gerektiğini anlayamazdık.

BİRİNCİ BÖLÜM: ALACAKARANLIK BARIŞI

Birinci Dünya Savaşı 1918'in on birinci ayının on birinci günü saat on birde sona erdi. Dört yıllık kanlı savaştan sonra Batı Cephesi sonunda sessizliğe kavuşmuştu. Ancak barışın gelişiyle savaşın nedenleri ortadan kalkmamıştı. Birinci Dünya Savaşı'nın son el ateşi ne yazık ki, İkinci'sinin ilk el ateşi olmuştur.

Her iki savaşta da sorulan soru buydu. Geleneksel liderler İngiltere ile Fransa'ydı. Ama şimdi ikisine de, hırslı bir yeni süper güç meydan okuyordu: Almanya.

Almanca konuşan halklar uzun zamandan beri Orta ve Doğu Avrupa'daki düzinelerce küçük krallık, prenslik ve özgür kentlerde yaşamaktaydı. Bunlar kendilerini Almanlar olarak değil, Bavyeralı, Avusturyalı veya Prusyalı olarak görürlerdi. Enerjileri ve çalışkanlıklarıyla büyük servetler üretmişler, kültürel başarılar elde etmişlerdi. Ama politik güçleri yoktu.

Prusya Kralı I. Wilhelm'in danışmanı Kont Otto von Bismarck güçlü bir Alman imparatorluğu hayal ediyordu. Bismarck, parlak, uzak görüşlü ve acımasızdı. Almanya'nın "güneş altındaki yeri"ni elde etmenin anahtarının Prusya'nın askeri gücü ve hızlı sanayileşme olduğuna inanıyordu:

Prusya işe küçük Alman komşularını yutmakla başladı. Bismarck 1871'de Avrupa'nın en güçlü kara devleti olan Fransa'ya meydan okumaya hazırdı. Bir dizi hızlı ve kesin sonuçlu savaştan sonra, Prusyalılar Fransızları yenilgiye uğrattılar.

Bismarck savaş masrafları olarak büyük tazminat istedi. Fransa, Alsace ve Lorraine sınır eyaletlerini vermek zorunda kaldı. Bunlar hemen yeni ilan edilen Alman İmparatorluğu'na veya ***Reich***'ına ilhak edildi.

1914'te Birinci Dünya Savaşı başladığında Almanya daha da güçlüydü. Nüfus olarak Fransa'yı 2'ye 3 geçiyordu ve sanayi gücü İngiltere'ninkine hızla yaklaşmaktaydı.

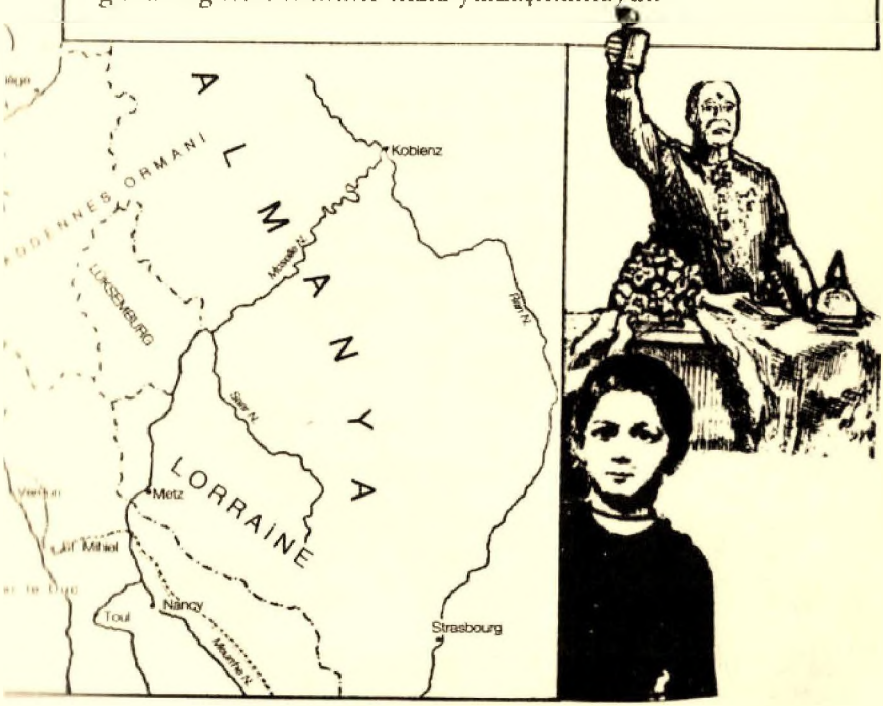

Ancak Reich nazik bir durumdaydı. Çökmek üzere olan ve hiç sevilmeyen Avusturya ve Osmanlı imparatorluklarına antlaşmalarla bağlıydı. Ayrıca İngiliz-Fransız ittifakıyla bir anlaşması olan 100 milyon Rus'la Doğu'da savaşarak iki cephe açmak zorundaydı.

Savaş, 1 ağustosta kahramanca süvari ve cesur süngü hücumlarıyla başladı. Makineli tüfekler, zehirli gaz ve ağır topçu ateşi bunları kısa zamanda ezdi. Milyonlarca kişi öldü. Her iki ordu uzun bir savaş için siperlere girdiler.

Siperlerde yaşam, ağır çekim ölüm demekti. Üç yıllık savaş boyunca her iki taraf da, dikenli telin öteki yanına on milden fazla ilerleyemediler. Bir asker o savaşın garip gerçeklerini sivillere şöyle anlatıyor:

Bu vahşî hayatın aylarca, hatta yıllarca sürdüğünü düşünün. Savaş acı bir dayanıklılık mücadelesine dönüşmüştü. 1917'de güç dengesi Alman İmparatoru ***Kaiser*** II. Wilhelm'in aleyhine dönmeye başladı.

İtalya ve güçlü ABD, Almanya karşısında savaşa girmişlerdi.

Denizde, güçlü İngiliz donanmasının ablukası Reich çevresindeki ekonomik ilmeği sıkıştırıyordu.

Karada, Alman ordusu hâlâ Fransa, Belçika ve Rusya'nın büyük bölümlerini işgal altında bulunduruyordu. Ancak yiyecek, cephane ve yedek asker sıkıntısı çekmekteydi. Askerî doktorlar artık genç yaşlı demeden iki bacağı üzerinde duran herkesi askere alıyorlardı.

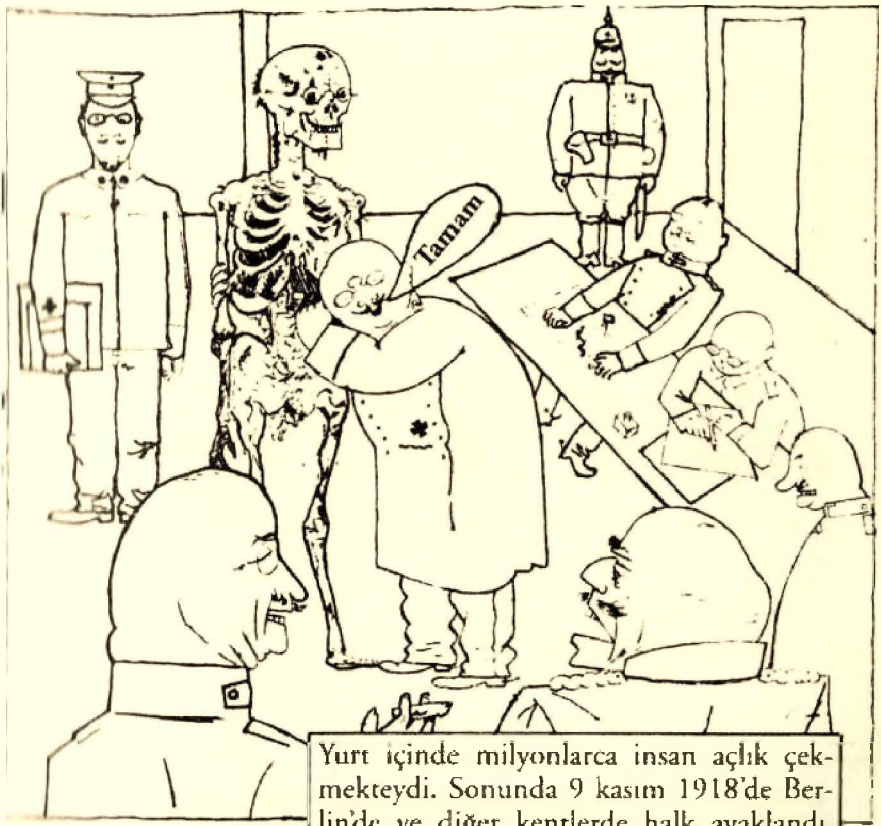

Yurt içinde milyonlarca insan açlık çekmekteydi. Sonunda 9 kasım 1918'de Berlin'de ve diğer kentlerde halk ayaklandı. Kaiser II. Wilhelm tahttan feragat edip ülke dışına kaçtı.

İktidarın sert gerçeklerine hazırlıksız olan siviller tarafından yeni bir hükûmet kuruldu. Ilımlı sosyal demokratların başa geçtiği Almanya şimdi savaşı ABD Başkanı **Woodrow Wilson**'ın getirdiği cömert koşullarla sona erdirmeyi umuyordu.

Wilson, savaştan başka bir şey bilmeyen kıtaya Amerikan barış ve özgürlük ideallerini zorla benimsetmeye kalkıştı. Özgür seçim, özgür ticaret, denizlerin özgürlüğü ve dünya silahsızlanmasını içeren bir **14 Nokta Programı** önerdi. Ve barışı korumak için güçlü bir Milletler Cemiyeti kurulmasından söz etti.

Fransa Başbakanı George Clemenceau Versailles'de toplanan barış konferansının başkanıydı. Dünya ticareti ve sömürgelerine müdahale etmedikçe İngiltere Wilson'un kararlarını uygulamaya hazırdı. Ama savaştan yıkılmış olan Fransa, bir daha hiçbir yabancı askerin Fransız topraklarına basmaya cesaret edememesi için düşmanı zayıflatmaya kararlıydı.

Avusturya İmparatorluğu'nun dağılarak yerine bağımsız Macaristan, Çekoslovakya ve Yugoslavya kurulması kararlaştırıldı. Almanya, Afrika ve Asya'daki denizaşırı sömürgeleriyle Alsace ve Lorraine'i kaybedecekti. Ve Prusya'da alınacak topraklarla yeni bir devlet, Polonya kurulacaktı.

Alman Reich'ının askeri dağıtılacaktı. Ezici savaş tazminatı ödenecekti ve bu Fransa'da ki bütün hasarın bedeline eşit olacaktı. Ve son bir aşağılanma daha vardı: savaşa neden olma suçunu sadece Berlin üstlenecekti.

Yeni Alman hükûmeti buna itiraz edince Müttefikler istila tehdidinde bulundular. Sonunda Berlin bu sert Versailles ***Diktat***'ına boyun eğdi. Antlaşma imzalanınca Müttefikler "Alman sorunu"nu bırakıp kendi acil dertlerine döndüler.

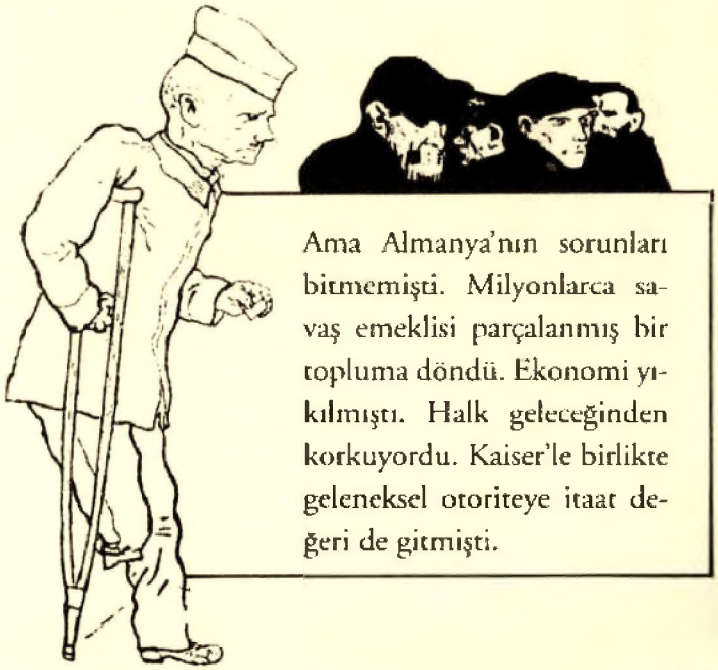

Ama Almanya'nın sorunları bitmemişti. Milyonlarca savaş emeklisi parçalanmış bir topluma döndü. Ekonomi yıkılmıştı. Halk geleceğinden korkuyordu. Kaiser'le birlikte geleneksel otoriteye itaat değeri de gitmişti.

Havada İHTİLAL kokusu vardı.

Rusya'da Vladimir İliç **Lenin**'in önderliğindeki Bolşevik ihtilali, hükûmeti devirip yönetimi ele almıştı. Macaristan'da isyan başladı. İtalya'da grevler ülkeyi felce uğratmıştı.

1919 yılının ocak ayında radikal Spartakist hareketin tatminsiz askerleri ve işçileri Berlin ve Münih sokaklarında barikatlar kurup pek çok devlet binasını ele geçirdiler.

Ayaklanma ***Freikorps*** adıyla anılan yarı askerî karanlık bir grup tarafından bastırıldı. Bir işçi ihtilalinden korkan zengin işadamları tarafından finanse edilen bu eski askerlerden oluşma özel ordu, siperlerde hayatın ucuz olduğunu öğrenmişti. Ve radikalleri yakalayıp soğukkanlılıkla kurşuna dizmeyi hiç önemsemiyorlardı.

Özel orduların zenginlerin desteği ve devletin göz yummasıyla çıplak gücü nasıl kullandığı bir başka savaş emektarının gözünden kaçmadı. Bu adam ***Adolf Hitler***'di.

Hitler 20 nisan 1889'da Avusturya'nın küçük bir sınır kasabası olan Braunau'da doğdu. Babası Alois sert, sinirli bir insandı; kendi kendini yetiştirmiş, yoksulluktan gümrük müfettişi olarak saygın bir devlet memurluğuna yükselmişti. Adolf'un annesi Klara kocasından 23 yaş küçüktü. Bir aile dostları evliliklerinin mutlu olmadığını hatırlıyor: "Alois, ailesine karşı çok sertti; karısının gülümseyecek hiçbir şeyi yoktu."

Genç Adolf sevdiği serüven kitaplarının yardımıyla bir savaş oyunları ve Alman zaferi hayali yaratarak bu sıkıntılı çevreden kurtuluyordu. Komşu çocuklarından çoğu onun etkisine girmişlerdi.

"Küçük bir çetenin reisi oldum."

Hitler, resmi, tarihi ve coğrafyayı seven, ortalamanın altında bir öğrenciydi. Öğretmenleri onun tembelliğinden, disiplinsizliğinden ve otoriteye karşı çıkışından şikâyet ederlerdi. Ancak o yine de bir ressam olmak istiyordu. Babası ölür ölmez okulu terk etti.

Hitler on altı yaşından on sekiz yaşına kadar annesinin Linz'deki evinde şımarık bir hayat yaşadı. Burada rahat rahat okuyor, çiziyor, operaya gidiyor, uzun uzun yürüyüşlere çıkıp hayaller kurabiliyordu.

Güzel Sanatlar Akademisi'ne giriş için resimlerini vermek üzere **Viyana**'ya gittiğinde her şey değişti. Hitler okul tarafından reddedilince şoka uğradı. Mimarlık okuluna ve teknik okula başvuruları da reddedildi. O sırada annesi öldü. Genç adam dünyada yapayalnız kalmış, tümüyle yıkılmıştı.

Hitler 1908'den 1913'e kadar Avusturya İmparatorluğu'nun başkenti Viyana'da bohem hayatı yaşadı. Burada köhne pansiyon odalarında yaşadı, arada sırada tablolar çizdi, evlerde boyacılık yaptı. Üst başı eskiyse de, tavırları her zaman sert ve doğruydu.

Onu toplumun dış kenarlarındaki binlerce başarısız insandan ayıran tek şey ciddiyetiydi. Ve de gözleri. Çocukluk arkadaşı August Kubizek yıllar sonra Hitler'in gözlerinin insanlar üzerindeki etkisini hatırlamaktadır:

"Görünüşü, bilmem nasıl anlatayım, böylesine gözlerinin hakimiyetinde olan bir başka insan görmüş değilim. O gözlerin, özellikle konuştuğu zaman, ifadesini nasıl değiştirdiği inanılır gibi değildi."

Ve Hitler sürekli konuşuyordu. Hitler kelimelerle sarhoş oluyordu. Kimi zaman sanatın, mimarinin, müziğin görkeminden söz ediyordu. Kimi zaman konuşma daha karanlık bir yola giriyordu. Hitler nefreti bir sanata dönüştürmeyi burada öğreniyordu.

Kendisini ve zafer hayallerini reddeden zenginler, okumuşlar ve aristokratlar hepsi günlerini göreceklerdi.

Viyana'nın kalabalık imarethanelerinde ve sefil pansiyonlarında birlikte yaşamak zorunda kaldığı işçiler disiplin altına alınacaklardı.

Ancak kendisini yurdunda yabancı hissetmesine yol açan yabancıları özel bir kader bekliyordu. Hitler'in kasaba geçmişinde kendisini Viyana'nın etnik çeşitliliğine hazırlayan hiçbir şey yoktu:

"Başkentin bana gösterdiği ırk karmaşası beni tiksindirdi. Bu Çek, Polonyalı, Macar, Rutenyalı, Sırp ve Hırvat karışımı beni tiksindirdi. Ve her yerde insanlığın o ebedî mantarları Yahudiler...."

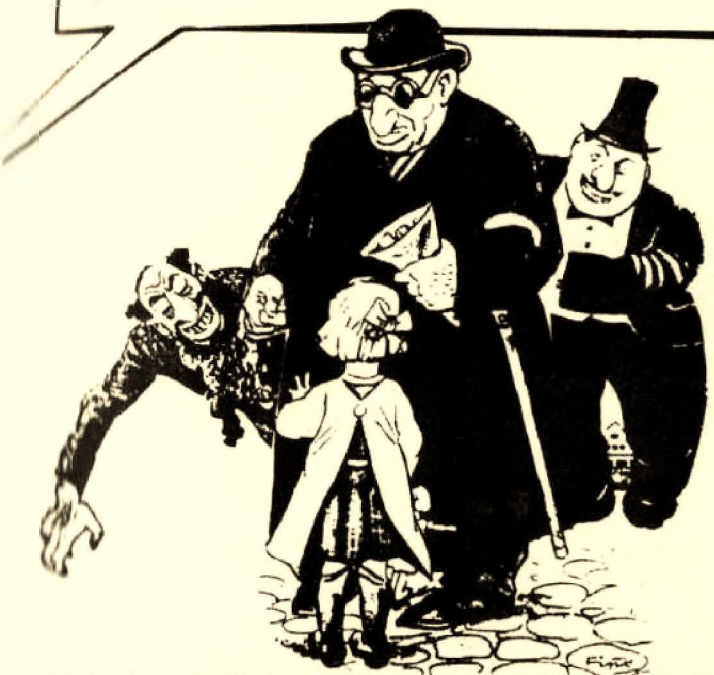

Hitler burada ilk kez geleneksel kara kaftanları içinde ve zülüfleri sarkan Doğu Avrupa Yahudilerini gördü. Bunlar kendisini itiyor, irkiltiyor ama aynı zamanda bir saplantı gibi kafasına yerleşiyorlardı. Çok geçmeden Viyana'da pek bol olan Yahudi aleyhtarı kaba edebiyatı okumaya başladı. Yahudilerin dünyanın bütün kötülüklerinden sorumlu olduklarını öğrendi.

Birinci Dünya Savaşı'nın başlaması Hitler'i bu köksüz başıboşluktan kurtardı. Hemen güçlü Alman ordusuna katıldı, orada bulduğu disiplin ve arkadaşlık ruhundan çok hoşlandı. Dört yıl boyunca Batı Cephesi siperlerinde savaştı, haberci olarak seçkin bir hizmet verdi. 1918'de cesareti yüzünden Birinci Sınıf Demir Haç madalyası aldı, onbaşılıktan yukarı çıkmamış biri için bu pek seyrek verilen bir nişandı.

Kaiser devrilince Hitler derin bir bunalıma girdi. Gerçek misyonunu ancak o zaman keşfetti. Yoğun milliyetçiliği, subaylarını onu askerlere politik eğitmen atamaya yöneltti.

hatiptir, f ikliği ve ka-

layabilmektedir."

Ordu Hitler'i Münih'te kuşku verecek derecede sosyalist bir adı olan (Alman İşçi Partisi) küçük bir milliyetçi gruba casus olarak soktu. Hitler ilk toplantıda konuşmaktan kendini alamadı. Küçük topluluğun soluğu kesilmişti. Modern çağın belirsizliğinden sonra sonunda tümüyle inanılacak biri çıkmıştı. Hitler birkaç ay sonra grubun ***Führer***'i, yani lideri oldu:

"Bizi Hitler'e yönelten duygularımız oldu... Hitler'in gözlerine bir kere bakan, onu bir kere dinleyen

Hitler iki yıl içinde gruba yeni bir kimlik ve yeni bir ad vermişti: Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi ya da kısa adıyla ***naziler***. Partinin şimdi kırmızı, siyah ve beyaz bir bayrağı ve eski mitolojide güneşi ve yeniden doğuşu simgeleyen gamalı haçtan oluşan bir amblemi vardı. Ve Hitler kendilerine yeni bir slogan bulmuştu:

Almanya Uyan

Yarı askerî bir grup örgütlendi: ***Sturmabteilung*** - Fırtına Birlikleri. Bu Kahverengi Gömlekli zorba gençler nazi toplantılarını koruyup düşmanlarını dehşete düşürüyorlardı. Ama olayların merkezinde hep Führer vardı.

Cesur bir eylem yapma zamanı gelmişti. Ekonomi yıkılmıştı. Alman parası artık basılı olduğu kâğıttan da değersizdi. Bir ekmek almak için milyonlarca mark gerekiyordu. Hitler İtalyan'ın faşist lideri **Benito Mussolini**'den halkın tümü için her şey olmasını öğrenmişti:

İl Duce, 1922'de faşist Kara Gömlekliler'ini bir zafer yürüyüşüyle Roma'ya sokmuştu. İtalyan hükûmeti faşist zorbaların grevci işçileri hizaya sokacağını umuyordu. Mussolini'ye geniş yetkiler verildi. Ve İtalya birkaç ay içinde bir diktatörlüğe

Hitler 8 kasım 1923'te taraftarlarını Münih'te bir birahanede toplayıp havaya bir el ateş etti. Bu, bütün Almanya'yı çevresinde toplayacak olan ayaklanmanın işaretiydi.

"Bu salondan kimse ayrılamaz. Millî devrim başlamıştır. Ordu bizimledir."

Yerel polis, nazilerin üzerine ateş edip 16'sını öldürerek diğerlerini saklanmak zorunda bırakınca ayaklanma başarısızlığa uğradı. Hitler tutuklandı ve vatana ihanetten yargılandı. Ancak büyük bir ustalıkla davayı politik bir forum olarak kullandı. Çok geçmeden kendisini bütün Almanya tanımıştı.

Landsburg Cezaevi'nde beş yıl konforlu bir hapse mahkûm olan Hitler, zamanını iyi değerlendirdi. Gösterişli bahçelerde gezintiler yaptı, ziyaretçi ağırladı ve hatta bir kitap dikte etti. Kitabın adı ***Mein Kampf***'tı ("Kavgam"). Kitabın dünya görüşü genelde kaba saba, mantıksızdı ve yanlış varsayımlara dayanıyordu. Ancak Hitler'in Alman üstünlüğü çağrısı modern dünyada kaybolmuş olan milyonlarca insana erişebildi.

İzlenecek üç basit kural vardı.

Birincisi **Mücadele**'ydi:

> ***"Yaşamak isteyenler savaşsınlar ve bu ebedî mücadele dünyasında savaşmak istemeyenler yaşamayı hak etmezler."***

Ve sonuncusu da **Liderlik**'ti. Güçlü liderler üstün ırka iktidarı elde etmek için gerekli disiplini verecekti.

> ***"Hareket, liderin koşulsuz otoritesi ilkesini ve en büyük sorumluluğunu kabul etmektedir... Sadece bir kahraman aranmaktadır..."***

İkincisi **Irk**'tı. Hitler Viyana'da aldığı saçma sapan Yahudi aleyhtarlığı derslerinden Arî ırk diye bir şeyin varlığına inanmıştı. Bu insanlar kuzey Avrupa'nın uzun boylu, sarışın ve mavi gözlü insanlarıydı ve biyolojik kaderleri dünyayı yönetmekti:

> ***"Bugün gördüğümüz bütün insan kültürü, sanatın, bilimin ve teknolojinin sonuçları hemen hemen tümüyle Arî ırkının yaratıcı ürünleridir."***

Bu adam Hitler'di. Almanya'nın en büyük düşmanı olan Yahudi'ye karşı ebedî mücadelede güçlü ve acımasız olacaktı.

Hitler için en kaba Yahudi aleyhtarı klişeler gerçekti: Yahudilerin hepsi birdi. Bunlar bir ırktı. Mikroptular, yeryüzünde vebaydılar, kendi kültürleri yoktu. Yaptıkları sadece yok etmek ve mikrop bulaştırmaktı:

"Yahudi tipik bir parazit, sürekli yayılan zehirli bir mikroptur... Onun göründüğü her yerde, içinde bulunduğu halk ölür."

Hitler artık üst sınıflar arasında da destekçi bulmaya başlamıştı. Cezaevinde sadece dokuz ay yattıktan sonra güçlü dostları kendisini çıkarttılar. Başarısızlıklardan ders alacak kadar gençti. Alman halkının devlete karşı doğrudan doğruya bir saldırıyı desteklemeyecek kadar disiplinli olduğunu anlamıştı.

Hitler bu kez demokrasinin zayıf yanlarına yönelecekti. Fırtına Birlikleri'nin demir yumruklarıyla desteklenerek konuşma özgürlüğünü, basın özgürlüğünü ve özgür seçimleri, özgürlüğe son vermek için kullanacaktı. Gerçek nazi devrimi ondan sonra başlayacaktı.

İKİNCİ BÖLÜM: YARIN BÜTÜN DÜNYA

Hitler, zamanını beklemek zorundaydı. 1920'lerin ekonomik patlaması, sonunda Almanya'ya ulaşmıştı. İnsanlar cumhuriyetin işbaşında olmasından mutluydular.

Hükûmet, başkenti, militarist Prusya'nın Berlin'inden sanat ve felsefesiyle tanınmış küçük bir kent olan **Weimar**'a taşıdı. Her yerde kültür hayatında yeni bir doğuş başlamıştı.

Bauhaus adı verilen millî sanat enstitüsünde, genç tasarımcılar ve mimarlar dünyanın görünüşünde köklü değişimler yaratıyorlardı. Tiyatroda Bertholt Brecht insanların dünyaya bakışlarını değiştiriyor, sanat ve politikayı yeni bir biçimde birleştiriyordu.

Georg Grosz, Otto Dix ve Max Beckmann'ın ekspresyonist tabloları gibi Fritz Lang'ın da filmleri modern hayatın parlak yüzeyini kazıyıp karabasan yanını ortaya çıkarıyordu. Bunlar gibi Alman sanatçıları uygarlığın her an karanlık bir vahşet gecesine dönüşebileceğini hissediyorlardı sanki.

Bazıları alkol, kokain ve cazla beslenerek geceyi dans ederek savuşturmaya çalışıyorlardı.

Hot Amerikan Cazı

Berlin seks başkenti olmuştu. Kentin kabarelerinde çıplaklık şampanya kadar boldu. Ancak bütün bu eğlencelerin ardında gerçek olmayan, hatta umutsuz bir şey vardı.

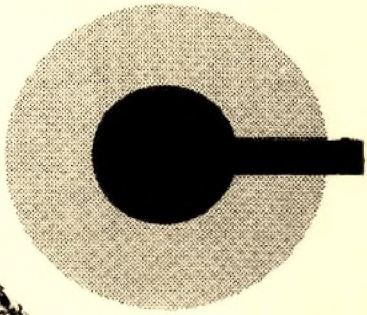

Gerçek, 29 ekim 1929'da geldi: **Kara Salı**, yani New York borsasının çöküşü. Uluslararası ticaret birden çöktü. Birkaç ay içinde binlerce Alman şirketi iflas etti. Fabrikalar üretimi kısıtı, milyonlarca işçiye yol verildi.

Büyük Bunalım böyle başladı. 1932 yılına gelindiğinde tüm Alman işçilerinin üçte biri işsizdi. Bu felaket Almanya'da büyük sosyal sonuçlar yaratacaktı.

"Biz Almanlar çalışamadığımız zaman çıldırırız."

Sallantıda olan Weimar Cumhuriyeti güçsüzdü. Demokraside deneyimsiz olan Almanlar sabırsızlanıyorlardı. Naziler silah ve sopayla sokaklarda komünistlerle savaşmaya başladılar. Aşırılık yanlıları ılımlıları hezimete uğratarak 1930 seçimlerinde güçlendiler.

Naziler bir gece içinde Alman parlamentosu ***Reichstag***'da en küçük partiden ikinci büyük partiye dönüştüler. Sadece, artık çok zayıflamış olan sosyal demokratlar onlardan hâlâ güçlüydüler.

Yeni seçimler 1932 temmuzunda yapılacaktı. Hitler şimdi, Avusturya'daki bu farklı çıkıştan ve kaba Kahverengi Gömlekli ordusundan korkan zenginlerin parasına ve desteklerine ihtiyacı vardı. **Herman Göring** yardıma koştu. Göring, Birinci Dünya Savaşı'nın ünlü savaş pilotlarındandı. Versailles Antlaşması, hava kuvvetlerini ortadan kaldırınca Göring işini kaybetmiş ama bir dava bulmuştu:

Adolf Hitler'i seviyoruz, çünkü onun Almanya'yı kurtarmak üzere bize Tanrı tarafından gönderildiğine derin ve sarsılmaz bir inançla inanıyoruz.

Hitler koyu renkli bir elbise giymiş olarak seçkin bir sanayici grubunun önüne çıktı. Bir kere bile "Yahudi" kelimesini ağzına almadan iki buçuk saat konuştu. Sadece nazilerin işçileri yerlerinde tutabileceklerini söyledi.

Ancak bundan sadece birkaç gün sonra dönüp bir grup işçiye kendinin gerçek bir halk insanı olduğunu söyledi:

Benim için herkes eşittir. Aydınların benimle, orta sınıfla ya da proletaryayla ne gibi ilgileri olabilir? Ben sadece Alman halkıyla ilgileniyorum.

Hitler, kişinin kendisinden büyük bir şeye inanma ihtiyacını parmaklarının ucunda oynatmakta da ustaydı. Bunda kendisine propaganda sihirbazı **Josef Goebbels**'in yardımları oluyordu.

Dr. Goebbels zeki, iyi konuşan ve acımasız bir insandı. Hayata bir bacağı sakat yoksul bir çocuk olarak başlamıştı. Bir yardım kuruluşu kendisini okutmuş, sonunda doktora dahi yapmıştı. Goebbels yıllarca çalıştıktan sonra yazarlıkta başarısız olmuştu. Şimdi de kendisine Führer'in kamuoyu önündeki görüntüsüne biçim verme görevi verilmişti. Çok geçmeden Alman kültürünün tüm görüntüsünü değiştirecekti.

1932 seçimlerinde naziler oyların yüzde 38'ini aldılar. Muhafazakâr partilerle geçici bir ittifak, nazilere Reichstag'da çoğunluğu sağladı. Sanayiciler bu ufak tefek Bavyeralı onbaşıyı kendi çıkarları için kullanacaklarına inanıyorlardı. 1933 ocak ayında kendisini şansölyeliğe getirmeyi kabul ettiler. Şöyle düşünüyorlardı:

Heyecanın doruğuna ulaşan naziler Almanya'nın tümünde meşaleli gösteriler düzenlediler. Bu zaferden birkaç hafta sonra Reichstag binası kuşkulu bir yangın sonucunda yandı. Hitler bu olağanüstü durumdan yararlanarak, Weimar Anayasası'nın garantisinde olan insan haklarını askıya aldı.

Artık herhangi bir kişi veya grup yargılanmadan hapse atılabilirdi. Hitler meclisten istediği yasaları çıkarma yetkisi aldı. Sonunda 14 temmuz 1933'te Nazi Partisi Almanya'nın tek siyasal partisi oldu.

Hitler, iktidarını pekiştirmek için hemen harekete geçti. Yeni rejimin başlıca ilkesi ***Gleichschaltung***, yani hizaya dizmeydi. Herkes uygun adım atacaktı:

"İnsanın istediğini söylemesinin insan hakkı olduğu fikrine bir son vermemiz gerekiyor."

Avukatlar hizaya sokuldu.

"Führer'in eylemi saf adaletti. Bu, yasaya tabi değildir; aslında kendisi en yüksek yasadır."

Pek çok aydın da:

"Çok övülen 'akademik özgürlük' Almanya'nın kurumlarından çıkarılıp atılacaktır."

Ve gazeteler:

"Gerekli olan, basının bir tek temel ilkeyi izlemesidir: liderlik her zaman haklıdır."

Ve kiliseler:

"Tek millet! Tek Tanrı! Tek Reich! Tek kilise!"

Yahudiler gibi, farklı ırktan oldukları için düşman sayılanlar, üniversitelerden, hastanelerden, gazetelerden, film sanayiinden vb alanlardan atıldılar. Yahudi mağazaları boykot edildi. Çok geçmeden Yahudiler tüm haklarını kaybettiler.

Siyasal düşmanlar metodik bir şekilde ezildiler. Temizlik komünistlerle başladı, sıra sonra sosyalistlere, işçi liderlerine, ılımlı sosyal demokratlara ve hâlâ demokrasiye inanacak kadar saf olanlara geldi. Bunların ardından dinî uyuma karşı çıkan kahraman Katolikler, Protestanlar ve Yehova Şahitleri gelecekti.

Tutukluları, herkesin korktuğu gizli polis olan ***Gestapo*** sorguluyordu. Bunlar daha sonra toplama kamplarına gönderiliyor, burada zulüm, çalışma ve açlıkla sistematik bir şekilde insanlıktan çıkarılıyorlardı. Bu tel örgüyle çevrili minyatür cehennemlerin ilki **Dachau**'ydu.

Hitler sonra kendisini iktidara getiren disiplinsiz Fırtına Birlikleri'ne döndü. Kahverengi Gömlekliler'in liderleri yeni rejimden daha çok silah ve daha çok güç istiyorlardı. Führer onların da kanlı bir temizlikle hizaya getirilmelerine karar verdi.

Hitler, kendi seçkin korumaları olan disiplinli **Schutztaffel** veya **SS**'lere döndü. Bu ölüm ajanlarının şık siyah üniformaları ve kurukafalı, çifte yıldırım işaretli amblemleri vardı. Merhametsiz komutanları, **Heinrich Himmler** adında başarısız bir tavuk yetiştiricisiydi.

Hitler, 1934 ağustosunda üçüncü Alman Reich'ından Führer unvanını resmen aldı. Özel bir oylamada Alman seçmeninin yüzde 80'i bu adımı onayladı. Millet sağlam bir şekilde arkasında olduğuna göre artık daha büyük şeylere yönelebilirdi.

Hitler'in dış politikası basitti. Almanya dünyanın hâkim gücü olacaktı. Nazi politikasının anahtarı, ***Lebensraum*** kelimesiydi. Almanların güneş altındaki haklı yerlerini almak için "hayat alanına" ihtiyaçları vardı; yani büyüyen nüfus için yeni topraklara. Ama bir insan komşusunun toprağını nasıl alır? Barışçı bir ticaretle değil. Ama çıplak askerî güçle.

Bunun üzerine tarihin en büyük gizli silahlanması başladı. Sivil fabrikalar, bombardıman uçakları, tanklar ve zırhlılar yaptılar. Almanya'nın her tarafında stratejik karayolları yapıldı. İşçiler, üniformalı iş ordularına katıldıkça işsizlik ortadan kalktı.

Çocuklar bile seferber edilmişti. **Hitler gençliği,** kamp yapma ve yürüyüşleri bile askerî bir eğitime dönüştürdü. Her çocuğun kahverengi bir üniforması ve üzerinde kan ve şeref yazan bir hançeri vardı. Kural, kesin itaattı.

Hitler savaş için silahlanırken dünyaya barıştan söz ediyordu. Adil bir barış. Almanya'nın diğer milletlere eşit olarak katılacağı; kendini savunacak güce sahip olacağı bir barış.

Hitler 1936 sonlarında bir sonraki büyük kumarını oynadı. Fransa'yla sınırı oluşturan zengin bir sanayi bölgesi olan Rheinland'a küçük bir askeri güç gönderdi. Bu, Versailles Antlaşması'nın açıkça ihlaliydi. Ancak Fransız hükûmeti güçlü bir tepki göstermeyecek kadar bölünmüştü ve kendi ekonomik sorunlarıyla uğraşmaktaydı.

Londra'dan hafif bir protesto geldi. İngiltere, kıtada olan olaylarla kaygılanmayacak kadar kendi bunalımıyla uğraşmaktaydı. Ayrıca, üst sınıflardaki pek çok etkin kişi Hitler'e hayranlık duyuyordu. Ne de olsa, komünistleri ezmiş, Almanya'yı yeniden çalıştırmaya başlamış, düzen yaratmıştı. Reich bir kere güneşin altındaki haklı yerini aldıktan sonra nazi militarizmi mutlaka yatıştırılabilirdi.

Almanya'da halkı Hitler kültürü içinde birleştirmek için dev boyutlu toplantılar düzenleniyordu. Nürnberg'de bir gece yüz bin kişi davul ve trompetlerin gürültüsü arasında toplandı. Birey, sloganlar haykıran

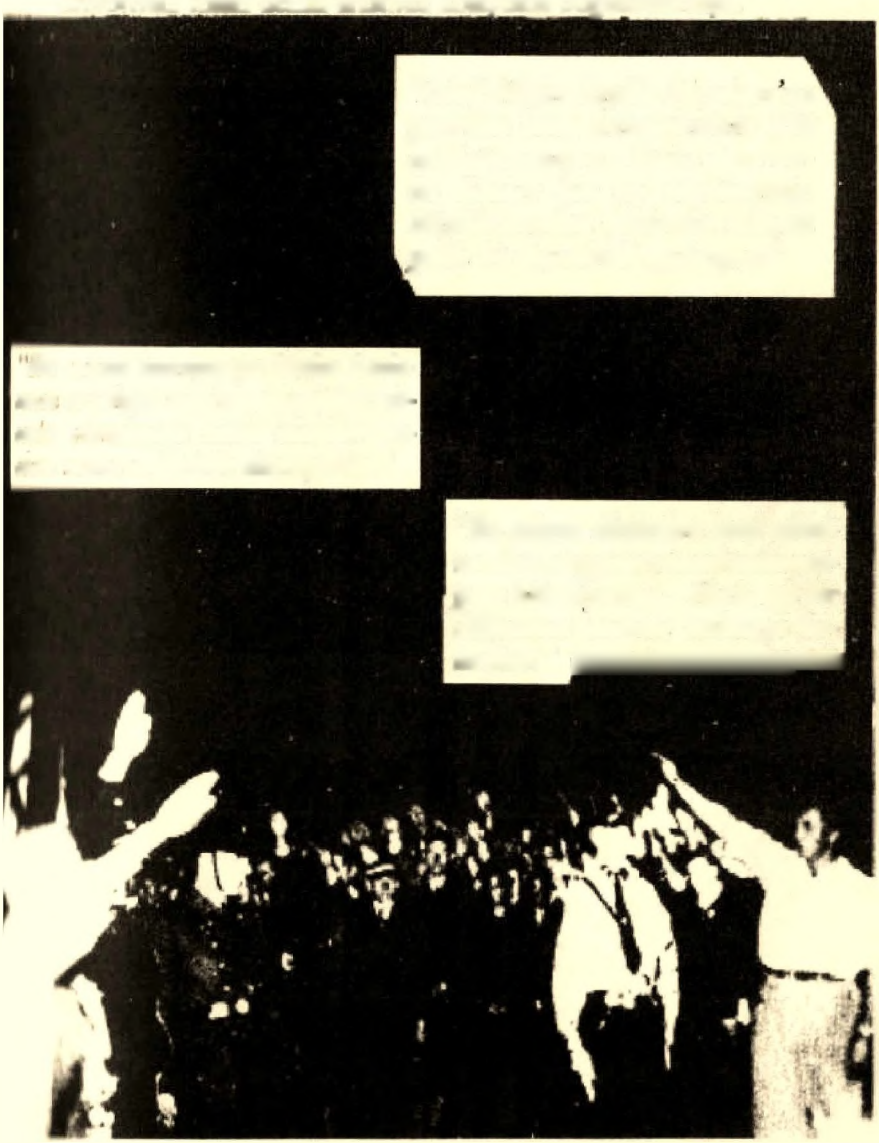

Almanya harekete geçmişti. Ve yalnız da değildi. Büyük Bunalım, demokrasilerin kendilerine güvenini sarsmıştı. Şimdi bu iktidar boşluğuna diktatörler girdiler. Dünyanın her yerindeki haber filmlerinde bu sonu gelmeyen saldırganlık dalgası görülmekteydi:

1935, 1936, 1937

Habeşistan. Mussolini'nin ordusu bu uzak Afrika krallığını istila etti. Çıplak ayaklı yerlilere karşı modern silahlar ve hatta zehirli gaz kullanıldı. Milletler Cemiyeti'nin ekonomik yaptırımları faşistleri durduramadı ve yaptırımlar çok geçmeden kaldırıldı.

Çin. Japon militaristleri ilan edilmemiş bir fetih savaşı başlattılar. Sivillerin bombalanması ve çok yaygın vahşet dünyayı sarstı. Ama bir şey yapılmadı.

İspanya. General Francisco Franco Madrid'deki demokratik hükümete karşı askerî bir isyan başlattı. Mussolini Franco'yu desteklemek için tank ve toplarla silahlı bir ordu gönderdi. Hitler kondor lejyonuna bombardıman uçaklarının savunmasız Guernica'yı yerle bir etmeleri emrini verdi. Binlerce kişi öldürüldü. Ama Washington, Londra ve Paris tarafsız kaldılar.

Almanya. Reich 1938'de sanayi üretiminin beşte birini savaş hazırlığına ayırmıştı. Alman birlikleri 12 martta Versailles Antlaşması'nı bir kez daha çiğneyerek Avusturya sınırını aştılar. Hitler Viyana'da, ilhakı alkışlayan binlerce insan tarafından karşılandı.

Londra ve **Paris** yine sadece protestoda bulundu ve bir şey yapılmadı. İngiliz Dışişleri Bakanlığı'ndan Anthony Eden İngiltere'nin politikasını şöyle dile getiriyordu:

"Ne pahasına olursa olsun barış."

Hitler, Almanca konuşan Çeklerin Orta Avrupa'nın son demokrasisi olan Prag hükûmetinin baskısında olduğundan şikâyet etti. Führer, Batı Çekoslovakya'da Almanca konuşan halkın yaşadığı dağlık **Südetler** bölgesinin ilhakını istedi. Ve savaş demek de olsa bunu elde edecekti. En kötüsünün başlarına geleceğinden korkan kahraman Çekler seferberlik ilan ettiler.

Bu defa sahneye **Neville Chamberlain** çıktı. İngiliz başbakanı mantıklı insanların birlikte karar almalarının gücüne inanırdı. Münih'te Hitler'le görüştü ve Führer'in ebedî barış vaadi karşılığında Südetleri vermeyi kabul etti.

"Bu benim Avrupa'da isteyeceğim son toprak parçasıdır. Bu sözüm bir teminattır."

Chamberlain, 30 eylülde İngiltere'ye bir kahraman olarak döndü. Münih belgesi üzerinde Hitler'in imzası vardı. Bunun garanti olduğuna inanıyordu:

"Zamanımızda barış."

Biz, Alman führer ve şansölyesi ile İngiltere başbakanı bugün bir kere daha bir araya geldik ve hem ülkelerimiz hem de Avrupa için İngiliz-Alman ilişkileri sorununun en önemli şey olduğunu kararlaştırdık.

Dün akşam imzalanan anlaşmayla, İngiliz-Alman deniz antlaşmasını bir daha birbirleriyle asla savaş istemeyen halkların isteklerinin sembolü olarak kabul ediyoruz.

İnanıyoruz ki müzakerenin yöntemi iki ülkeyi de ilgilendiren soruların cevaplanmasında etkili olacaktır. Ayrıca Avrupa'da barışı sağlamak, için, elimizden gelen tüm çabayı sarf etmeye kararlıyız.

Neville Chamberlain

"Tam ve kesin bir yenilgiye uğradık."

Winston Churchill, Hitler'i sık sık suçlamış ama kendisini kimse dinlememişti. Chamberlain'in iktidardaki Muhafazakâr Parti üyesi olmasına karşın Churchill on yıldır iktidardan uzak tutuluyordu. Şimdi de Çekoslovakya'nın, Südetlerin güçlü tahkimatından yoksun bırakılınca zayıf kaldığı konusunda uyarıda bulunmaktaydı. Olaylar çok geçmeden kendisini haklı çıkardı.

Alman askerleri 15 mart 1939'da kaz adımlarıyla şaşkına dönmüş olan Prag'a girdiler.

Bu, **yatıştırma** politikasının sonuydu. Chamberlain oyuna getirilmiş ve küçük düşürülmüştü, ama sonunda gözleri açılmıştı.

İngiltere 29 martta Polonya'ya herhangi bir nazi saldırısına karşı destek önerdi. Fransa da onu izledi. İngiliz Parlamentosu askerî bütçeyi iki katına çıkarmayı kararlaştırdı ve seferberlik yasasını çıkardı. Ordu seferberliğe başladı. Ancak bu adımlar çok yetersiz ve çok geçti.

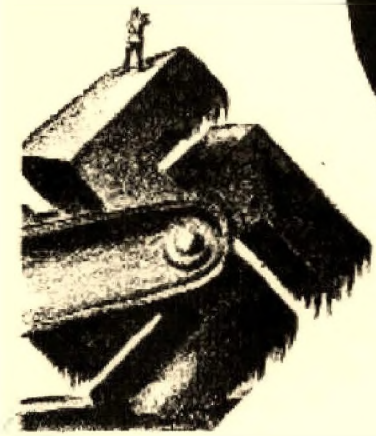

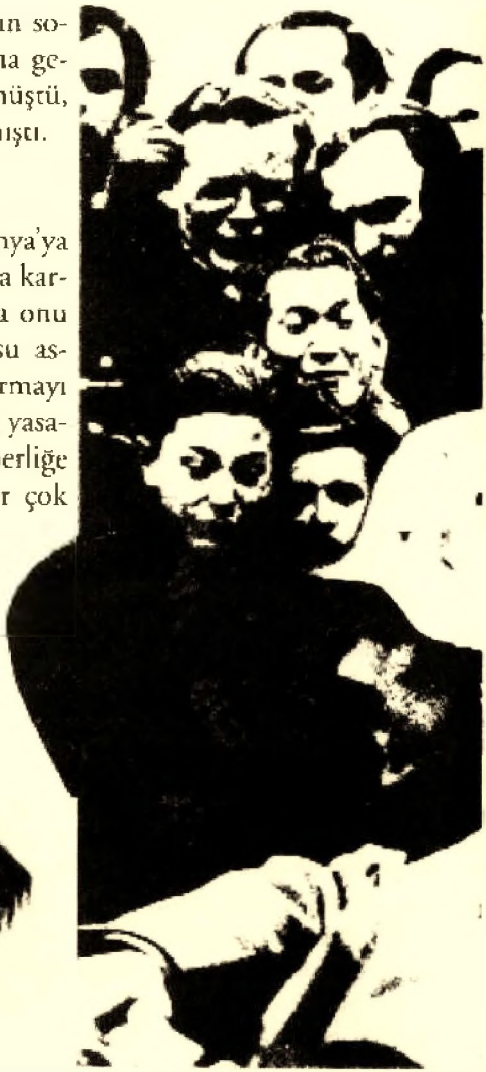

Polonya'nın bağımsızlığını garanti edebilecek tek devlet, eski bir düşman olan Sovyetler Birliği'ydi. Komünist **Yosif Stalin,** Hitler kadar merhametsizdi, iktidara entrika ve şiddet yollarından geçerek gelmişti. Stalin, eski Rus ihtilalî liderlerini birbirlerine düşürmüş, sonra hepsini ya öldürmüş ya da milyonlarca talihsiz Sovyet yurttaşıyla birlikte Sibirya'da cezaevi kamplarına göndermişti.

Ama Hitler'i durdurmak Stalin'in çıkarınaydı. SSCB, İngiltere ile Fransa'ya Münih'teki anlaşmadan önce çekleri savunmak için bir antinazi paktı önermişti. Chamberlain bunu reddetmişti. İngiliz Muhafazakârlar bunu düşünemeyecek kadar komünistlerden nefret ediyorlardı. Stalin şimdi demokrasilerin Hitler'i Doğu'ya itmeye çalıştıklarından korktu. Rusya Almanya konusunda kendi planlarını geliştirmeye başladı.

Naziler Polonya'nın liman kenti Danzig'de Almanca konuşan halka baskı yapıldığı konusunda savaş davulları çalmaya başladılar. Polonyalılar buna büyük ama hantal ordularını seferber ederek karşılık verdiler. Hitler kararını vermişti. Bu savaş olacaktı. İngiliz ve Fransızların olaya karışacaklarını sanmıyordu. "Düşmanlarımız küçük solucanlardır, onları Münih'te gördüm" diyordu.

Hitler'in bir kozu daha vardı. Almanya ile Rusya 23 ağustos 1939'da gizlice Polonya ve Doğu Avrupa'yı bölen bir **saldırmazlık paktı** imzaladılar. Dünya soluğunu tutarken, Führer generallerine kaygılanmamalarını söyledi:

"Polonya'nın aklının bile alamayacağı mekanize bir ordunun olanca gücüyle yıldırım gibi çarpacağım."

Ama generaller kaygılıydılar. Hitler kendilerine güvence verdi. Polonya bir kere dize getirildikten sonra Almanya bir yerde bir barış konferansı toplayacak ve ortalığı yatıştıracaktı. Chamberlain buna seve seve razı olurdu. Fransızlar da onu izlemek zorundaydılar.

Bu, Hitler'in hayatının en büyük yanlış hesabıydı. Ama sonuncusu olmayacaktı.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: FIRTINA

Polonya 1 eylülde ***Blitzkrieg*** gürültüsüyle, Hitler'in Yıldırım Savaşı'yla uyandı. Almanların sirenlerle donatılmış *Stuka* bombardıman uçakları hiçbir uyarıda bulunmadan bulutlar arasından "çığlıklar" atarak çıktılar ve ölüm yağdırmaya başladılar.

Hermann Göring'in *Luftwaffe*'si göklerin hâkimiydi. Savaşın ilk saatlerinde Polonya Hava Kuvvetleri'nin büyük bir kısmı havalanmadan yok edildi. Ondan sonra hassas bombardıman Polonya'nın yer savunmasını parçaladı ve demoralize olmuş askerleri dağıttı.

Bunların ardından *panzer* tankları düşman hatlarını aşarak ülkenin kalbine girdiler, iletişim hatlarını parçalayarak paniği artırdılar. Hız ve şok Polonyalıları felç etmek için kullanılmıştı.

Tanklar, güçlü direniş merkezlerinin çevresini sarıyor, ondan sonra piyadeler girip tutsak alıyorlardı. Almanlar bu arada Varşova'ya doğru ilerlemeye devam ediyorlardı.

Bu savaş, insan ile makine, geçmiş ile şimdiki zaman arasındaki eşit olmayan bir savaştı. Polonya orduları kısa zamanda sarıldı. Polonya'nın ünlü bir süvari tugayı çaresizlik içinde panzerlere saldırdı. Savaş alanı birkaç dakika içinde parçalanmış at ve binicilerinin cesetleriyle dolmuştu.

General Bortnowski komutasındaki büyük bir Polonya birliği 10 eylülde arkası Bzura Nehri'ne gelmek üzere sıkıştırıldı. Bortnowski, adamlarına, daralan Alman çemberinden çıkmalarını, nehri aşıp Varşova'ya doğru çekilmelerini emretti.

Luftwaffe birden tepeden saldırıya geçerek köprüleri havaya uçurdu, çekilme yollarını kapattı. Dokuz günlük kanlı bir mücadeleden sonra Bortnowski ile 170 000 askeri teslim olmak zorunda kaldı.

Polonyalılar bundan sonra bir darbe daha yediler. Stalin'in Almanya'yla imzaladığı anlaşmaya uygun olarak Sovyet Kızıl Ordusu sınırı geçerek Polonya'nın doğu yarısını işgal etti. 200 000'den fazla Polonya askeri toplanıp Sibirya'ya sürüldü. Binlerce subay gizlice Katyn Ormanı'nda öldürüldü. Polonya sırtına yediği bu zalim darbeyle direnme gücünü kaybetti.

Varşova hâlâ direniyordu. Polonya başkentinde siviller, siperler ve anti-tank engelleri kazıyorlardı. Alman silahları kenti acımasızca bombalıyordu. Göring Luftwaffe'yi gönderdi. İki haftalık sürekli bombardıman, kenti yıkıntıya dönüştürdü.

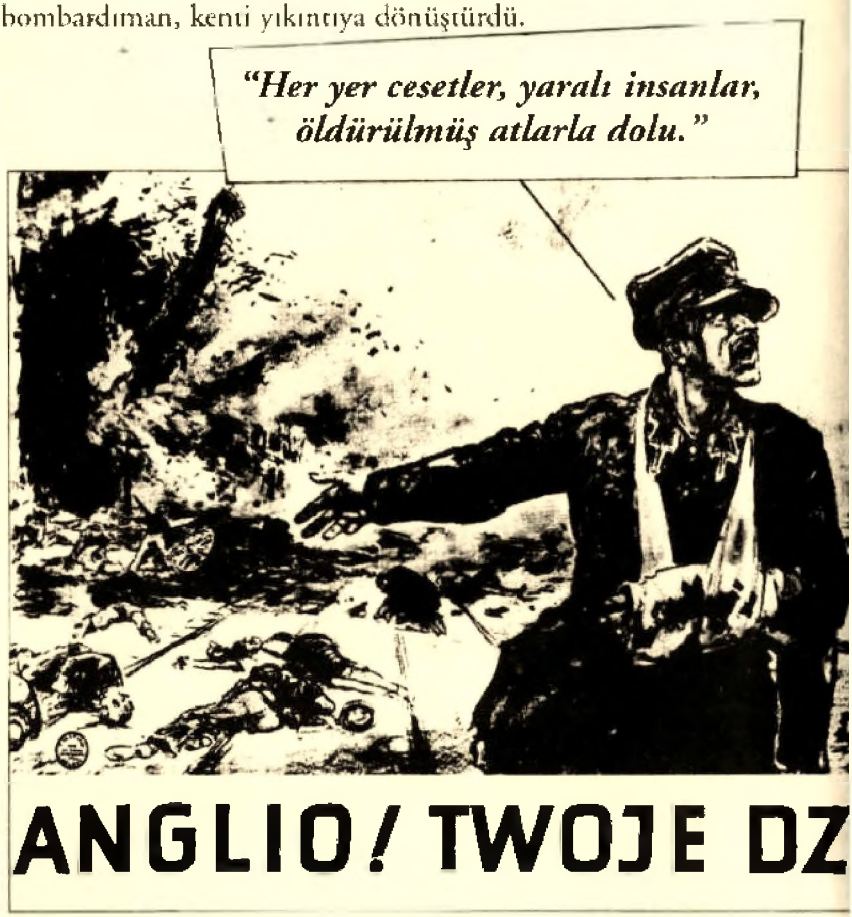

Varşova, alevler ve dumanlar arasında ölüyordu. Hükûmet 28 eylülde kaçınılmazı kabul ederek teslim oldu. Ancak 100 000'den fazla Polonya askeri Romanya yoluyla Batı'ya kaçmayı başarmıştı. Onlar savaşa burada devam ettiler.

İngiltere ve Fransa 1 eylülde antlaşma yükümlülüklerini yerine getirerek Almanya'ya savaş ilan ettiler. Chamberlain hâlâ şok içindeydi:

"Uğrunda çalıştığım her şey, umduğum her şey, kamu hayatımda inandığım her şey paramparça oldu."

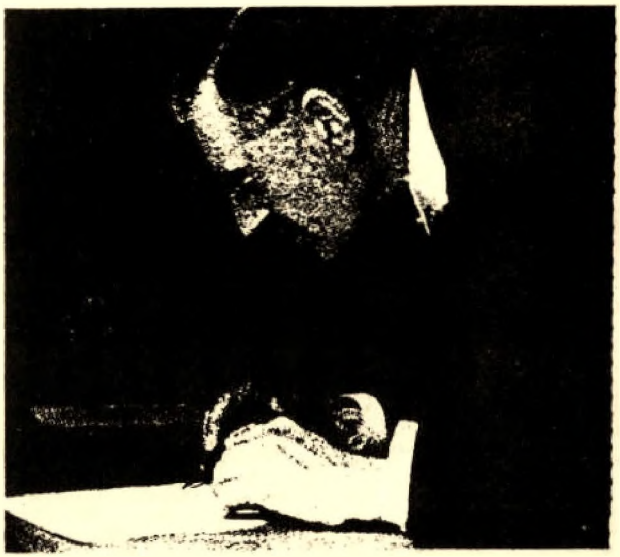

Batılı Müttefikler savaşmak zorunda kalacaklarına asla inanmamışlardı. İngiliz ordusu acınacak derecede küçüktü. Fransız ordusu daha büyüktü ama hareketsizdi. Fransa, yapımı on yıl süren ve milyarlarca franga mal olan, yüz millerce uzunluğundaki kalelerden oluşan *Maginot Hattı*'na güveniyordu.

Olaylar çok geçmeden Müttefik stratejisinin feci kusurlu olduğunu gösterecekti. Birinci Dünya Savaşı deneyimine dayanarak dirençli bir savunucunun her türlü saldırıyı durdurabileceğine inanılıyordu. Ancak Blitzkrieg hız, şok ve hareketliliğin her türlü statik savunmayı aşabileceğini gösterdi.

İngiltere ve Fransa, Hitler'in ilk adımı atmasını beklediler. Maginot Hattı'nın, Almanları, kuzeydeki tarafsız Belçika üzerinden saldırmaya zorlayacağını tahmin ediyorlardı. Birinci savaşta olduğu gibi ordular yine siperlerde savaşacaklardı. Ve İngiliz deniz gücü bir kere daha Almanya'yı aç bırakarak teslime zorlayacaktı.

Böylece *Sitzkrieg* (Oturma Savaşı) başladı. Askerler iyi teçhizatlı Maginot Hattı boyunca uzun ve sıkıcı bir bekleme için hazırlandılar:

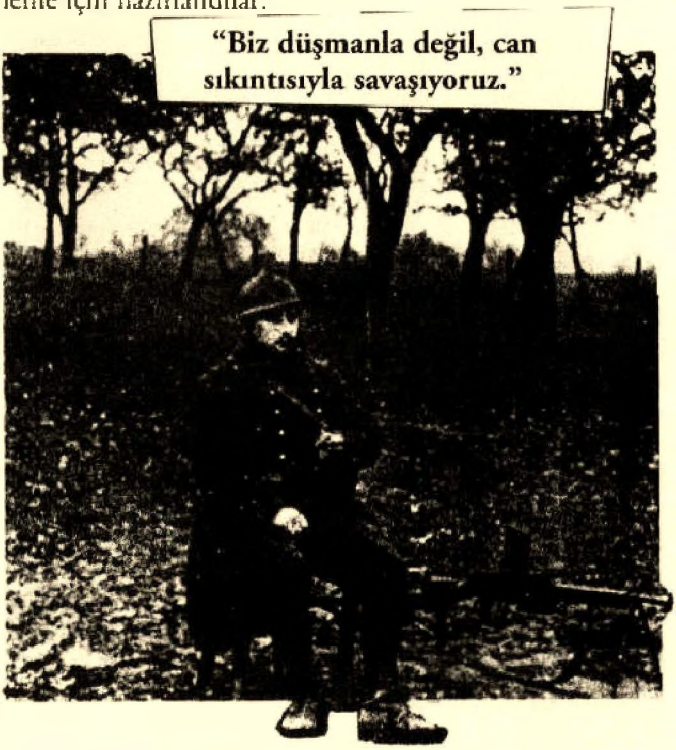

"Biz düşmanla değil, can sıkıntısıyla savaşıyoruz."

Führer hâlâ Müttefikler'in barış yapacaklarını umuyordu. Hatta güçlü Alman ordusu Wehrmacht'ın bir kısmını terhis bile etmişti. Hitler, barışın tek yolunun Polonya'dan çekilmek olduğunu ancak sonbaharda anladı. Ama bunu yapamazdı. Onun yerine Batı'ya saldırı planlarının hazırlanmasını emretti. Sonuç tarihin en parlak askerî kampanyalarından biri oldu.

Stalin Hitler'le paktından yararlanarak aralık ayında komşu **Finlandiya**'ya saldırdı. Finliler azınlıktaydılar, ancak gerilla taktikleriyle Sovyetleri durdurdular.

Hitler, Stalin paranoyası yüzünden Kızıl Ordu'dan kuşkulanıyordu. 1938'de en üst rütbedeki generallerinin çoğunu temizliğe tabi tuttu. Şimdi bunun bedelini ödüyordu. Ancak Rusların sayı üstünlüğü sonunda Moskova'nın ateşkes koşullarının kabulünü sağladı. Hitler'in gözü şimdi kuzeye çevrilmişti.

Londra'da Churchill İngiliz donanmasının başına getirilmişti. Führer, Churchill'in Alman donanmasını Kuzey Denizi'nde hapsetmek için tarafsız Norveç'i üs olarak kullanacağından kuşkulanıyordu.

Komando taşıyan küçük bir Alman savaş gemisi filosu Norveç sularına girdi. Hitler 9 nisanda komandolarına Oslo'nun havaalanını ele geçirme emrini verdi. Anahtar kent ve limanlar istilacıların eline geçti. Nazi yanlısı Vidkun Quisling'in liderliğinde bir kukla hükûmet kuruldu. Panzerler aynı sırada savunmasız komşu Danimarka'ya girdiler.

Churchill buna karşılık kuzey Norveç'te küçük bir liman olan Narvik'e amfibik bir birlik çıkardı. Londra, askerlerini bu uzak savaş alanından birden geri çağırdı. Yurda çok daha yakın bir yerde tam bir felaket başlamıştı.

Batı savaşı Müttefikler'in bekledikleri gibi, Almanların Maginot Hattı'nın kuzeyini işgalleriyle başladı. Ancak saldırının hızı beklenmedik bir sürprizdi.

Alman paraşütçüleri 10 mayısta Belçika'ya inip önemli yolları ve köprüleri ele geçirdiler. Sınırı koruyan güçlü Belçika kalelerinin üzerlerine planörler indi ve kaleler yukarıdan patlayıcılarla yıkıldı. Açılan gediklerden panzerler girdi.

Hollanda da aynı gün istila edildi. Almanlar Hollanda ordularını püskürterek denize ulaştılar. Luftwaffe, Rotterdam'ı bombaladı, kent yerle bir oldu, binlerce sivil öldü. Hollanda 14 mayısta teslim oldu.

Bu kriz Londra'da Chamberlain'ın çekilmesine neden olmuştu. Winston Churchill başbakanlığa getirildi. Churchill İngilizlere zafer için uzun ve güç bir mücadele içine gireceklerini söyledi. Ancak zafer olmadan ayakta kalmak mümkün değildi. Churchill bu uğurda yemin etti:

Planlara uygun olarak, Müttefik güçler düşmanla karşılaşmak için kuzeye yöneldiler. Hitler'in dahice bir tuzak kuracağı kimsenin aklına gelmiş değildi. Çok geçmeden İngiltere ve Fransa'nın en iyi askerleri, tank ve toplarının büyük bir kısmı Belçika'nın çamurlu ve kalabalık bir köşesine sıkışmıştı.

Fransa'da gerçek Blitzkrieg'in başladığı zamandı. Panzerler gece karanlığından yararlanarak Maginot Hattı'nın tek gediği olan Ardennes Ormanı'ndan geçtiler. Orman geçilmez olarak kabul edildiğinden alanın tümünde zayıf bir savunma vardı.

Müttefikler tehlikeyi fark ettiklerinde Almanlar Sedan'ı geçmişlerdi. İngilizlerin havadan, köprülere saldırmaları ilerlemeyi yavaşlatamadı. Çok geçmeden 1 800 panzer Paris'e doğru yol alıyordu. Bir süre sonra bir efsane olacak olan Alman tank komutanı Erwin **Rommel** bunu izleyen Müttefik paniğini şöyle anlatıyor:

> ***"Hep aynı tablo: yolun iki yanında kaçan siviller ve askerler... mültecilerin at arabalarına karışmış toplar, her türlü askerî araç..."***

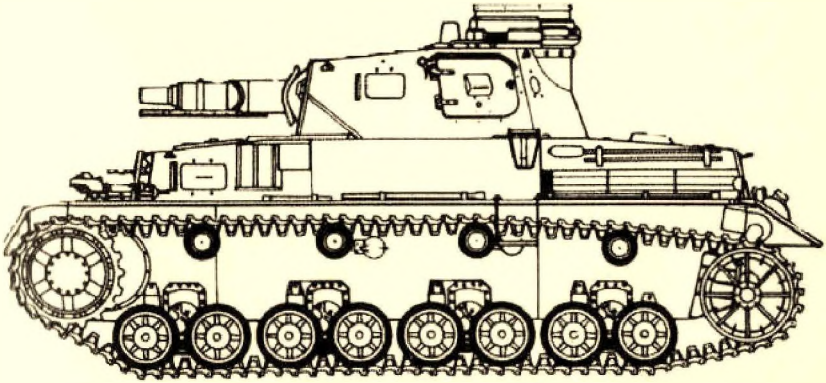

Panzerler Müttefik hatlarının zayıf noktalarını yokladıktan sonra aralarından geçtiler. Motorize piyade de arkalarından geldi, telefon hatları kesildi, önemli yol kavşakları ele geçirildi. Müttefikler karşılık vermekte hep geç kalıyorlardı.

Fransa açık arazide seyyar bir saldırıyı durdurmak için seyyar bir savunma gerektiğini artık anlamıştı. Komutanlar savaş alanındaki adamlarıyla bağlantıyı kaybedince iletişim yıkıldı. Paris'te bir şok ve inanmazlık yaşanıyordu.

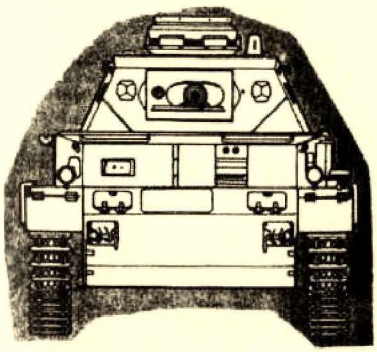

Hitler'in bir sürprizi daha vardı. Panzerler Paris'in çevresinden dolaşarak Manş Denizi'ne yöneldiler. Sonra birden kuzeye dönüp birbiri ardından limanları ele geçirdiler. Churchill, Müttefik ordularının Belçika'da kapana kıstırılmak üzere olduklarını anlamıştı. Ve tek çıkış yolu Dunkirk adındaki eski bir kıyı kentiydi. Kendilerini oradan kurtarmak için artık bir mucize gerekliydi.

Dunkirk savunma hatlarını yaran panzerlere 25 mayısta durma emri verildi. Hitler, *Reichsmarshal* Göring'in şanlı Luftwaffe'sinin son darbeyi indirme şerefini üstleneceğini bildirdi.

Churchill'in beklediği mucizeydi bu. İngiltere 700 savaş gemisi, romorkör ve küçük özel teknelerden oluşan derme çatma bir filo kurdu. Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin destek uçuşu altında 200 000 İngiliz ve 130 000 Fransız askeri Luftwaffe'nin bombardımanına rağmen her nasılsa kurtarıldı. Kumsallardan bir sahne:

"Terk edilmiş araçlar, kuma yarı yarıya batmış, yanmış ve garip şekillerde kıvrılmış makine iskeletleri..."

İngilizler hemen hemen bütün ağır toplarını, tanklarını ve diğer araçlarını arkalarında bırakmışlardı. Ancak başka bir gün savaşmak üzere canlarını kurtarmışlardı.

kalıntıları Somme Nehri boyunca son bir direniş gösterdiler. Almanlar, hattın önce bir yanına, sonra diğerine saldırarak bir gedik aradılar. Günlerce süren yoğun çatışmalardan sonra panzerler bir gedik açıp aradan girdiler. Panik bir salgın hastalık gibi yayıldı. Bir Fransız subayı o büyük korku ve utancı şöyle hatırlıyor:

"Kaçan kadınlar önünde erkek gibi görünmeye çalışan askerlerden oluşan bir sel... Çözülen bir ordunun düzensiz cenaze töreni..."

Mussolini işte bu anda, 10 haziranda, Fransa ve İngiltere'ye savaş ilan edecek cesareti buldu. Roma-Berlin **Mihver**'i askerî bir gerçek olmuştu. İtalyanların çoğunun barış istemesine karşılık İl Duçe'nin başka planları vardı:

"Bir halkı büyük yapmak için onu savaşa sokmak gerekir, kıçına tekme indirmek zorunda kalsanız bile."

Paris 11 haziranda açık şehir ilan edildi. Başkent üç gün sonra tek el silah atılmadan düştü. Muzaffer Alman askerleri *Arc de Triomphe*'a dev bir gamalı haç asıp kaz adımlarıyla *Champs Elysees*'den geçtiler.

Bu sırada iki milyon Parisli kaçış için yollara düşmüştü. Cumhurbaşkanı Reynaud ve Fransız hükûmeti güneye kaçtı. 16 haziranda -Alman istilasından sadece beş hafta sonra- Fransa teslim oldu.

Yeni bir hükûmet kurmak üzere Mareşal Pétain çağrıldı. Pétain, Birinci Dünya Savaşı'nın emektarı ve Verdun Savaşı'nın kahramanıydı. 84 yaşındaydı. Kendini beğenmiş, muhafazakâr ve gösterişli bir insan olan Pétain, teslim olma sürecini hazırlamayı kabul etti:

Nazilerin barış koşulları çok ağırdı. Fransa tazminat olarak milyarlarca frank ödeyecek ve milyonlarca Fransız işçisini Reich fabrikalarında kölelik etmek üzere gönderecekti. Daha da kötüsü, Fransa'nın üçte ikisi Alman işgaline girecekti.

Pétain'in güneyde Vichy ılıca kentinde bir kukla hükûmet kurmasına izin verildi. Aslında kararları Almanlarla işbirliğine hazır olan politikacı Pierre Laval verecekti.

Fransızların resmî teslim töreni Compiègne'de, Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'nı sona erdiren ateşkesi imzaladığı aynı vagonda yapıldı. Amerikalı muhabir William Shirer, Hitler'in yüzünün "küçümseme, öfke, nefret, intikam ve zaferle alev alev yandığını" gördü.

Fransızlar değil, sadece Fransa teslim olmuştu. Londra'da bulunan ve 49 yaşında ordunun en genç generali olan, hemen hemen tanınmayan bir yurtseverden, **Charles de Gaulle**'den direnişe çağrı yayınlandı. Hareketli savaşın taraftarlarından olan general, İngiltere'ye kaçma emrini almadan küçük bir tank birliğini kumanda etmişti. General de Gaulle radyoda ilk kez şöyle konuştu:

"Fransa halkına: Fransa bir muhabere kaybetmiştir. Ama savaşı kaybetmiş değildir."

Fransa savaşı sona ermişti. Ama İngiltere savaşı henüz başlamak üzereydi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: EN İYİ SAATLERİ

İngiltere yalnızdı. Dunkirk'te tanklarını ve ağır toplarını kaybettikten sonra hemen hemen savunmasızdı. Adayı şimdi sadece Manş'ın daracık suyu koruyabilirdi. Ama ne kadar?

Hitler, Fransızların devre dışı bırakılmasından sonra bu ada milletinin barış isteyeceğini tahmin etmişti. Ne de olsa İngilizler mantıklı, uysal ve aklı başında insanlar olarak tanınmışlardı. Führer şimdi düşmanının bir başka yanı daha olduğunu öğrendi: kızdırıldığı zaman bir buldog köpeği kadar sağlam ve inatçı olurlardı.

"Askerî bakımdan umutsuz durumuna rağmen İngiltere yola gelmeye yanaşmadığı için bir çıkarma planı hazırladım... ve gerekirse bunu uygularım."

"Onlarla kumsallarda savaşacağız, çıkarma alanlarında savaşacağız, tarlalarda ve sokaklarda savaşacağız, tepelerde savaşacağız. Asla teslim olmayacağız."

Bu karanlık günlerde meydan okuma ruhunu sembolize eden Başbakan **Winston Churchill**'di. Yerel milisler, yabalar, sopalar ve Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma tüfeklerle talim yapıyorlardı. Gaz maskeleri dağıtılmıştı. Kilise çanları, düşmanın çıkarma yaptığını bildirecekti.

Alman Başkomutanlığı, **Denizaslanı Operasyonu** planları hazırladı. Nazi istilası, hava saldırıları, paraşütçüler ve Manş'ın kaypak sularında büyük bir amfibik hareketle başlayacaktı. Ancak önce Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin (**RAF**) göklerden silinmesi gerekiyordu.

Göring, bu işi birkaç haftada bitirebileceğini söyleyerek övünüyordu. Luftwaffe'nin savaşa sokacak 1 200 bombardıman ve 1 000 avcı uçağı vardı. RAF'ın kâğıt üzerindeki gücüyse sadece 450 savaş uçağıydı.

Ancak havadaki gerçek durum bundan farklıydı. Churchill Dunkirk'ten sonra avcı uçaklarını en büyük sanayi önceliği haline getirmişti. İngiliz fabrikaları bir aylık hummalı bir çalışma sonunda RAF avcı uçağı sayısını 900'e çıkardılar. Almanya ilk kez neredeyse eşit koşullarda bir düşmanla karşılaşacaktı.

Ayrıca, hızlı İngiliz Spitfire uçakları Hitler'in *Messerschmitt*'leri kadar iyiydi ve genç İngiliz pilotları iyi eğitim görmüş olup savaşa hazırdılar. İngiltere'nin lehine bir nokta da, yeni bir icat olan **radar**'dı. Yapılacak olan büyük savaşta kıyı boyuna çekilmiş antenler düşmanın gelişini önceden bildirecek ve RAF'ın kısıtlı güçlerini bir yerde toplamasına imkân tanıyacaktı.

10 ağustos 1940'ta Göring İngiltere'nin her yanındaki RAF üslerini ve uçak fabrikalarını bombalamak üzere 1 000 uçak gönderdi. İngiltere Avcı Komutanlığı'nın yer altındaki karargâhında ilk düşman uçakları radar üzerinde saptandı. Emir verildi. Birkaç dakika sonra yüzlerce RAF uçağı havalandı:

"Artık herkes kendi başınaydı. Bizi görür görmez hemen yayılıp daldılar. Bundan sonraki on dakika oradan oraya dönen uçaklar ve izli mermilerin bir karmaşasıydı."

"Oradan öyle bir hızla çıktım ki, gözlerimin ensemden fırladığını sandım. Bir dönüş yaptığımda, saflarını dağıtmış olduğumuzu gördüm."

Spitfire'lar ve daha yaşlı İngiliz Hurricane'ler, Alman avcı uçakları perdesini yarıp düşmanın bombardıman uçaklarına saldırdılar. Savaşın başında Luftwaffe ağır bir yara almıştı. Ancak Almanlar RAF'ı hırpalamaya devam ettiler. Göring yıpratma savaşını ağır ağır kazanmaya başlamıştı.

Her gün, bazı günler üç, dört ve hatta beş kere RAF pilotları Almanlarla it dalaşında bulunduktan sonra döndüklerinde pistlerini delik deşik buluyorlardı. Birkaç dakika bir iki lokma bir şey yiyorlar, uçakları yakıt ve silah ikmali yapıyor ve yeniden havalanıyorlardı. Haftalarca süren bu gerilimden sonra İngiliz Hava Komutanlığı kopma noktasına gelmişti.

Naziler bu sırada çok büyük bir hata işlediler. 24 ağustos gecesi askerî bir hedefi kaçıran Alman bombardıman uçakları, bomba yüklerini savaşta ilk kez Londra üzerine bıraktılar. Churchill buna misilleme olarak Berlin'in bombalanmasını emretti. Hitler'in bir stratejik yanlışlık yapacağını ve RAF üzerindeki baskının kalkacağını umuyordu. Ve beklediği de oldu.

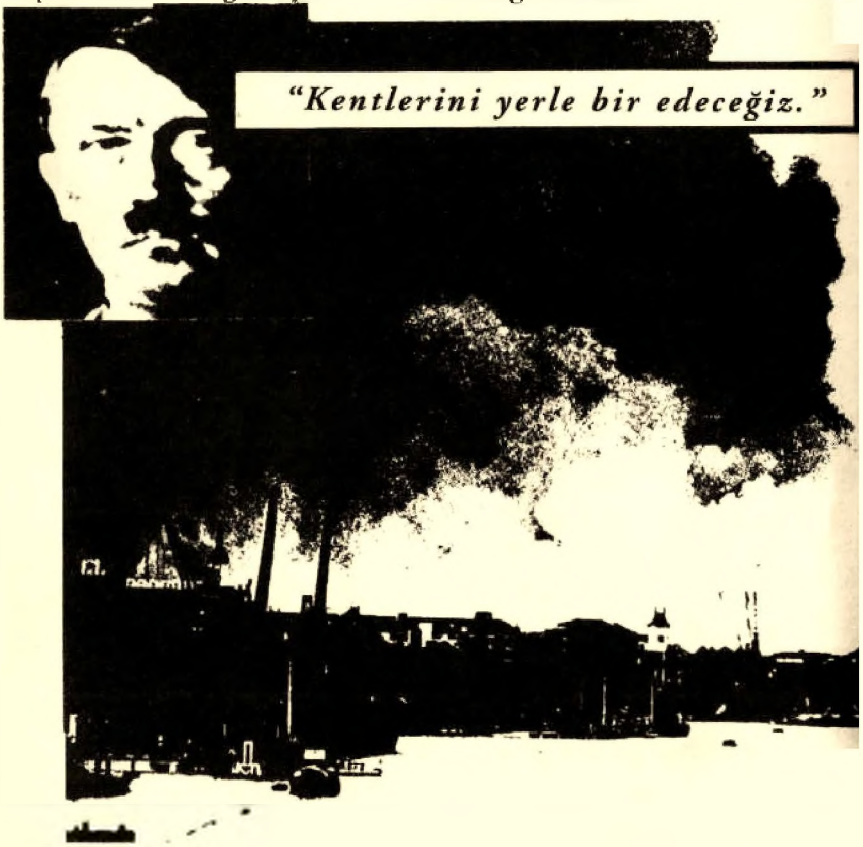

Londra'nın, Blitz'in tüm ateşini hissetme günü 7 eylül 1940'ta geldi. Düzinelerce güçlü ışıldak gökleri tararken, karartılmış sokakları, hava baskını sirenlerinin ürkütücü sesi doldurdu. Uzaktan düşman uçaklarının uğultusu işitiliyordu.

Gece, uçaksavar toplarının havaya gönderdiği patlayıcı mermilerin gürültüsüyle yarıldı. Başlar üzerinde kanatlı yüzlerce parlak nokta ışıldaklara yakalanan böcekleri andırıyordu. Uçaklar yüklerini boşaltırken havada duruyorlar gibiydi: yükleri de, bir çocuğun gümüş renkli oyuncağından düşen kara bilyelerden daha tehdit edici görünmeyen yarım tonluk bombalardı.

Birkaç dakika sonra başlar üzerinde, kaynayan bir çaydanlığı andıran garip bir ıslık sesi vızıldadı. Gece, şimşekten daha aydınlık bir parıltıyla aydınlandı, sokaklar sarsıldı. Havayı duman ve yanan tuğla kokusu doldurdu. Gürültü artıyor, bombalar sokak sokak, ev ev ilerliyordu, öfkeli bir devin kabaralı çizmeleri gibi. Çok geçmeden kentin tümü dumanları tüten bir savaş alanına döndü.

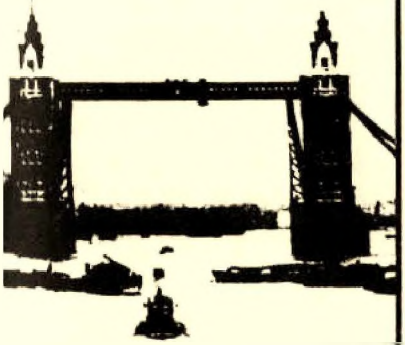

Londralıların çoğu kentin metro istasyonlarına sığındılar.

"Tanrım, bizi bu bombalarla öldüreceksen, ne olur hep birlikte ve geceleyin ölelim."

"Korkunç bir patlama işittik. Görmek için hepimiz dışarı fırladık. Woolworth mağazası bombalanmıştı, içeriden çocuk cesetleri çıkarılıyordu. Kartonlardan tabutlar yapmışlardı. O kadar çok karton yapmamıza rağmen yeterli olamadı."

"Bir konserve kutusuna doldurulmuş solucanlar gibi uyuyan insanların o sefil durumları: sıcak ve koku, pislik ve zavallı bebeklerin dinmek bilmeyen ağlamaları..."

"Kimi zaman bir gecede dalgalar halinde bini birden gelirdi. 'Öldüreceğim, öldüreceğim, öldüreceğim...' der gibi ses çıkarırdı o uçaklar."

Bu yıkıntının ortasında askerler ve itfaiyeciler alevlerle mücadele ediyorlar, sağ kalanları arıyorlardı. Blitz tam üç ay devam etti ve Londra, Coventry, Bristol ve Glasgow'un büyük bir bölümünü yerle bir etti. Binlerce kişi öldü, on binlerce kişi evsiz barksız kaldı. Ancak bu dehşet İngilizlerin moralleri parçalayamamıştı. Bazıları bu yıkımın ortasında gülünecek şeyler bile görüyordu.

Üsleri üzerindeki baskı kalkınca RAF havada üstünlüğü ele geçirdi. 1941 ocak ayı geldiğinde İngiltere savaşı sona ermiş gibiydi. Almanya 1 733, İngiltere 915 uçak kaybetmişti. Luftwaffe ağır zarar görürken RAF her gün biraz daha güçleniyordu.

"İnsanın insanla çatışm daha önce hiç bu kadar san, bu kadar az insana, dar çok borçlu kalmış değ

Hitler, Denizaslanı Operasyonu'nu süresiz olarak ertelemek zorunda kalmıştı. Zafer için V işareti yapan ve Kraliyet Hava Kuvvetleri erkek ve kadınlarına hak ettikleri takdiri sunan Churchill oldu.

İngiltere bombardımanla boyun eğmeye zorlanamıyorsa, belki de aç bırakılabilirdi. Naziler ada milletinin sanayisinin ve hatta hayatının dışarıdan gelen malzemelere bağlı olduğunu biliyordu. Bu hatları kesildiği takdirde İngiltere güçsüz kalacaktı.

İngiltere hâlâ denizlere hâkimdi, ama denizleri altında da Alman deniazaltıları hüküm sürmekteydi. Düşman denizaltıları her hafta düzinelerce İngiliz ticaret gemisi batırmaya başladı. 1940 ekiminde nazi denizaltıları öldürücü ustalıklarının doruğuna ulaştı. Durum böyle devam ettiği takdirde İngiltere bir yıla kalmadan ticaret filosunun üçte birini kaybedecekti.

İngiltere'yi istilaya karşı korumak için büyük bir gücün adaya yakın tutulması gerekiyordu. Churchill'in nakliye konvoylarını korumak için denizaltılarla başa çıkacak hızlı destroyerlara ihtiyacı vardı. Yardım bulmak üzere eski müttefiki ABD'ye döndü.

Amerika, Avrupa savaşında resmen tarafsızdı. Büyük Bunalım'ın yıkıntısından toparlanmaya çalışıyordu. Milyonlarca insan hâlâ işsizdi. Denizaşırı olaylara kimse karışmak istemiyordu. Başkan **Franklin Delano Roosevelt** bile 1940 seçiminde barış adayı olarak ortaya çıkmıştı. Sloganı şuydu: ***O bizi savaşa sokmadı.***

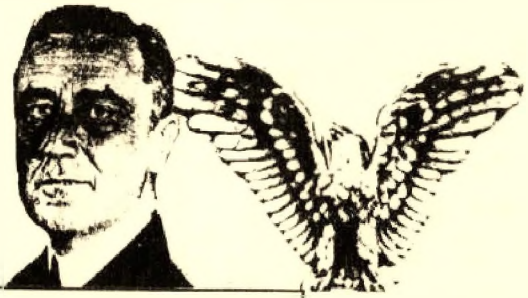

"Yatağımıza girip örtüyü gözlerimize kadar çekerek tehlikeden ya da tehlike korkusundan kaçamayız... Bir ulusun nazilerle barış yapması ancak teslim olmasıyla mümkündür."

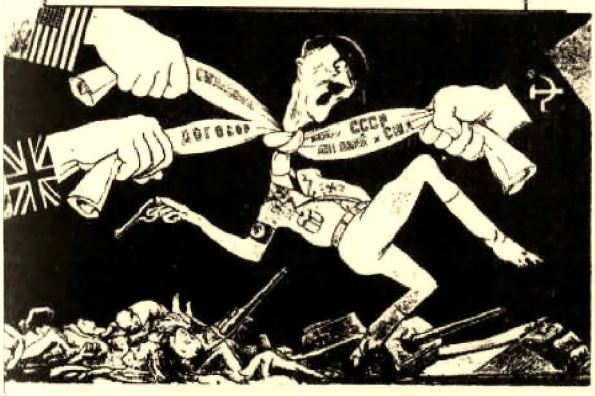

Ancak, Fransa'nın düşmesi durumu değiştirmişti. Nazi zorbalığı karşısında İngiltere yalnız kalınca Roosevelt ve milyonlarca Amerikalı, Amerika'nın tecrit politikasını yeni baştan gözden geçirmek zorunda kaldılar.

Önce Amerika adlı tecrit yanlısı etkili bir grup Roosevelt'e karşı çıktı. Bunlar güçlü "Amerika kalesi"nin, Avrupa'ya bulaşmadan yarıküreyi savunabileceğine inanıyorlardı. Tecritçilerin kahramanı, Atlantik'i uçakla aşan ilk kişi olan **Charles Lindbergh,** 1930'lu yılların sonunda Hitler Almanyası'nı ziyaret etmiş, nazi düzen ve disiplininden çok etkilenmişti. Amerika'yı Hitler'in yenilmez olduğu konusunda uyardı.

Önce Amerika'nın diğer destekçileri, Hitler'e hayran olan ve onun, özellikle Yahudiler konusundaki ırkçı görüşlerini paylaşan sağcı muhafazakârlardı.

Gerçek bir nazi cephesi olan **German American Bund,** Kuzey Amerika'da beyaz bir anglosakson Reich'ı kurulması için kampanyaya başladı. Bu bağnazlar *Rosenfeld* adını verdikleri, Roosevelt'i ve onu kontrol altında tuttuklarını söyledikleri Yahudi bankerleri suçladılar. Sloganları bütün ulusların ırkçılarına çekici geldi.

Roosevelt bu fırtınaya göğüs gerdi. 1940 yılında, Blitz'in doruğa vardığı günlerde Kongre'den İngiltere'ye, Birinci Dünya Savaşı'ndan kalma 50 köhne destroyerin satılmasına izin veren yasayı çıkarttı. Churchill buna karşılık Karayiblerdeki bazı adaların mülkiyetini ABD üsleri olarak kullanılmak üzere Amerika'ya verdi.

Kongre, ertesi ay, tarihte ilk Amerikan barış zamanı zorunlu askerliğini yürürlüğe soktu. Bir milyondan fazla insan askerlik şubelerinden çağrı aldılar. Bunlar ülkenin her yerinde aceleyle kurulmuş askerî üslere gittiler. Buralarda karton tanklar ve tahta tüfeklerle eğitim yaptılar. Birkaç ay sonra yeniden canlanmış olan ABD sanayiinin sağladığı silahlara sahip olacaklardı.

Roosevelt 1940 ocak ayında **Ödünç Verme - Kiralama Yasası** için onay aldı. Amerika, Roosevelt'in deyimiyle "demokrasinin büyük cephaneliği" olacaktı. Churchill şimdi krediyle milyarlarca dolarlık ABD silah ve malzemesi alabilecekti. Bu da İngiltere'nin -hazinesi tamtakır olsa bile- savaşmaya devam edeceği anlamına geliyordu.

İngiltere, ABD'nin yardımıyla en karanlık saatini atlatmıştı. Churchill şimdi karşı darbeye başlamıştı. Kuzey Afrika'da küçük bir İngiliz tank birliği, Libya'da toplanmış yarım milyondan fazla İtalyan askerine saldırıyı başlattı. Birlik, çölü gece geçerek faşistlere arkadan sürpriz bir baskın yaptı.

Mussolini'nin ordusu paniğe kapılıp teçhizatının büyük bir kısmını bırakıp kaçtı. On binlerce İtalyan teslim oldu. Faşistlerin Tobruk kalesi 21 ocak 1941'de düşünce 30 000 İtalyan daha tutsak alındı. Hitler ancak bunun üzerine harekete geçti.

Almanya için Akdeniz gerçek savaşın bir yan oyunuydu. Ancak Hitler, Mussolini'nin Afrika'da mutlak bir yenilginin ayıbından sonra ayakta kalamayacağını anlamıştı. Mihver davasını desteklemek üzere, daha o zamandan hızı ve cesaretiyle ün salan **General Erwin Rommel** komutasında küçük bir mekanize birliği Trablusgarp'a gönderdi.

Luftwaffe, **10 mayıs 1941**'de Londra'ya son büyük dehşet saldırısını düzenledi. Kentin 700 dönüme yakın alanı yakıldı. Kent merkezindeki kiliselerin tümü yıkıldı veya zarar gördü. Londra Kulesi, parlamento binası ve Westminster Kilisesi hedef alınmıştı. Big Ben bile isabet aldıysa da, İngilizlerin kalpleri gibi büyük saat da tek bir atışını eksiltmeden çalışmaya devam etti.

Göring'in son güç gösterisinden sonra Hitler Luftwaffe'yi Doğu'ya kaydırdı. Dünyanın kaderi çok geçmeden burada, Rusya sınırında kararlaştırılacaktı.

BEŞİNCİ BÖLÜM: BARBAROSSA

İngiltere savaşı Almanya'nın ilk yenilgisiydi. Hitler bir köpekbalığı gibi sürekli hareket halinde olması gerektiğini biliyordu. Önemli olan saldırıydı. Şimdi Manş Denizi'nin sulu tuzağını bırakıp Rusya'nın geniş ovalarını düşünmeye başlamıştı. *Mein Kampf*'da da (Kavgam) Almanya'nın nihaî lebensraum'unu burada bulacağını yazmıştı.

Alman-Sovyet saldırmazlık paktı her zaman sadece bir çıkar evliliği olmuştu. Hitler şimdi boşanmak istiyordu.

Hitler, Rusya'nın zenginliklerini, Ukrayna'nın tahılını, Donetz'in kömürünü, Kafkasya'nın petrolünü istiyordu. Almanya'nın savaşı sürdürmek ve Üstün Irk'ın heveslerini beslemek için bu kaynaklara ihtiyacı vardı. Führer 1940 aralık ayında generallerine şu emri verdi:

Generaller buna zayıf bir protestoda bulundular. İki cephede savaş bütün Almanların karabasanıydı. Ama Hitler güçlü Wehrmacht'ın Stalin'in Kızıl Ordusu'nu kısa zamanda yok edeceğini, Avrupa Rusyası'nı işgal edip yeniden İngilizlere döneceğini iddia etti. Talihli olması için de savaş planına, doğuda büyük bir imparatorluk kurmuş olan büyük Alman İmparatoru **Barbarossa**'nın (I. Friedrich) adı verildi.

İstila, 15 mayıs 1941'de başlayacaktı. Ancak olaylar çok başka türlü gelişti. Yugoslavya'daki Alman yanlısı rejim 26 martta birden devrildi.

Hitler hemen Yugoslavya'nın "merhametsiz bir zalimlikle" yok edilmesi emrini verdi. Panzer birlikleri Sovyet sınırından çekildiler. Luftwaffe 16 nisanda Belgrad'ı bombaladı. Zırhlı kuvvetler arkadan girdiler ve bu küçük milleti 17 nisanda hakimiyetleri altına aldılar.

Bundan sonra sırada Yunanistan vardı. Küçük bir İngiliz birliği tarafından desteklenen Yunanlılar kuzeydeki dağlarda büyük bir İtalyan istila gücünü dağıtarak Mussolini'yi rezil etmişlerdi. Hitler'in panzerleri Müttefik hatlarını kolayca yardılar. Churchill, askerlerini geri çekerek yakınlardaki Girit adasına yerleşmeye çalıştı. Ancak cesur bir Alman paraşütçü birliği stratejik adayı ele geçirdi.

Fakat zafer pahalıya mal olmuştu. Rusya'nın istilası altı uzun hafta gecikmişti. Sonunda 22 haziran 1941'de her şey yerli yerine oturmuştu. Napolyon da 1812'de aynı şeye o tarihten bir gün önce kalkışmıştı. Ama Alman askeri kendinden emindi:

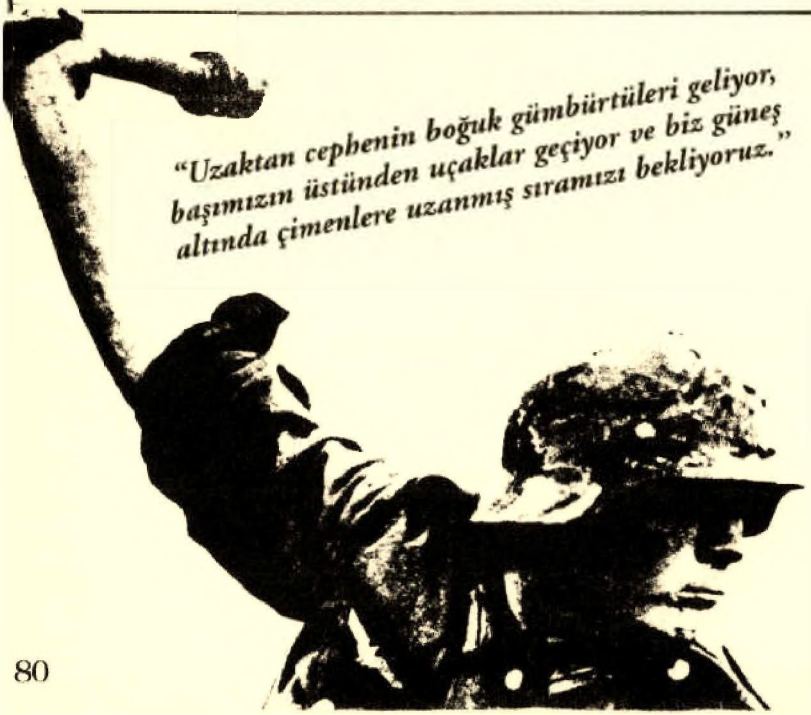

"Uzaktan cephenin boğuk gümbürtüleri geliyor, başımızın üstünden uçaklar geçiyor ve biz güneş altında çimenlere uzanmış sıramızı bekliyoruz."

Blitzkrieg yeniden başlamıştı ama bu kez çok daha büyük çaplı olarak. Luftwaffe 2 000 Sovyet uçağını yerde gafil avlayarak sabahın ilk birkaç saatinde yok etti. Sonra bombardıman uçakları ve düşmanın saflarında gedikler açan topçu, arkadan da panzer birlikleri geldi. Kızıl Ordu gafil avlanmıştı. Rus hatlarında tam bir kaos vardı.

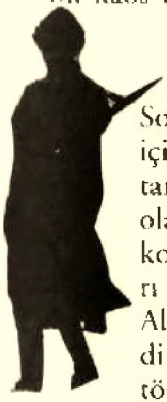

"Ateş ediyorlar. Ne yapalım?"

Sovyet karargâhı düşmana ateşle karşılık vermek için ancak dört saat sonra emir verebildi. Stalin tam bir şok içindeydi. Churchill ve hatta tarafsız olan Roosevelt kendisini Hitler'in istila planları konusunda uyarmışlardı. Stalin'in kendi ajanları işgal altındaki Polonya sınırına dört milyon Alman askerinin yığınak yaptığını bildirmişlerdi. Ancak genelde paranoyak olan Sovyet diktatörü, Hitler'in kendisini arkadan vuracağına inanmayı reddetmişti. Şimdi bunun bedelini milleti ödeyecekti.

Daha da kötüsü, Stalin'in kanlı temizlikleri sonunda Kızıl Ordu en iyi subaylarını kaybetmişti. Temel askerî strateji göz ardı edilmişti. Milyonlarca Sovyet askeri geniş sınırlar boyunca açık mevzilerdeydi. Savaşın ilk günlerinde yüz binlerce Rus öldürülmüş veya tutsak alınmış, binlerce tank imha edilmişti.

Kızıl diktatör ancak üç hafta sonra radyodan milletine hitap etti. Stalin Sovyet halkına ayakta kalabilmek için istilacının önünde yakılmış topraklardan bir çöl yaratmak zorunda olduklarını söyledi:

"Düşman bir tek lokomotif, bir tek vagon, bir somun ekmek ya da bir bardak benzin bulmamalıdır."

Panzerler son hızla ilerliyor, zaman zaman geri dönerek talihsiz Rusları kapana sıkıştırıyorlardı. Wehrmacht ilk ay içinde Smolensk'i ele geçirmiş, Moskova yolunun üçte ikisine varmıştı. Bir milyon Sovyet tutsağı şimdi dikenli tellerin ardındaydı. Almanlar ilerlemeye devam ediyorlardı. Ama hangi yönde?

Hitler, kuvvetlerini ikiye böldü. Güçlü bir ordu Leningrad'ı kuşatmak için kuzeye ilerledi. Diğeri Rusya'nın tahıl ambarı olan Ukrayna'ya yöneldi. Ukrayna'nın başkenti Kiev 600 000 Sovyet askeriyle 19 eylülde kuşatıldı ve düştü.

Rusya çöküşe girmiş gibiydi. Dev Kızıl Ordu'nun yarısı ölü, yaralı veya tutsaktı. Baştaki 15 000 tanktan sadece 700'ü kalmıştı. Ancak Sovyetler çekilirken bile savaşa devam ediyorlardı. Alman ikmal hatları şimdi yüzlerce mil uzunluğundaydı. Wehrmacht komutanları endişelenmeye başladılar:

Uzaklardaki Berlin'den görünüm çok farklıydı. Kolay galibiyetler Hitler'i, Stalin'i ve kızıl bayrak altında çarpışan "insandan aşağı" yaratıkların ordusunu küçümsemesine yol açmıştı. Führer, birliklerine yön değiştirerek Moskova'ya yürüme emri verdi. Kremlin'in kıştan önce eline düşeceğini tahmin ediyordu.

Kehaneti az daha gerçekleşecekti. Almanlar ekim ortalarında Sovyet başkentinden sadece 200 mil uzaktaydılar. Moskovalılar korku içinde kenti terke başladılar. Ama Stalin artık paniğe kapılmayı reddediyordu. Kremlin'de kaldı ve sonunda askerlerinin başına birinci sınıf bir komutan olan General Georgiy Jukov'u getirdi.

Yazın Blitzkrieg günleri sonbaharın sellerine dönüşmüştü. Yollar çamurdan geçilmiyordu. Alman askerleri hem ileri gitmek hem de savaşmak zorunda olduklarından yorulmuşlardı. Ancak Hitler nazilerin zafer isteklerinin herhangi bir engelden daha güçlü olduğunu iddia ediyordu. Moskova'ya doğru ilerleme sürüklenmeye dönüşürken panzer generali Heinz Guderian savaş günlüğüne şunları yazıyordu:

"Rusları, ülkenin boyutlarını ve iklimin hainliğini küçümsemişiz. Bu, gerçeğin intikamıdır."

Almanlar şimdi en büyük düşmanları olan General Kış'la karşılaşacaklardı.

Ekim sonunda ısı birden düştü. Yollar dondu ve panzerler Moskova'ya doğru yollarına devam edebildiler. Ama hava giderek soğumaktaydı. Isı, 12 kasımda -25 dereceydi; 4 aralıkta -40'a düştü.

Almanlar uzun bir kış kampanyasına hazırlıklı değillerdi. Şiddetli soğukta silahları tutukluk yapıyordu. Araçları için antifrizleri yoktu. Kamyonları çalıştırmak için altlarında ateş yakmak gerekiyordu. Motorlarının donmaması için tanklar gece gündüz çalıştırılıyordu. Kötü hava nedeniyle Luftwaffe havalanamıyordu.

Askerler açık arazide donuyorlardı. Hitler, askerlerini Noel'de zafer kazanmış olarak geri getirmeyi planladığından yeterli giyecek vermeyi reddediyordu. Aralık ayının ilk haftasına kadar 100 000 Alman askerinin çeşitli yerleri donmuştu. Düş kırıklığı içindeki bir subay doktor şu raporu yazıyordu:

"Burunlardan ve kirpiklerden bütün gün buzların sarktığı ve düşünmenin bir çaba gerektirdiği bu soğukta Alman askeri artık bir ideal veya ideoloji için, anavatan için dövüşmüyor. Soru sormadan, önlerinde ne olduğunu bilmek istemeyerek körü körüne dövüşüyorlar."

Almanlar 5 aralık 1941'de savaşarak Moskova'nın varoşlarına girdiler. Şimdi sadece 25 mil uzakta olan Kremlin'in üzerindeki ışıldakları ve uçuşan uçaksavar mermilerini görünce cesaretlendiler. Ama daha ileri gidemeyeceklerdi.

Stalin 6 aralıkta büyük bir karşı saldırı emri verdi. Sibirya'dan trenle getirtilmiş ve kış savaşları için giydirilmiş 20 taze tümeni cepheye sürdü. Bu kez çekilen Almanlar oldu.

Hitler başarısızlıkta herhangi bir kişisel rolü olduğunu asla kabul etmeyecekti. Radyoda Alman halkına ordudaki hain unsurların Rus kampanyasını sabote ettiklerini söyledi. Wehrmacht'ın en yetenekli komutanlarından bazılarını zalim bir şekilde küçük düşürdükten sonra görevden aldı. Sonra savaş alanındaki askere komuta etmenin herkesin yapabileceği "küçük bir iş" olduğunu söyledi. Sonuçta silahlı kuvvetlerin kontrolünü kendisi ele alıyordu.

"Başkomutanın görevi orduyu Nasyonal Sosyalist fikre göre eğitmektir. Bunu benim istediğim gibi yapabilecek bir general olduğunu sanmıyorum."

Adolf Hitler şimdi Nazi Partisi'ni, Alman devletini, Genelkurmay başkanlığını ve Silahlı Kuvvetler başkomutanlığını yönetiyordu. Gelecekteki savaşlarda savaş alanındaki tek tek birliklerin günlük hareketlerinin komutanlığını da üstlenecekti. Bütün bunları cepheden yüzlerce mil uzakta, Doğu Prusya'da bir ormanın derinliklerindeki **Kurt İni** adını verdiği savaş karargâhından yapacaktı.

Rusya birden savaşa girince İngiltere'nin yalnızlığı da sonra erdi. Churchill Stalin'le ittifakı hevesle kabul ettiyse de, kendisi hakkında herhangi bir hayale kapılmıyordu:

"Hitler Cehennem'i işgal ederse en azından Avam Kamarası'nda şeytan hakkında iyi birkaç söz söyleyebilirim."

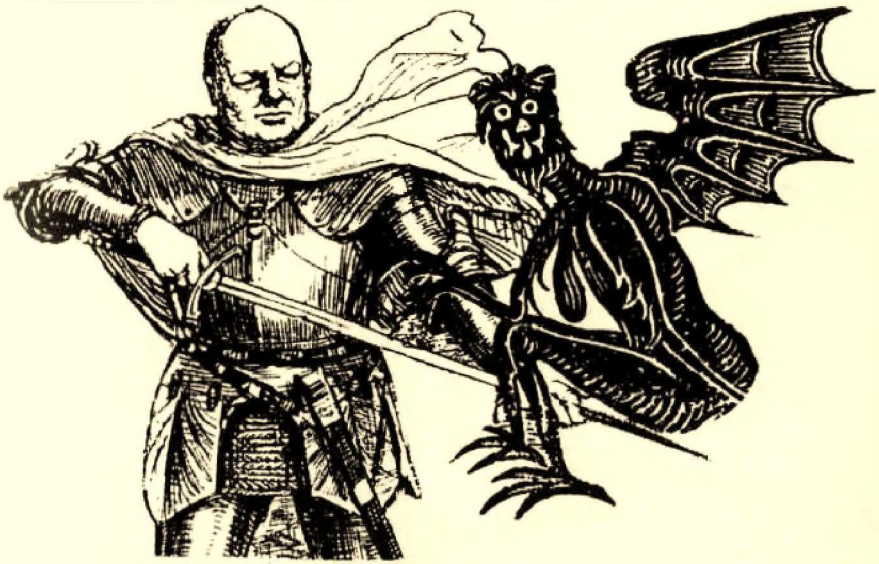

İngiltere Rusya'yı ne pahasına olursa olsun savaşta tutmak zorundaydı. Churchill İngiliz fabrikalarından çıkan silahlarile Ödünç Verme-Kiralama yoluyla Amerika'dan gelen silah ve malzemenin çoğunu Stalin'e gönderdi. Bir sızıntı olarak başlayan şey çok geçmeden savaşın akışını değiştirecek bir sel oldu.

Almanya ile Polonya arasındaki bir sınır çatışması sadece iki yıl içinde Avrupa'nın tümüne yayılmıştı. Kürenin öteki yarısında Asya'da fırtına bulutları şimdi dünyanın öteki kısmını da savaşa itmeye hazırlanıyordu.

ALTINCI BÖLÜM

Doğan Güneş

İmparatorluk Japonyası 1941'de yolunu almış gidiyordu. Ada devlet on yıla yakın bir süredir zayıf ve bölünmüş Çin'le savaş halindeydi. Amerika, Japon gücünün Asya'da yayılmasını önlemek için bir savaşı göze alacak mıydı?

Bu Pasifik devletleri ilk kez karşı karşıya gelecek değillerdi. 1853 yılında Albay Matthew Perry komutasında bir Amerikan filosu davet edilmeden Tokyo limanına girmişti. Ülke istese de, istemese de uluslararası ticarete açılacaktı.

Japonya yüzyıllardır dış etkilere kapalıydı. Adanın soylu ailelerini ve onların özel *samuray* ordularının gücünü tehdit ettiği için ateşli silahlar bile yasaklanmıştı. Ancak artık bütün Japonlar doğan güneşin ülkesi ***Nippon***'a (Japonya) modern çağın geldiğini kabul etmek zorundaydılar.

Burada hayat hep güç olmuştu. Japonya'yı oluşturan adalar aşırı dağlıktır ve tarım arazisi çok azdır. Sık sık meydana gelen depremler ve sürekli savaşlar var olmayı çok güçleştirmiştir. Belki de bu nedenle Japonlar örneği olmayan bir kültür geliştirmişler, hayat ve ölüme özgün bir görüş getirmişlerdir.

Adaların eski halk kültürü olan **Şinto,** geçmiş ile gün, yaşayanlarla ölüler arasındaki bağları vurgulamıştır. İnsanın atalarına saygı, yeryüzünde amirlerine olan itaat kadar doğaldır.

Çin'den gelen **Budizm,** hayat ve ölümün hayal olduğunu vurguluyordu. Sonsuzluk bir anlık bir zaman içinde, kiraz çiçeklerinin düşüşünde veya sular üzerinde ay ışığının dalgalanmasında görülebilirdi.

Ancak bu çok gelenekçi halk, insan aklının alamayacağı kadar hızla değişip sanayileşmişti. Perry'nin ziyaretinden 40 yıl sonra Japonya modern savaşın ustası olmuştu. İmparatorluk güçleri 1894'te Çin'le savaşa girdiler. Zafer çabuk geldi. Çinliler yenildiler ve Tayvan'la Çin'in kuzeyini terk etmek zorunda kaldılar.

İmparatorluk donanması 1904'te, yakınlardaki Mançurya'da Port Arthur'daki Rus deniz üssüne bir baskın yaptı. Muzaffer Japon kara ve deniz ordusu ilk kez olarak Asyalıların modern silahlı Batılıları yenebileceklerini göstermişlerdi. Japonya zaferin bir parçası olarak komşu Kore'yi ilhak etti.

Japonya Birinci Dünya Savaşında Müttefiklerle birleşti ve ödül olarak Kuzey Çin'deki Şantung'da Alman sömürge haklarını aldı. Japon etkisi çok geçmeden Mançurya'ya da yayıldı. Ancak İmparatorluk liderleri daha büyük zafer hayalleri içindeydiler. Başbakan Tanaka 1927'de dünya fethi temel stratejisini açıkladı:

"... Ticaret görüntüsü altında Çin'in geri kalan kısmına girin. Çin'in bütün kaynaklarını elimize geçirdiğimizde Hindistan'ı... Küçük Asya'yı, Orta Asya'yı ve hatta Avrupa'yı fethedeceğiz."

Tokyo 1932'de Mançurya'yı ele geçirip *Mançukuo* kukla devletini kurdu. Öfkelenen Çinliler Şanghay kozmopolit kentinde Japonlara ve diğer yabancılara saldırdılar. Buna cevap olarak, İmparatorluk Hava Kuvvetleri, kenti altı hafta boyunca acımasızca bombaladılar. Uluslararası eleştirilere karşılık olarak Japonya Milletler Cemiyeti'nden çekildi.

Ancak Tokyo'da hâlâ barışı ve askeri değil, ekonomik yayılmayı yeğleyen etkin liberal güçler vardı. 1936 şubatında İmparatorluk ordusunun milliyetçi fanatikleri bunlara karşı ayaklandılar. Pek çok üst düzey sivil lider öldürüldü. Japonya'ya bundan sonra askerler hâkim olacaktı.

Japonya 1938'de çeşitli mazeretler yaratarak Pekin'i, Şanghay'ı, Kanton'u ve Nanking'i işgal etti. Milyonlarca Çinli Japon zulmünden kaçtı. Cumhurbaşkanı Çan Kay-şek bile başkentini içerlerdeki Çunking'e taşımak zorunda kaldı. Bu ilan edilmemiş savaşta Amerika hâlâ tarafsızlığını korumaktaydı

Ancak Başkan Roosevelt Çin'e savaşmak üzere gönüllülerden oluşan bir hava kuvvetleri filosu gönderilmesine itiraz etmemişti. Japonlar çok geçmeden emekli Amerikan generali Claire Chennault'un komutasındaki "uçan kaplanlar"ın pilotlarından korkmayı öğrendiler.

Güç dengesi hızla Japonya'ya doğru kayıyordu. Washington, Japonları Çinhindi'nden çekilmeye zorlamak için ekonomik baskı kullanmayı denedi. Amerika 11 ağustos 1941'de İngiltere'yle birleşerek Japonya'ya petrol naklini durdurdu. Çok geçmeden kauçuk, çelik ve stratejik madenler gibi diğer temel savaş malzemeleri de yasaklandı.

Tokyo'da başında Prens Kinoye'nin bulunduğu gücünü yitirmiş Barış Partisi diplomatik bir çözümü benimsiyordu. Bunlar Amerika ile savaşın bir felaket olacağını söylüyorlardı. ABD'nin nüfusu Japonya'nın iki katıydı. Sanayi temeli de neredeyse altı kata varıyordu.

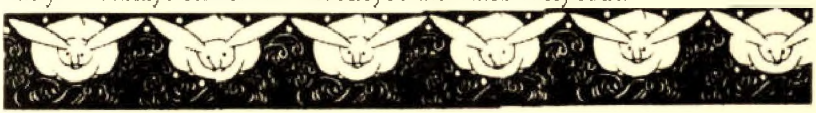

Tokyo, 1940'ta Almanya ve İtalya'daki militaristlere katılarak **Mihver Devletleri**'nin Doğu ayağı oldu. Fransa'nın düşmesinden sonra İmparatorluk orduları Vietnam, Laos ve Kamboçya'dan oluşan büyük Fransız Çinhindi sömürgesini işgal ettiler.

Japon ordu liderlerinden **General Hideki Toco**'nun başında bulunduğu Savaş Partisi, utanç verici bir çekilmenin yine kanlı bir askerî isyana neden olabileceğini söyledi. Ancak bu tartışmalar devam ederken Japonya'nın stratejik petrol stokunun hızla erimekte olduğu gerçeği de karşılarındaydı.

Tojo bu gergin durumdan yararlanıp başbakan oldu. Washington'la görüşmeler sürdürüldü. Ancak bu görüşmeler sonuçsuz kalmaya devam etti. ABD 26 kasımda isteklerini artırdı. Şimdi Japonya'nın Çin'den, Çinhindi'nden ve Mihver ittifakından çekilmesini istiyordu.

Roosevelt, Toco'nun gerileyeceğine gerçekten inanıyor muydu? Yoksa Japonya'yı, Amerika'yı sonunda savaşa sokacak hareketlere zorlamaya mı çalışıyordu? Tarihçiler yarım yüzyıl sonra hâlâ bu soruyu tartışırlar. Bildiğimiz tek şey, 27 kasımda ABD Donanma Bakanı Knox'un Pasifik'teki ABD kuvvetlerine şu ciddî uyarıyı göndermiş olduğudur:

"Japonya'nın birkaç gün içinde saldırgan bir harekette bulunması beklenmektedir."

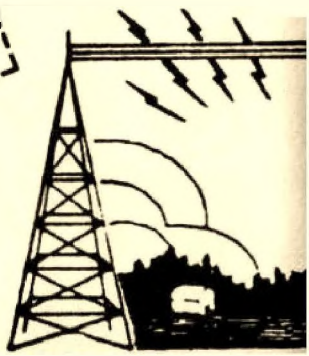

Amerika gizli Japon şifresini çözmüştü. Roosevelt, Toco'nun bir yere saldırmayı planladığını biliyordu. Ama nereye? ABD stratejisi, Filipinler'de veya Midway adasındaki ABD üslerine yapılacak saldırıları püskürtmek üzere Hawaii'de üslenmiş deniz kuvvetlerini kullanmaktı. Japonların Pearl Harbor'da demirlemiş olan güçlü Amerikan Pasifik donanmasına saldırmaya cesaret edebileceği kimsenin aklına gelmiyordu. Bu saldırı parlak bir askerî beynin eseriydi: **Amiral İsoroku Yamamoto**. Yamamoto sürpriz bir baskınla altı aylık bir dizi Japon galibiyetinin elde edileceğini tahmin ediyordu. Ancak ondan sonra ileride çok büyük bir felaket vardı:

"Sizi uyarıyorum, savaş iki veya üç yıl sürecek olursa, o zaman nihaî zaferin bizim olacağına inanmıyorum."

Hava baskını planlaması yapılırken Yamamoto'nun kehaneti kısa zamanda unutuldu. ABD ültimatomunun verildiği 26 kasım günü güçlü bir Japon vurucu filosu limandan ayrıldı. Filoda içlerinde bombardıman ve torpido uçakları da bulunan 423 uçak taşıyan altı büyük uçak gemisi de vardı.

Washington'daki Japon diplomatları 6 aralıkta Tokyo'ya son bir mesaj gönderip konuşmalarda ilerleme kaydedilmediğini bildirdiler. Artık dönüş olamazdı.

7 aralık 1941 sabahı saat 6.00'da İmparatorluk torpido uçakları Hawaii'nin 275 mil açığında havalandılar.

ABD radarı büyük bir uçak grubunun yaklaştığını saptadı. Ancak bunların Kaliforniya'dan gelen Amerikan B-17'leri olduğu sanıldı. Düşman uçaklarının ilk dalgası bir saat sonra vurdu:

"Pearl Harbor sabah sisleri arasında uykudaydı. Limanın içi sakindi, Oahu'daki gemilerin bacalarından duman bile tütmüyordu."

"Savaş gemisi birden uçağımın önünde dev bir gri dağ gibi belirdi... Dikkat! Ateş!"

"Pearl Harbor, hava baskını; bu, talim değildir."

İkinci dalga 8.40'ta geldi. Japonlar iki saat içinde ABD Pasifik Filosu'nun büyük bir kısmını saf dışı etmişlerdi. *Arizona* ve *Oklahoma* zırhlıları hemen battı; *West Virginia* ve *California* zırhlıları onları izledi. Dört zırhlı ağır yara almıştı. Üç kruvazör ve pek çok küçük gemi de denizin dibini boylamıştı.

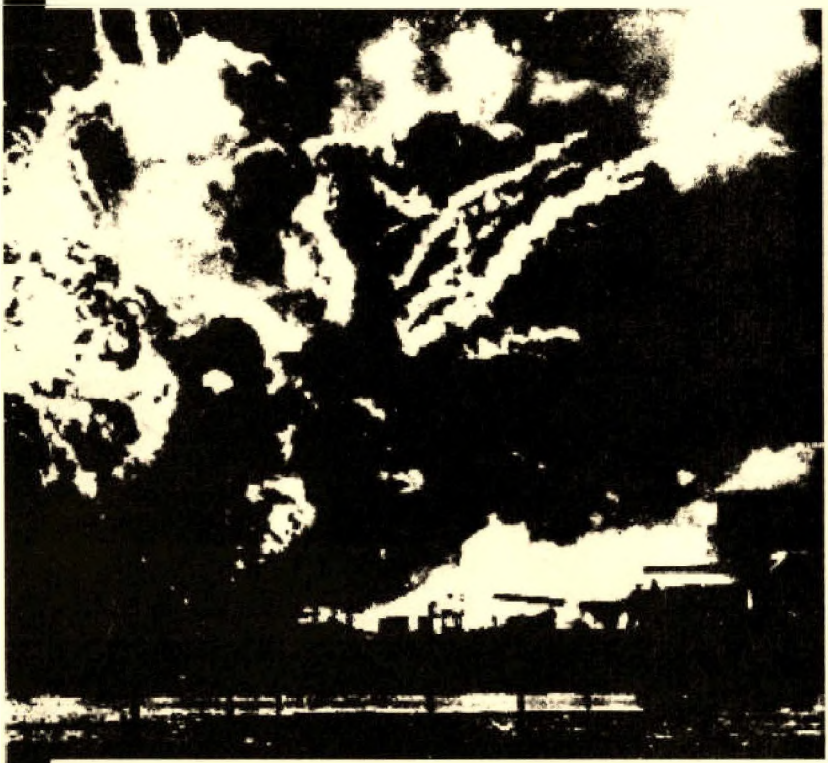

Adanın hava savunması da havalanmadan yok edilmişti: 108 bombardıman ve avcı uçağı. Baskında 3 453 ABD askeri, denizcisi ve sivil öldü. Japon uçaklarının sadece 29'u düşürülebildi.

Saldırı başladığında dört uçak gemisinden hiçbirinin limanda olmaması bir mucizeydi. ABD denizaltılarının çoğu manevrada olduklarından imha edilmekten kurtulmuşlardı. Bu da Amerika'nın modern deniz savaşının bu en kesin silahlarına hâlâ sahip olması demekti. Tokyo'nun bunların gücünü hissetmesi yakındı.

Asık yüzlü Başkan Roosevelt, radyodan Amerikan halkına hitap etti:

"Dün, 7 aralık günü, alçaklık günü olarak asla unutulmayacaktır; Amerika Birleşik Devletleri Japon İmparatorluğu'nun deniz ve hava kuvvetlerinin anî bir baskınına uğramıştır."

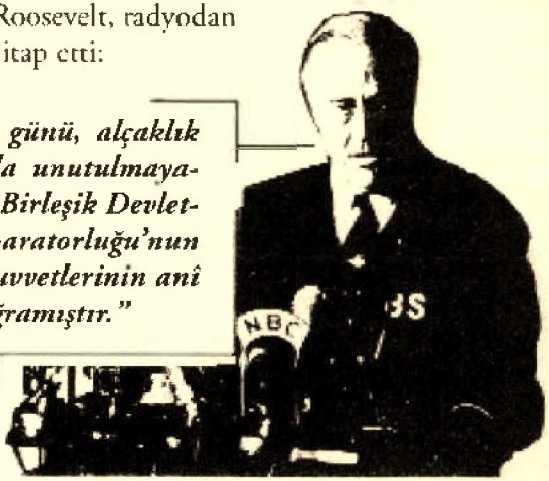

Bu, savaştı! Amerikalılar dehşete düşmüşlerdi. Batı kıyısı boyunca çılgın bir korku dalgası esti. Her yerde düşman denizaltıları ve hayalî çıkarmalar görülüyordu. ABD hükûmeti hemen 100 000 Japon asıllı Amerikalıyı toplayıp ıssız ceza kamplarına kapattı. Asyalı aleyhtarı ırkçılık doruğuna ulaştı.

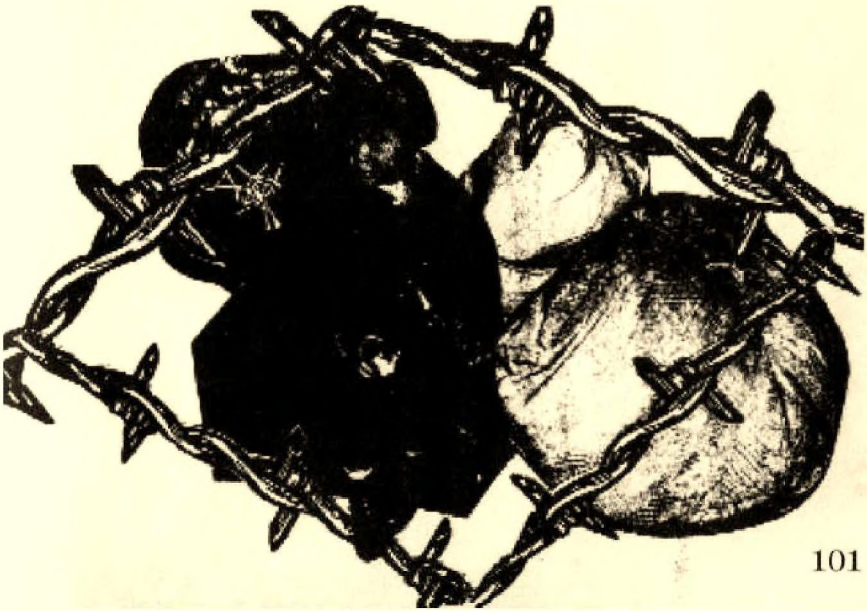

Tokyo, Filipinler'deki Amerikan üssüne de bir darbe indirdi. Bütün uyarılara rağmen ABD Uzakdoğu Hava Kuvvetleri'nin büyük bir kısmı 8 aralıkta yerde imha edildi. 57 000 kişilik bir İmparatorluk ordusu Manila'nın 120 mil ilerisine çıkarma yaptılar. Adaları savunan Amerikalılar hâlâ şokun etkisinden kurtulamamışlardı.

"Bizler Amerikalıydık, onlar Japon... Onların hep gözlük taktıkları ve doğru dürüst bir nişan aracına sahip olmadıkları söylenmişti. Ve önemli bir deniz kuvvetleri olmadığı... Tanrım, bütün bunlar nasıl oldu?"

6 ocakta bölgedeki 30 000 Amerikan askerine Luzon'un güneyinde savunabilir bir yarımadaya çekilmeleri emri verildi. Burası sadece 25 mil uzunluğunda ve 20 mil enindeydi. Arazi dağlıktı, ormanlar ve sivrisinek dolu bataklıklarla kaplıydı. Adı **Bataan**'dı.

Amerikalılar burada siperlere gelip, hiç gelmeyecek olan yardımı beklemeye koyuldular. Yiyecek ve cephane azdı. Sıtma ve dizanteri, askeri kırıp geçiyordu. Bataan'daki askerler kendi başlarına kalmışlardı.

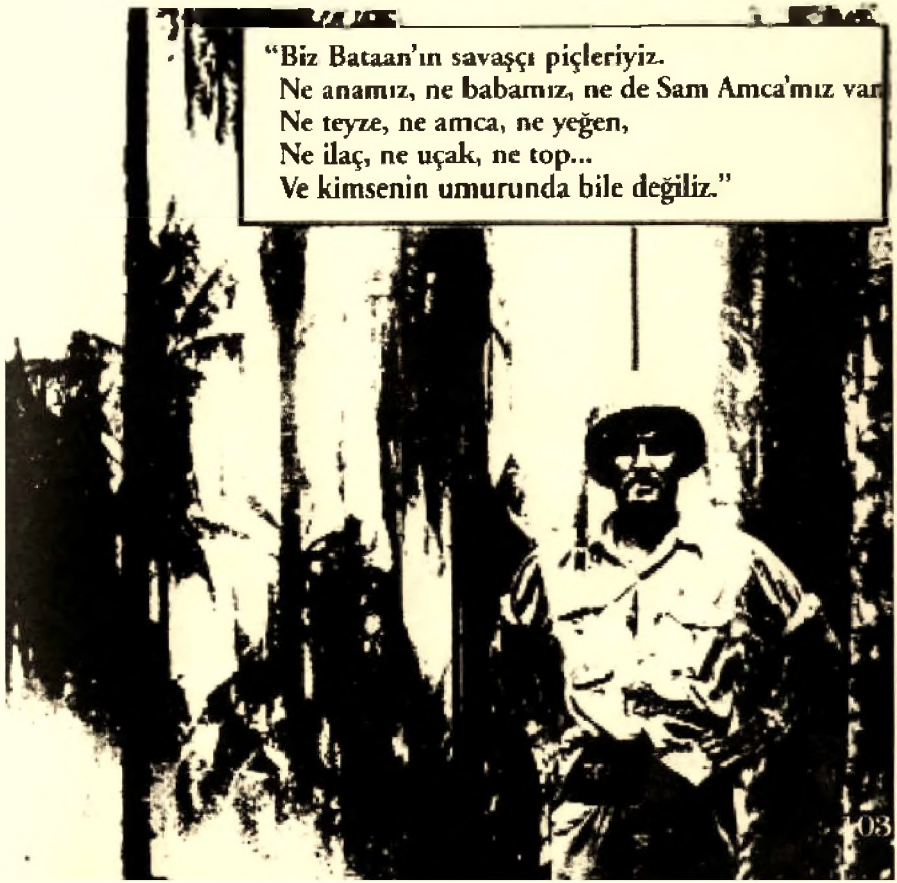

'ahşi çarpışma aylarca sürdü. Başkan Roosevelt, 10 mart'ta Gene-
al Douglas **MacArthur**'a bir torpidobotla Avustralya'ya kaçma em-
ini verdi. Orada, Pasifik'teki bütün Müttefik kara kuvvetlerinin ko-
nutanlığını alacaktı. General yola çıkmadan yemin etti:

Bu vaat çok uzak görünüyordu. Bataan'da savaşan son Amerikalılar
la 9 nisan 1942'de teslim oldular. Ancak iki millik bir boğazın öte
anında **Corregidor** adasında 15 000 Amerikalı hâlâ direniyordu.
Burası sağlam kayalarla oyulmuş ağır tahkimatlı bir kaleydi.

Düşman 4 mayısta 16 000 mermi atarak istila yolunu hazırladı. Ertesi gün iki ordu kumsallarda göğüs göğüse çarpıştılar. Amerikalılar ağır ağır koruyucu tünellerine çekilmek zorunda kaldılar. Corregidor'dan gönderilen son mesajlardan biri de şudur:

"Öğlene teslim olabiliriz. Henüz bilemiyoruz. Üzerimize insan ve mermi yağıyor, buna dayanamayabiliriz... Midem bulanıyor. Çok üzgünüm. Herkes bebekler gibi ağlıyor. Ölüleri ve yaralıları tünelde üst üste yığıyorlar. Kapana kıstırılmış bir farenin neler hissettiğini biliyorum artık."

Kapan, hayal ettiklerinden de beterdi. Filipinler'de kalan Amerikan kuvvetlerinin Komutanı General Jonathan Wainwright ertesi gün adamlarına teslim olma emrini verdi. Ancak Japonya kendini savaş tutsaklarına insanca davranılmasını öngören Cenevre Antlaşması'na bağlı hissetmiyordu. *Buşido* savaşçı kuralına göre; silahlarını bırakan bir asker kendini, ailesini ve kutsal imparatoru rezil etmiş olurdu.

Teslim olan askerler, bunu emirle yapmış olsalar bile ancak hakarete layıktılar. Ve Bataan ölüm marşında da olan buydu:

"Bir çığlık ve sonra tokat sesleri işittim... Amerikalı askerlerden biri öylesine susuzluk çekiyordu ki, uyuyamamış ve nöbetçiden biraz su istemişti. Bir Japon, adamı tekme tokat dövdükten sonra tüfeğiyle vurup bayılttı."

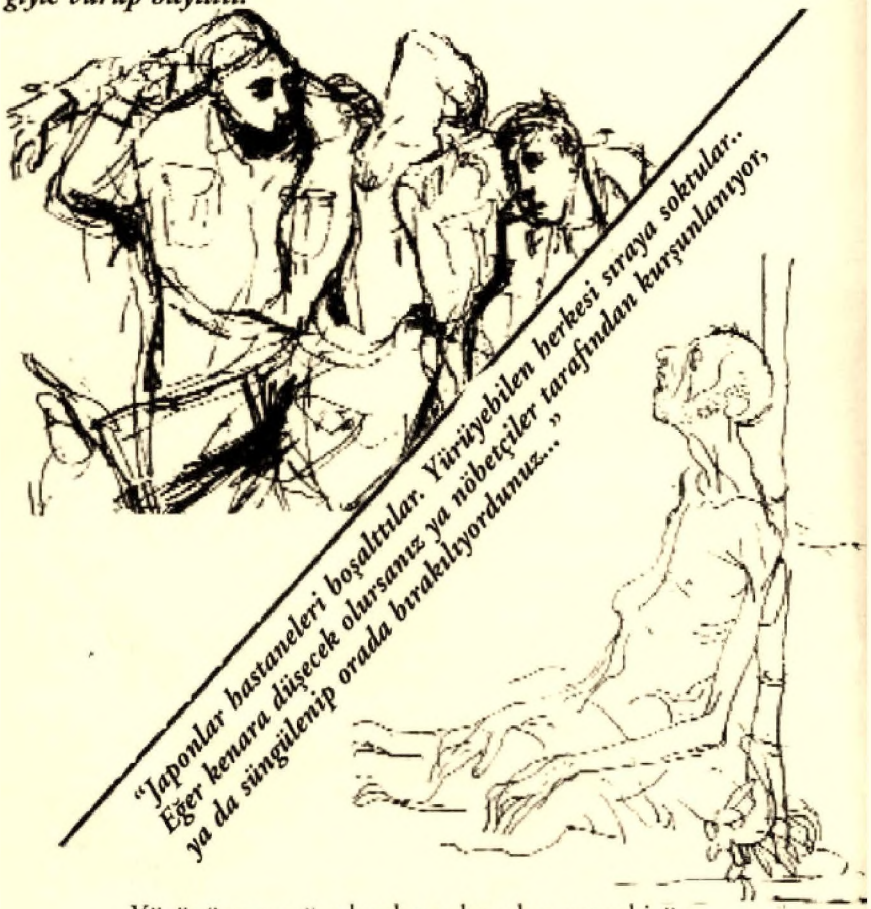

Yürüyüşten sağ çıkanların bundan sonraki üç yıl boyunca evleri olacak ceza kamplarında koşulları daha iyi olmayacaktı. Sıtma, hastalık, aşırı çalışma, zulüm ve sürekli açlık.

Japonlar Hongkong'u ve "aşılmaz" Singapur kalesini ele geçirdiklerinde aynı derecede zalim bir kader on binlerce İngiliz asker ve sivilini beklemekteydi. Maginot Hattı'nda olduğu gibi Singapur'da da büyük savunma topları bir tek yöne çevrilidi. Yanlış yöne.

Japonya altı ay içinde **Ortak Refah Alanı**'nı Çin'in yarısına, Çinhindi'nin tümüne, Malay'a, Birmanya'ya, Filipinler'e ve Hollanda Doğu Hindistanı'nın stratejik petrol yataklarına yaymıştı. Artık sadece son Müttefik kalesi olan Avustralya özgürdü. Amerika'nın akıntıyı tersine çevirecek zamanı olacak mıydı?

YEDİNCİ BÖLÜM: YENİ DÜZEN

Dünya, savaşın dehşetini uzun zamandır bilmekteydi. Naziler mağuplara barışın dehşetlerini öğrettiler.

942 yılbaşında Almanya içinde durum hâlâ sakindi. Ara sıra yapıan Müttefik bombardımanları sıkıntılı birer olaydı ve gençlerin asere gitmelerini görmek üzüntü vericiydi. Ama yiyecek ve içecek, onserler ve filmler boldu. Hayat devam ediyordu.

Nazi işgalindeki Avrupa'da öyle değildi ama. Hayat, milyonlarca kii için cehennem azabı olmuştu. Hitler'in *yeni düzen*'i dünyayı eendiler ve kölelere bölmüştü.

Almanlar ve diğer Kuzey Avrupalılar *übermenschen*'di, yani süpernen. Fransızlar ve bütün Latin ırkından olanlar evrim ıskalasında nların altındaydılar. En altta da *untermenschen*'ler, yani insanın alında olanlar geliyordu. Bunların arasında Slavlar, Yahudiler, Araplar, Doğulular ve Afrikalılar vardı. SS'lerin nazi fanatikleri, tipik bir ıntermenschen'i şöyle tanımlıyordu:

"Yüz hatları insana benzer, ama zekâ yönünden ve ruhsal olarak hayvandan aşağıdır."

"Bu savaştan gerçek kârlı çıkanlar bizleriz ve savaştan, şişmanlıktan patlayacak bir durumda çıkacağız. Her şeyi alacağız ve hiçbirini geri vermeyeceğiz."

Hitler Polonya'nın yok edilmesini emretti. İlk adım yerel seçkinleri ortadan kaldırmaktı. Binlerce doktor, avukat, öğretmen, işadamı, devlet memuru, gazeteci ve papaz hapsedildi, çalışma kamplarına gönderildi veya sadece alınıp kurşuna dizildi. Polonya okulları, müzeleri, kütüphaneleri ve tiyatroları kapatıldı. Bu Slavların biyolojik potansiyellerini kısıtlamak için yiyecek ancak yaşayacak düzeyde verilecekti. SS lideri Heinrich Himmler kölelerin 500'e kadar saymayı, adlarını yazacak kadar yazabilmelerini ve Almanlara itaat etmenin ilahî yasa olduğu doktrinini öğrenmelerinin yeterli olduğuna inanıyordu.

Batı Avrupa'da yeni düzen daha uygarca ama yine de etkili yollarla elde edilmekteydi. Fransa, Alman işgalinin gerçek maliyetinin on katını ödemeye zorlandı. Fransızlar için bu, kötü beslenme ve kıtlık demekti. Reich için bu herhangi bir masrafa katlanmadan hammadde, yiyecek ve üretim malı elde etmekti.

Mareşal Göring inanılmaz bir özel servet sahibi olmuştu. Ajanları bütün işgal edilen ülkelerden mücevher, altın ve emlak topluyorlardı. Fransız müzelerindeki paha biçilmez tablolar alınıp Reich'taki malikânesine gönderilmişti.

"Eski günlerde yağma kuraldı. Şimdi dış görünüş daha insanca olmuştur. Ama ben yine de yağmalamaya, durmadan yağmalamaya devam etmek niyetindeyim.

Göring"

Rusya'nın istilası yağma için yeni alanlar açmıştı. SS'ler 1,5 milyon dönüm toprağa yerleşip köle işçi çalıştırarak bunları işlettiler. Reich'a gıda maddesi gönderilirken milyonlarca Rus savaş tutsağı ve sivili ağır ağır açlıktan ölüme mahkûm ediliyordu.

"Bizler üstün bir milletiz; en küçük bir Alman bile ırk ve biyoloji bakımından yerel halktan bin kat daha değerlidir."

Milyonlarca erkek ve kadın toplanıp fabrikalarda ve çiftliklerde zorla çalıştırıldılar. Alman iş çevreleri SS'den işçi kiralayarak büyük kârlar elde ettiler. Tutsak stoku sonsuz gibi görüldüğü sürece bunlara köle muamelesi yapılabilirdi. Nürnberg yakınlarındaki bir fabrikayı ziyaret eden bir doktor, kadın tutsakların açık yalarla çalıştıkları ve çeşitli hastalıklar çektiklerini görünce dehşete düşmüştü. Kadınların saçları kesilmişti ve çıplak ayaklıydılar.

Reich'a 7 milyon köle işçi gönderilmiştir. Bunların fedakârlıkları Alman hayat standardını savaş boyunca çok yüksek tutabilmiştir. Müttefik savaş tutsakları da Cenevre Antlaşması'na rağmen cephane fabrikalarında ve taş ocaklarında tehlikeli ve insanlık dışı koşullar altında çalıştırılıyorlardı:

"İstihdam, kelimenin gerçek anlamında, yani yorucu, olmalıdır... Çalışma saatlerinin sınırı olamaz."

Nazi kapanına sıkışmış olan 8 milyon Yahudi'yi daha da kötü bir akıbet bekliyordu. Zulüm 1933'te nazilerin iktidara gelmeleriyle başlamıştı. 1935 Nürnberg parti toplantısında Hitler, Yahudilerin yurttaşlık ve temel insan haklarının ellerinden alındığını açıklamıştı. Çok geçmeden Arîler ile Yahudiler arasındaki evliliklere ölüm cezası getirildi.

Almanya yarım milyon Yahudisi için büyük bir işkence odası olmuştu. Yahudiler sarı bir yıldız takmadıkları takdirde hapse atılabiliyor veya öldürülüyorlardı. Dükkân ve fabrika sahibi olamıyor, Berlin'in bazı sokaklarına giremiyor, bir konsere veya filme gidemiyor, evcil hayvan besleyemiyor, araba süremiyor, bir park sırasında oturamıyor, kamu taşıt aracına binemiyor, radyoya sahip olamıyor, gazete alamıyor, yiyecek kartnesi elde edemiyorlardı. Banka hesaplarına el konulmuştu. Sadece Almanya'da 400'den fazla Yahudi aleyhtarı yasa çıkarılmıştı.

8 kasım 1938'de öfkeli bir Yahudi genci Paris'teki Alman sefirini öldürdü. Hitler binlerce sinagogun yakılmasını emretti. Yahudi dükkânları parçalanıp yağmalandı.

Polis, kendilerini görmezden gelirken Kahverengi Gömlekliler yüzlerce Yahudi'yi katletti. 30 000 Yahudi tutuklanıp toplama kamplarına gönderildi.

Bu zulüm altındaki halk, 1939'da Polonya'nın istilası için uygun günah keçileri oldu:

"Yahudiler bizi felakete sürüklüyorlar.
Bu savaşı onlar kışkırtıp başlattılar.
Goebbels"

1941 yılında ***gestapo*** gizli polisine rejim muhalifi olduğundan kuşkulanılanları tutuklama ve iz bırakmadan ortadan yok etme izni verildi. Politik hasımlar, barış yanlıları, eşcinseller, çingeneler, Yehova Şahitleri ve Yahudiler, çok geçmeden Reich'ın her yanındaki toplama kamplarını doldurdular.

Anne Frank gibi binlerce Yahudi kimi zaman yıllarca bodrumlarda, tavan aralarında, döşeme tahtaları altında, sahte duvarlar arkasında yaşadılar:

Diğer Yahudiler, kentlerin içlerinde özel olarak ayrılmış dikenli tellerle ve üzerlerine cam kırıkları yerleştirilmiş duvarlarla çevrili gettolarda yaşıyorlardı. Varşova gettosunda bir yılda 50 000 kişi açlıktan ölmüştü: bunlara resmen **ayda** bir kilo ekmek, iki yüz elli gram şeker, yüz gram reçel ve elli gram yağ verilmekteydi.

Milyonlarca Doğu Avrupa Yahudisi ise götürülüp kurşuna dizilmişlerdi. 1942'de bu, Rusya'nın her yerinde sıradan bir olaydı:

"Kamyonlardan inen erkekler, kadınlar ve her yaştan çocukların elinde bir kırbaç bulunan bir SS'in emriyle soyunmaları gerekiyordu. Giyeceklerini belirli yerlere bırakmak zorundaydılar..."

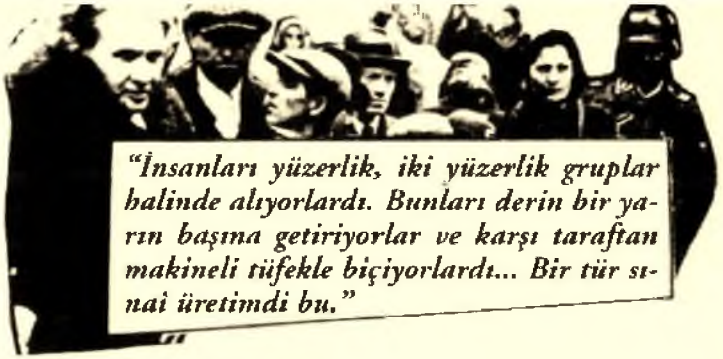

"İnsanları yüzerlik, iki yüzerlik gruplar halinde alıyorlardı. Bunları derin bir yarın başına getiriyorlar ve karşı taraftan makineli tüfekle biçiyorlardı... Bir tür sınai üretimdi bu."

Ancak bu yöntemler bile nazileri tatmin etmeyecek kadar yavaş ve yetersizdi. Almanların "gereksiz boğazlar" diye niteledikleri geri zekâlı çocuklara, akıl hastalarına, tedavi olmaz nazi aleyhtarı "hayalleri" olanlara karşı öldürücü deneylere başlanmıştı. Hastalar hastanelerde açlıktan öldürülüyorlardı. Bir iki cesur din adamı protestoya başlayınca daha etkin imha yöntemleri getirildi. Bunlar çok geçmeden Yahudiler üzerinde kullanılacaktı.

Reinhard Heydrich, Berlin dışında bir malikânede 1941 yılında bir grup devlet ve askerî lidere Yahudi sorununun **nihaî** çözümünü açıkladı: Bergen - Belsen, Ravensbruck, Mauthausen ve en büyükleri olan Auschwitz gibi ölüm kampları.

"Almanlar, üç günlük yola yetecek kadar yiyecek, giyim eşyası altın ve mücevher gibi eşyamızı yanımıza almamızı söylediler."

Kurbanlara, Doğu'daki çalışma kamplarında "iskân" edilecekleri söylenmişti. Suyu olmayan ve tuvalet olarak sadece bir kovanın bulunduğu hayvan vagonlarına doldurulduldular. Yolculuk günlerce, hatta bir haftadan bile uzun sürebiliyordu. Yolda binlerce insan öldü.

Tren oraya vardığında kampın kapısının üzerindeki şu yazı kendilerini karşılıyordu:

Arbeit Macht Frei.

Yani "Çalışmak insanı özgürleştirir." Bu da bir başka zalim yalandı. Burada tek özgürlük ölümdü.

Yahudileri, hırlayan köpekler, elleri coplu ve kırbaçlı üniformalı insanlar karşılıyordu. SS doktorları dolaşıp seçim yapıyorlardı. Bir parmağın sallanması, bir insanın ölmesi veya yaşaması demekti. Sağlıklı genç işçiler bir tarafa gönderiliyordu. Gelenlerin çoğu -kadınlar, çocuklar ve yaşlılar- öteki yana ayrılıyorlardı. Sayısı çok az olan kurtulanlardan biri şöyle diyor:

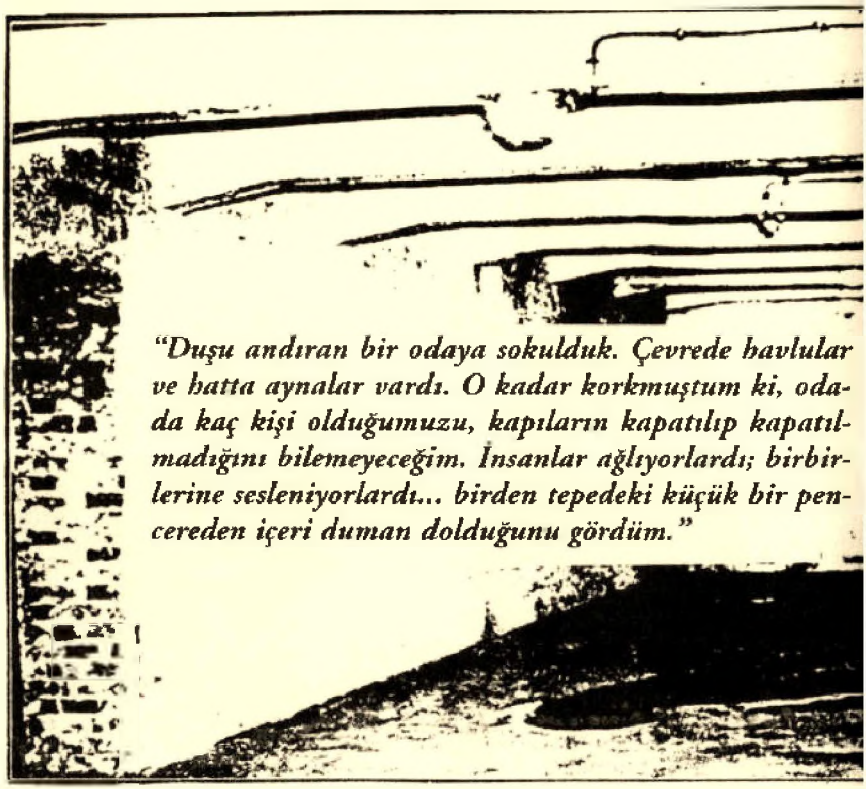

"Duşu andıran bir odaya sokulduk. Çevrede havlular ve hatta aynalar vardı. O kadar korkmuştum ki, odada kaç kişi olduğumuzu, kapıların kapatılıp kapatılmadığını bilemeyeceğim. İnsanlar ağlıyorlardı; birbirlerine sesleniyorlardı... birden tepedeki küçük bir pencereden içeri duman dolduğunu gördüm."

Dumanlar bugün hâlâ işbaşında olan büyük ve saygın Alman ilaç şirketi **İ.G. Farben**'in geliştirdiği Zyklon B zehirli gazıydı. Kurbanlar genelde on beş yirmi dakika sonra ölürlerdi. Bundan sonra cesetleri işleme işi gelirdi. Bunu da daha sonra kendileri gaz odalarına tıkılacak olan diğer tutsaklar yapardı.

Hiçbir şey ziyan edilmiyordu: saçlar şilte kıtığı olarak kullanılıyor, dişlerin altın ve gümüş dolguları Reichsbank'a gidiyor; ezilmiş kemiklerden gübre yapılıyor ve kamplardan bazılarında insan yağından sabun üretiliyordu. İyi durumda giyim eşyası, diş fırçası ve gözlük gibi kişisel eşya dağıtılmak üzere Almanya'ya gönderilmekteydi. Resmî Auschwitz kayıtlarına göre altı haftada 99 992 çocuk giysisi, 192 625 parça kadın iç çamaşırı ve 222 269 parça erkek iç çamaşırı elde edilmiştir.

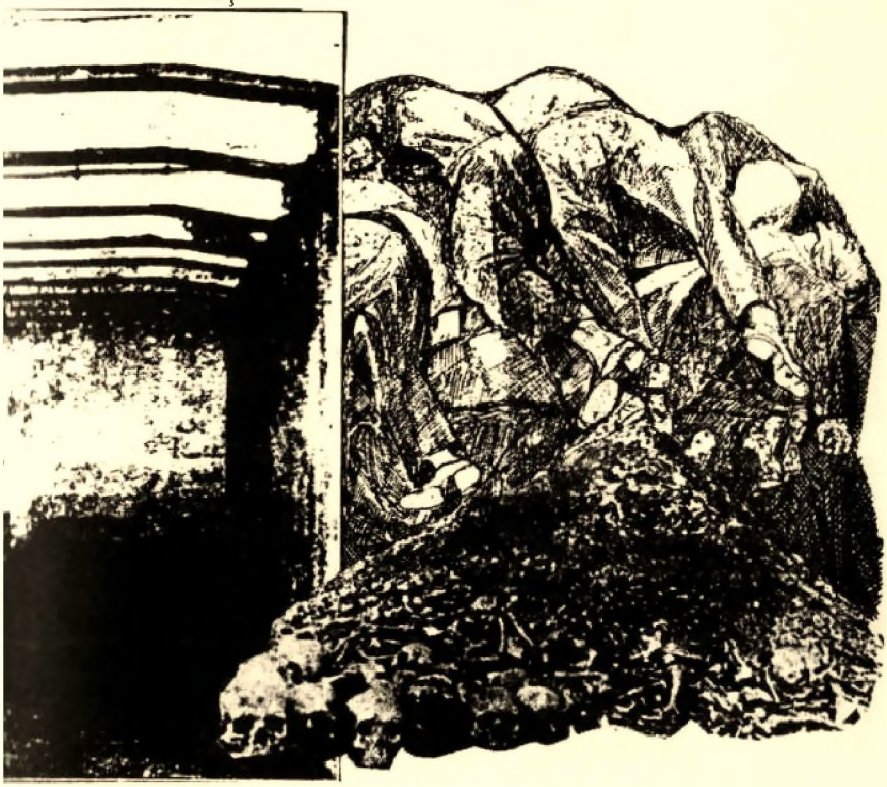

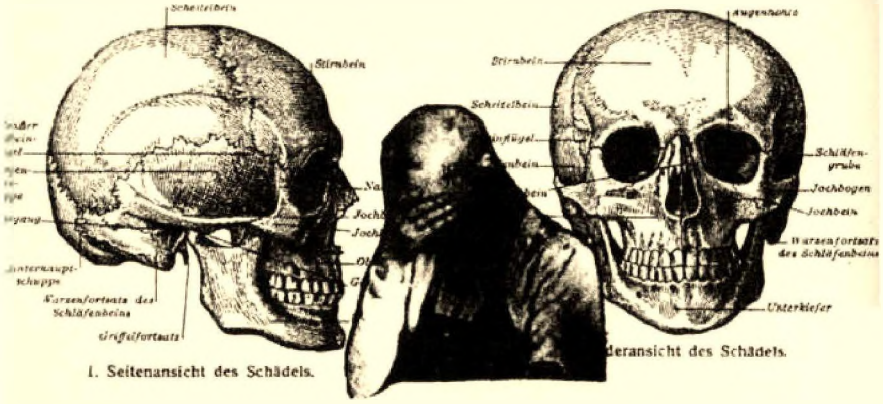

1. Seitenansicht des Schädels.

deransicht des Schädels.

Çalıştırılmak için seçilenlerin kaderi insanlıktan çıkarılmaydı. Tutsakların saçları kazınıyor, kollarına dövmeyle numaraları yazılıyordu. Bunlara yaz kış giyecekleri lime lime olmuş ince çubuklu üniformalar ve tahta nalınlar dağıtılıyordu. Sağlık koşulları diye bir şeyin olmadığı, bit ve hastalığın içine sindiği barakalara doldurulуyorlardı.

İyi beslenen SS gardiyanlar tutsaklara işkence için hiçbir fırsatı kaçırmamaktaydılar. Çoğu dayak veya tekmeyle öldürülüyordu. Diğerleri kurşuna diziliyorlar veya asılıyorlardı. Yine bazıları sahte nazi doktorların elinde deneme tahtasına dönmüşlerdi.

Terör dışında en büyük işkence açlıktı. Çoğunluğu yabanî havuç ve saman olan bir parça ekmek, şalgam ve hatta ottan yapılma sulu bir çorba. Hayat beklentisi üç ila altı aydı. Ve taş ocaklarıyla yer altı madenlerinde çalışıldığında bu daha da düşüyordu.

Kölelik çalışması insanı tükettikten sonra geriye gece gündüz bacaları tütmekte olan krematoryumlarda çalışmak kalıyordu. Koku ve duman, kaçınılmazı sürekli olarak hatırlatmaktaydı.

Nazi Yeni Düzeni sırasında altı milyon Yahudi ölmüştür. Sayısız Polonyalı, Rus, Çek, çingene, eşcinsel, savaş tutsağı ve nazi aleyhtarı direniş kahramanları da bunlara katılmıştır.

Kuşkusuz bu kamplarda ayaklanmalar da oluyordu. **Treblinka** ve **Sorbibor** gibi kamplarda gardiyanları öldürüp kaçanlar görülmüştür. **Auschwitz**'de tutsaklar çalıntı dinamitle bir gaz odasını havaya uçurduktan sonra tel örgüler arasından kaçma girişiminde bulunmuşlardır.

Avrupa'nın dört bir yanında Yahudiler partizanlara katılmak için ormanlara ve dağlara kaçtılar. Varşova gettosundan binlerce kişi bir avuç silah ve benzin bombalarıyla ölene kadar çarpıştılar. Onların bu umutsuz kahramanlıkları nazileri gettoyu bombalama ve ateşle ev ev yıkana kadar sürdü. Hitler şöyle diyordu:

"Yahudilere gelince, hiç merhametim yoktur."

Ancak Yahudilerin çoğu Alman propagandasıyla hareketsizliğe itilmişlerdi. Ne de olsa, zulüm daha önce de vardı. Ayrıca Almanlar insanları öldürerek usta Yahudi emeğini boşuna harcayacak insanlar değillerdi. Hitler bile kendilerinden o kadar nefret etmiyordu. Çoğu nihaî çözüm gerçeğini öğrendiğinde artık iş işten geçmişti.

Peki, ya siyah üniforma giyip kurukafa işaretini takan ve bu dünya cehenneminde terör yağdıran o SS erkek ve kadınları?

SS'lerin çoğu hayat ve ölümün sınırlarını çizen elektrikli tellerin hemen dışında yaşamak üzere karılarını ve çocuklarını da getirmişlerdi. Bunlar burada beyler gibi yaşıyorlar, lime lime çizgili üniformalı sıska köleler kendilerine hizmet ediyorlardı. Dövmeli virtüozlar kendilerine Noel konserleri veriyor, küle dönüşmeye mahkûm aç sanatçıların cezaevi atelyelerinde yaptıkları eşyaları birbirlerine armağan ediyorlardı. Bu garip insan soyu için Heinrich Himmler şöyle diyordu:

"Çoğunuz 100, 500 veya 1 000 cesedi bir arada görmenin ne demek olduğunu bilirsiniz. Bunların arasında yaşayarak - bazı insan zayıflıkları bir yana-, dürüst insan olarak kalmak, işte bizi güçlü kılan budur."

Ancak savaşın akıntısı bir kere döndükten sonra ağza bile alınmayacak insanlık dışı bu insanlar zaferi kazanamazlardı.

SEKİZİNCİ BÖLÜM: AKINTI TERSİNE DÖNÜYOR

Dünya fethinin anahtarı artık Avrupa'nın kontrol altında tutulması değildi. Berlin-Roma-Tokyo mihveri dünyanın yarısının toplam nüfusunu, üretimini ve askerî gücünü yenebilir miydi?

Amerika Pearl Harbor'dan sonra tüm öfkesini savaş üretimine yöneltmişti. Roosevelt yılda 60 000 uçak, 75 000 tank ve milyonlarca tonluk ticaret gemisi yapma planlarını açıklıyordu. Bu kotaları gerçekleştirmek için ülkenin dört bir yanında kadınlar evlerinden fabrikalara geçtiler.

Kaynakçı Rosie, yeni bir kadın kuşağı için model olmuştu: sert, becerikli, ama kesin olarak dişi. Kadın işçiler 15 milyon Amerikan askerinin beslenmesine, giyinmesine ve silahlanmasına yardımcı oldular.

Atlantik Savaşı'nın kazanılması için de Amerikan verimliliği çok önemliydi. 1942 kasımında ABD tersaneleri düşmanın batırdığından çok gemi üretebiliyordu. Yeni savaş gemileri ve su altındaki nesneleri ses dalgalarıyla saptayan *sonar* gibi icatlar Alman denizaltılarını avcı durumundan avlanan durumuna sokmuştu.

İngiliz ordusu, en becerikli düşmanlarından biri olan **General Erwin Rommel**'e karşı 1942 kasımında kesin bir zafer kazandığı zaman savaş akıntısı tersine dönmüş oldu. Rommel'in motorize **Afrika Korps**'u İngilizleri uzun zamandır yüzlerce mil uzunluğundaki çölde hep kaçmak zorunda bırakıyordu. Rommel, **Çöl Tilkisi** adını kazanmış, bir sürpriz ve kandırmaca ustasıydı.

"Hiçbir amiral kıyıdan bir deniz savaşı kazanmış değildir."

Kuzey Afrika'da çöl savaşı bir işkenceydi. Isı kimi zaman öğle üzeri 50 derecenin üstüne çıkar ve geceleri 5 derecenin altına düşerdi. İnsanları sapsarı bir toz örter, araçlarının motorlarını tıkardı. Su, yiyecekten de, cephaneden de değerliydi. Sonra böcekler de vardı.

Rommel 1942 mayısına kadar İngilizleri Libya'dan atıp Mısır sınırlarına kadar sürmüştü. Churchill bir karşı saldırı yapılmasını istedi. Gazala denilen bir yerde büyük bir güç toplandı, ama ilk darbeyi Rommel indirdi. Afrika Korps hız ve sürpriz unsurlarını kullanarak daha güçlü olan düşmanının dengesini bozdu. İngiliz tankları savaşa küçük gruplar halinde girdi ve Alman topları tarafından saf dışı bırakıldı. Her zaman olduğu gibi Rommel çarpışmanın tam ortasındaydı.

Müttefikler çekildiler. Rommel parlak bir manevrayla İngilizlerin Tobruk kalesine saldırdı. Panzerler Tobruk'a girmeden yanından geçtiler ve sonra birden dönüp arkadan saldırdılar. Alman top ve uçakları savunmalarda gedikler açtılar. Tanklar buradan kente girdi. Rommel 24 saat içinde bu stratejik üssü, 35 000 Müttefik askerini ve çok miktarda malzeme stokunu ele geçirmişti.

Tobruk'un düşüşü, İngilizlerin Gazala'dan düzenli çekilişlerini çılgınca bir kaçışa döndürdü. İngilizler sonunda Akdeniz ile Kattara Çöküntüsü denilen kayalık ve aşılmaz bir kanyon arasındaki dar ve kurak bir arazide toplandılar. Burası tarihte **El Alameyn Savaşı** olarak bilinen büyük savaşa sahne olacaktı.

Olaydan sarsılan Churchill Kuzey Afrika'ya yeni bir komutan atadı: **Vikont Bernard Montgomery**. Montgomery tedbirli ve yetenekli bir general olup biraz da halkla ilişkiler dehasına sahipti. Rommel'in yenilmezlik mistiğine karşı koymak için asker arasında bulaşıcı gibi görünen meydan okuyucu, kendinden emin bir havası vardı:

"Bana üç hafta verirseniz Almanlara karşı direnebilirim. Bir ay verirseniz onları Afrika'dan atarım."

Rommel, 1 ,

iz

.”

İngiliz piyadesi 23 ekim 1942'de ay ışığı altında nazilerin mayınladıkları araziden geçti. Gece 1 000 Müttefik topunun gümbürtüsüyle sarsıldığında Rommel hastalık izniyle Almanya'daydı. Bombardıman o kadar yoğundu ki, Rommel'in yerine bakan Alman komutan cephede kalp krizinden öldü. İngiliz tankları bir gedik açtıklarında paniğe kapılıp kaçma sırası Afrika Korps'a gelmişti.

"Zırhlı araçtan kavurucu öğle güneşi altında atladım ve olanca hızımla koşmaya başladım... Çevrem, yanan tanklar, parçalanmış toplarla doluydu, ama bir tek canlı insan yoktu."

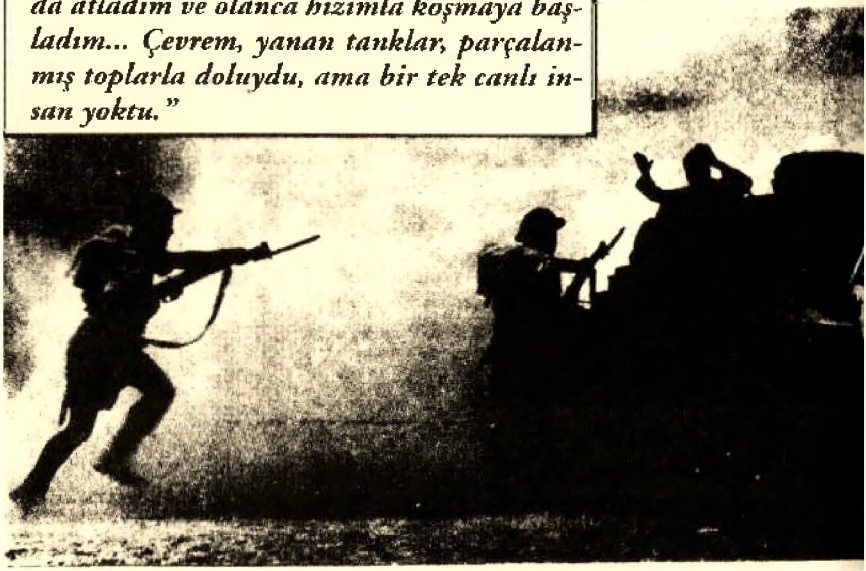

Alman komutan vekili bu kargaşalıkta yakalandı. Rommel uçakla dönünce durumun giderek kötüleştiğini gördü. Adamlarını toplayarak kaçmaya hazırlandı. Ancak Hitler, Afrika Korps'un insafsız bir düşman saldırısı altında olsa bile direnip savaşmasını emretti.

Afrika Korps'un bin mil ötedeki Tunus'un güvenliğine dönmesine ancak kasımda izin verildi. O zaman bile Montgomery hemen bir adım arkasındaydı. Yolda 60 000 Mihver askeri ile Rommel'in tank ve toplarından çoğu kaybedildi.

Çok geçmeden kutlanacak bir zafer daha vardı: **Meşale Operasyonu**. Henüz tanınmamış bir Amerikalı general olan ve "Ike" kısa adıyla bilinen **Dwight Eisenhower** komutasındaki Müttefik askerleri 8 kasımda Kuzey Afrika'da Fas, Cezayir ve Tunus kıyılarına çıkmaya başladılar. Bu Fransız sömürgeleri, Almanların Fransa'nın Vichy kentinde kurduğu, Mareşal Petain'in işbirlikçi hükûmeti tarafından yönetilmekteydi.

Amerikan askerleri bir yıl öncesine kadar sivil olmalarına rağmen modern savaşa kolaylıkla uyum sağlamışlardı. Aralarında tank konusunda bir deha olan eski bir süvari subayı vardı: **General George Patton.** Patton, askerlerinin düşmandan çok kendisinden korktuklarını söyleyerek övünmekten hoşlanırdı.

"Beyler, yarın saldırıyoruz. Eğer galip gelmezsek kimse sağ olarak dönmesin."

Vichy Fransası'nın deniz ve kara kuvvetleri kolaylıkla yenilgiye uğratıldı. Çok geçmeden 100 000 taze Müttefik askeri karaya çıktı.

Rommel dev bir kıskaca sıkıştırılmış gibiydi. Çöl Tilkisi Tunus'tan çekilmek için Hitler'e yalvardı. Ama Führer'in emri kesindi:

"Sıkı dur, asla geri çekilme, tüm asker ve silahını savaşa sür..." Askerlerine zafere veya ölüme giden başka yol olmadığını göster."

Bu, Rusya'da topyekûn felakete yol açacak olan yanlıştı. Çünkü savaşın gidişatı kesin bir şekilde burada tersine dönecekti. Alman ordusu 1942'de Doğu Cephesi'nde zayıflamıştı ama hâlâ çok güçlüydü. Wehrmacht kuzeyde Leningrad kuşatmasını sürdürmekteydi. Yüz binlerce Rus sivil açlıktan ve bombardımandan ölmüşlerdi. Bazı yerlerde sokaklarda cesetler üst üste yığılmıştı.

"Yazları ot toplayıp kaynatır yerdik. Yemekten başka hiçbir şey düşünmezdik... Bütün günlerimiz bir tek uzun gün ve geceydi. Böyle geçen dokuz yüz günü düşünün."

Moskova karşısındaki Almanlar savunmadaydılar. Ancak güneyde Hitler, Don havzasının kömürüne ve Kafkasların petrolüne muhtaçtı. Bölgeyi savunmanın anahtarı, Volga üzerindeki büyük sanayi kenti **Stalingrad**'dı.

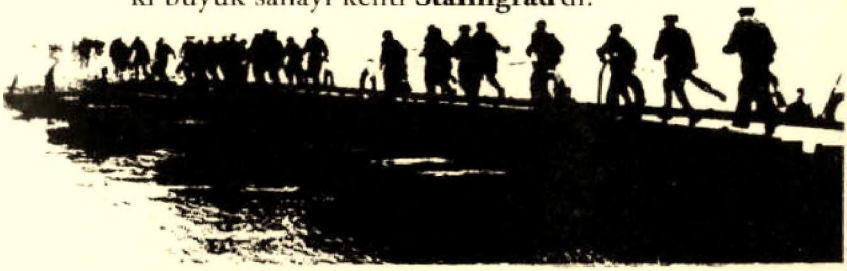

Wehrmacht'ı destekleyen 20 tümen Romen, Macar, İtalyan ve İspanyol askeri bulunuyordu. Hitler'in emriyle Mihver güçleri ikiye ayrıldılar. Bir grup Don Nehri ve ötesine doğru güneye yollanarak dağlık Kafkasya'da 400 mil ilerledi. Almanlar 21 ağustosta Bakü'nün stratejik petrol kuyularına yaklaşıyordu. Ancak bu hedefe asla erişemeyeceklerdi.

General Friedrich von Paulus komutasındaki güçlü altıncı ordu olan diğer grup çok geçmeden Volga'ya vardı. Topçu ve uçaklar Stalingrad'ı günde 24 saat vurdular. Ancak kenti savunan askerler ve siviller, yıkılmış binaları dev bir tank tuzağına dönüştürdüler. Adolf Hitler panzerlerini körü körüne bu yıkıntılar arasına gönderdi.

Naziler 13 eylülde Stalingrad'ın merkezine varmışlardı. Sovyetler şiddetli bir direnişle karşı koydular, kenti sokak sokak, ev ev savundular. Rus keskin nişancıları bütün pencerelerden, kapılardan, yıkık duvarlar arasındaki her gedikten ateş ediyorlardı. Panzerler bu taş ve tuğla ıssızlığında hiçbir şey yapamıyordu.

"Sokaklar artık metreyle değil cesetle ölçülüyor... Stalingrad artık bir kent değil. Gündüzleri kör eden, yakıcı dev bir duman bulutu; çok büyük bir fırın..."

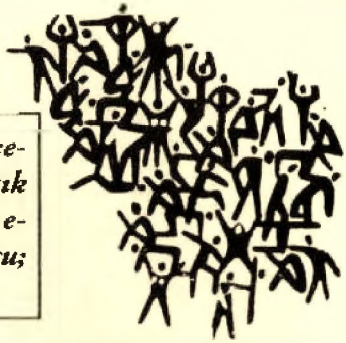

Naziler 14 ekimde kentin güneyini ve merkezini kontrolleri altına aldılar. Ondan sonra kuzeydeki traktör fabrikasına büyük bir saldırı başlattılar. Sovyetler bu cehenneme, sadece mücadeleye devam etmeye yetecek kadar takviye yolladılar.

Volga'nın hemen karşısında Mareşal Jukov büyük bir karşı saldırıya hazırlanıyordu. Kızıl Ordu 19 kasım sabahı bir milyon askerlik bir güçle taarruza kalktı. Saldırının büyük bir kısmı nehrin kuzey kanadını koruyan Romenlere düştü. Mihver hatları kısa zamanda çöktü ve 30 000 Alman, nazi propagandasının çok geçmeden **Stalingrad Kalesi** diyeceği yerde kıstırıldı.

Göring, Hitler'e kaygılanacak bir şey olmadığını söyledi. Luftwaffe'nin Paulus'a her gün ihtiyacı olan 600 ton malzemeyi iletebileceğine yemin etti. Ancak kötü hava, uçakların çoğunun havalanmasına engel oluyordu. Stalingrad'daki Almanlar açlık çekmeye başladılar. Genelkurmay Hitler'e altıncı ordunun kapandan çarpışarak çıkmasını emretmesi için baskı yaptı. Hitler ise bir panzer birliğinin kente girmesini emretti. Sovyetler tankları kentten 35 mil ileride durdurup kaçışı imkânsız kıldılar. Koca bir Alman ordusu ateş ve buzdan bir cehennem içinde kıstırılıp kalmıştı.

"Çevremde her şey çöküyor, koca bir ordu ölüyor. Gece ve gündüz alev alev yanmakta..."

"Haritayı görünce şoka uğradım. Yapayalnızdık. Hitler bizi en güç zamanımızda terk etmişti... Demek son böyle olacaktı."

Almanlar, kasımın fırtınalarına ve aralığın karına katlandılar. Von Paulus 10 ocakta Sovyetlerin teslim olma ültimatomunu reddetti. 24 ocakta Almanların iki havaalanı da ele geçirildi. Altıncı ordu artık tümüyle kesilmişti.

Feldmareşal Von Paulus, 31 ocak 1943'te donmuş sığınağından çıkarak komutasında kalan 91 000 askerle teslim oldu. Bir Kızıl Ordu askeri sahneyi şöyle hatırlıyor:

"Alman tutsakların geçişigünlerce sürdü. Yürüyüş kollarının boyları kilometrelerce uzuyordu. Sonu hiç gelmeyecek gibiydi."

Ruslar saldırıya geçip zayıflamış olan düşman hatlarını yardılar. Alman askerlerinin çoğu hız ve disiplinleri nedeniyle Sovyet dalgasının altında kalmadan Kafkasya'dan kaçabilmişlerdi.

Reich içinde **Stalingrad Kalesi**'nin düşüşü hüzünlü davul sesleri arasında verildi. Dört günlük yas ilan edildi. Goebbels artık zaferi değil, ayakta kalma savaşını vurgulamaya başlamıştı.

Adolf Hitler bir daha asla eskisi gibi olmadı. Rusya Cephesi kendisi için bir saplantıya dönüşmüştü. Bütün gün sürekli olarak askerî durumdan söz ediyordu. Gece sabahlara kadar haritalar üzerinde çalışıyordu. Sadece ilaç alarak uyuyabiliyordu.

Savaşın geri kalan bölümünde bu hitabet ustası bir daha sadece iki kere halkın önüne çıktı. Son konuşmalarından biri Doğu Prusya'nın kasvetli ormanları arasına gömülmüş, dikenli teller, ağır silahlı SS askerleri arasında ve başkenti Berlin'den yüzlerce mil uzakta olan koruganı *Kurt İni*'nde kayda alınmıştı. Ve orası Stalingrad'daki mezarlardan bin mil uzaktaydı.

DOKUZUNCU BÖLÜM: PASİFİK'İN FETHİ

Pearl Harbor'dan kurtulmuş olan Amerikan uçak gemileri ve denizaltıları şimdi Japonların korkulu rüyası olmuştu. 1942 baharında **Albay James Doolittle** Başkan Roosevelt'i cüretli bir saldırıda bombardıman uçaklarının havalanması için uçak gemilerini kullanmaya ikna etti.

18 nisanda on iki özel B-25, USS Hornet uçak gemisinden Japonya'dan 670 mil uzakta havalandı. Her biri Tokyo üzerine birer ton bomba atıp Çin'deki dost hava süslerine doğru uzaklaştı. Baskının verdiği zarar pek azdı. Ancak Bataan'ın kaybından sonra düşmana bir darbe indirmek Amerika'yı heyecana boğmuştu.

Bundan sonra ABD denizaltıları harekete geçti. "Sessiz servis" insanları çok geçmeden bütün Amerikan deniz ve hava kuvvetlerinden daha çok Japon gemisi batırmaya başladı. Bunlar zamanla geniş Japon İmparatorluğu'nu birbirine bağlayan nakliye gemilerinden ve petrol tankerlerinden oluşan hassas candamarını keseceklerdi.

Ancak o an için Tokyo hâlâ saldırıdaydı. İmparatorluk ordusu 1942 başlarında Malay ve Singapur'dan komşu Birmanya'ya geçti. İngilizler balta girmemiş ormanlarda yüzlerce mil itilerek Hindistan sınırına püskürtüldüler, ama orada toplanıp direndiler. Japonya'nın Birmanya'yı fethi önemli bir müttefik olan Çin'e giden çok önemli kara ikmal hatlarını kesmişti.

Generallissimo Çan Kay-şek uzun zamandır Japonya'yla savaşta olan 500 milyon Çinlinin hâkimiydi. Çan'ın milliyetçi *Guomindang* ordusunun asker sayısı milyonlara varıyorsa da, bu, zayıf silahlı, kötü beslenen ve kötü eğitim gören bir orduydu. Daha da kötüsü, Çan Kay-şek batıda **Mao Zedong** komutasındaki komünistlerle bir iç savaş yürütmekteydi.

Washington, Çin işgalinin bir milyon Japon'u meşgul ettiğini biliyordu. Ordusuna havayla ikmal yapılsa bile Çan Kay-şek'i savaşta tutmak gerekliydi. Bunu yapmak için Hindistan'da üslenmiş nakliye uçakları, 8 000 metre yüksekliğindeki Himalaya Dağları'nı aşmak zorundaydı. Üç yıl içinde bu hedefe erişmek için 1 000 ABD havacısı can verecek ve Çin her nasılsa kurtulacaktı.

Japonya 1942 mayısında Güney Pasifik'te en son Müttefik kalesi olan Avustralya'ya yaklaşmaya başladı. Dev bir İmparatorluk donanması Yeni Gine'nin Port Moresby limanına doğru yol almaya başladı. ABD'nin *Yorktown* ve *Lexington* uçak gemileri onların yolunu kesmeye gittiler.

Mercan Denizi Savaşı, hasım orduların birbirleriyle uzaktan savaş uçaklarıyla çarpıştıkları tarihin ilk deniz savaşıdır. Sanki gözleri bağlıymış gibi Amerikalılar ve Japonlar yoğun sisler ve bulutlar arasında ilerlediler. 7 mayısta keşif uçakları ilk bağlantıyı kurdu.

Bombardıman ve torpido uçakları havalandı. Savaş bittiğinde her iki taraf da birer uçak gemisi kaybetmişti: Amerikalılar *Lexington*'u, Japonlar da *Şoho*'yu. *Yorktown* ağır hasar almıştı ve onarım için Hawaii'ye gönderildi. Ancak düşman da geri dönmek zorunda kalmıştı.

Amiral Yamamoto kalan ABD uçak gemilerini yok etmek için bir tuzak hazırladı. Bir İmparatorluk filosu Alaska açıklarındaki Aleut Adalarına saldırır gibi yapacaktı. Ancak gerçek darbe **Midway** adasındaki küçük ama stratejik ABD üssüne indirilecekti.

Yamamoto'nun gerçek istila gücünde sekiz hızlı uçak gemisi ve on bir zırhlısı vardı. Düşman, uçak gemileri gelmeden Midway'i ele geçireceğini hesaplıyordu. Ondan sonra adayı kurtamak için gönderilen uçak gemilerini havadan vuracaktı. Amerika, savaştan bir daha dönmemek üzere sürülüp atılacaktı.

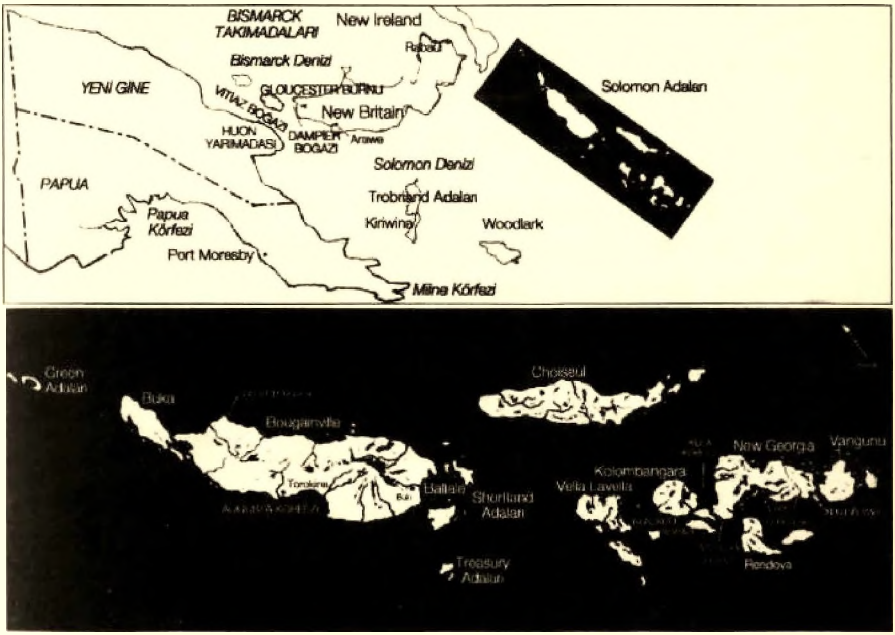

Ancak Yamamoto'nun bilmediği şey, Washington'un Japon şifresini çözdüğü ve kendi tuzağını hazırlamakta olduğuydu. ABD uçak gemileri *Enterprise* ve *Hornet*, 3 haziranda gizlice Midway yakınlarında yerlerini aldılar. Üçüncü uçak gemisi olan *Yorktown* dört gün gibi rekor bir sürede onarılmıştı. Amerikalı Amiral Chester Nimitz, filosunu Japon keşif uçaklarının menzilinin hemen dışında, adanın kuzeyinde demirledi.

Amiral Çuiçi Nagumo 4 haziran sabahı Midway'e saldırdı. İmparatorluk savaş uçaklarının ilk dalgası dönüp de bomba ikmali yaparlarken keşif uçakları, bölgede ABD uçak gemilerinin görüldüğünü bildirdi. Nagumo, uçaklara hemen torpidolar yüklenmesini emretti.

Bu gecikme anında ilk ABD torpido uçakları göründü ve hemen düşürüldüler. Ancak birkaç dakika sonra Amerikan bombardıman uçakları bulutlar arasından dalga dalga çıktılar.

"Dalan bombardıman uçaklarının korkunç cayırtısı ardından bir patlama geldi... Uçaklar, alevler ve kapkara dumanlar içindeydiler. Alevler yayıldıkça gözlerimden yaşlar boşanıyordu."

Japonların *Soryu, Kaga* ve *Akagi* uçak gemileri çok geçmeden battı. O gün dördüncü uçak gemisinin de kaybedilmesinden sonra Yamamoto, filosundan kalanların çekilmesini emretti. Sadece bir tek ABD uçak gemisi, *Yorktown* kaybedildi. "Doğan Güneş" ilk kez Midway'de batmaya başlamıştı.

Guadalcanal'dan yeni bir Japon tehdidi geldi. İmparatorluk güçleri küçük adada Avustralya'yı tehdit edebilecek bir havaalanını tamamlamaya çalışıyorlardı. Amerika 7 ağustos 1942'de, Pearl Harbor baskınından tam sekiz ay sonra savaşın ilk istila hareketine başladı.

Pasifik'in yeniden fethi, 10 000 deniz piyadesinin karaya çıkışlarıyla başladı. Bunlar ilk başta fazla bir direnişle karşılaşmadılar ve düşman havaalanı ile tonlarca malzemeyi kolaylıkla ele geçirdiler. Ancak İmparatorluk donanması Amerikan filosuna baskın yaparak dört Müttefik kruvazörünü batırdı. ABD gemileri Guadalcanal'dan uzağa sürüldüler. Deniz piyadeleri kendi başlarına adada kalmışlardı. Bu, sekiz ay sürecek kanlı Guadalcanal mücadelesinin başıydı.

Bu aynı zamanda Amerika'nın, cangıl savaşının gerçekleriyle ilk karşılaşmasıydı: yoğun tropik yağmurlar, çürüyen bitkilerin ve cesetlerin insanı bunaltan kokusu, testere gibi kesen uzun otlar, sıtma getiren sivrisinek bulutları. Çok geçmeden cangıl sıcağı ve eksik tayınlar her iki orduyu yıpratmaya başladı.

Japon güçlerini Guadalcanal'dan kovmak için altı ay savaşmak gerekti.
Washington şimdi savaşı kazanmak için iki çatallı bir strateji önerdi. MacArthur Guadalcanal'dan başlayacak, Müttefik kara ve hava kuvvetlerini kullanarak düşmanı Yeni Gine'den ve Güneybatı Pasifik adalarından atacaktı. Bu arada ABD donanma ve deniz piyadesi Orta Pasifik'teki kilit adalara amfibik çıkarmalar yapacaktı. Bu iki büyük güç Filipinler'de buluşacak ve oradan Japonya'ya karşı nihaî saldırıya geçeceklerdi.

Amerikalılar, düşmanın güçlü olduğu noktaların üzerinden "sıçrayarak" hareketlilik, hız ve sürprizden yararlanacaklar, düşmanı savaşın dışına itilmiş olarak geride bırakacaklardı. General MacArthur yeni stratejiyi şöyle tanımlıyordu:

Sıra **Solomon Adaları**'na gelmişti. ABD deniz piyadeleri 1 kasımda adanın savunması zayıf olan köşesindeki Bougainville'e çıktılar. İlk başta az kayıp verildi. Bu arada inşaa taburu "deniz arıları", ormanda bir pist yapmaya başladı.

Adada saklanan 40 000 Japon askerinin komutanı adamlarını topladı. Japonlar saldırıya geçtiler ve çarpışmalar 1944 nisanı sonuna kadar sürdü. Deniz piyadeleri adada güvenliği tam olarak sağlamadan, ABD uçakları pistten havalanarak yakınlardaki Rabaul'da Japon üssünü bombaladılar.

Savaş şimdi Orta Pasifik'e kaymıştı. Amerika burada daha değişik bir savaşı öğrenecekti. Gilbert Adaları çıplak ve kayalık mercan atolleriydi. Altı uçak gemisi ve zırhlılardan oluşan bir filo New York'un Central Parkı boyunda olan **Tarawa** adası açıklarında 20 kasımda toplandılar. Yoğun bombardımanı izleyen bir Amerikan denizcisi, "lanet adanın paramparça olup batmamasına" şaşmıştı.

Dumanlar ortadan çekilmeden deniz piyadeleri yeni motorlu paletli araçlarıyla kıyıya yaklaştılar. Ancak adanın çevresindeki mercan kayalıklarına Japonlar, hindistancevizi ağacı kütüklerinden bir metre yüksekliğinde bir duvar yapmışlardı ve hepsi de siperlere gizlenmiş topların önündeydi. Çıkarma çok geçmeden bir katliama dönüştü.

"Sağda solda tekneler isabet alıyordu. Palet bir isabet alınca tekne yanmaya başlıyor, askerler meşaleler gibi dışarı fırlıyorlardı."

Kanlı Tarawa'ya saldıran dört Amerikalıdan biri ölmüş veya yaralanmıştı. Japonlar savaş sırasında yer altı koruganlarından alev makineleriyle çıkarıldılar. Japonlar bir kere daha cepheden intihar saldırılarına girerek fethi kolaylaştırmışlardı.

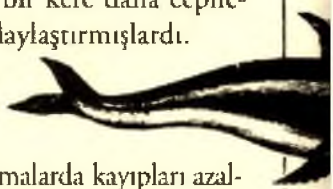

Tarawadan alınan dersler gelecekteki çıkarmalarda kayıpları azaltacaktı. Bundan sonra deniz topçusunun bombardımanı daha uzun süreli olacaktı. Askerleri kıyıya getiren araçlarda da düzeltmeler yapıldı. Bu değişiklik, komşu Marshall Adaları'ndan **Kwajalein** ve **Eniwetok**'un fetih maliyetini büyük ölçüde düşürdü.

Amerika 1944 haziranında böyle sıçrayarak Marian Adaları'na kadar olan 1 000 mili aştı. Bu stratejik takımada Japonya'nın bombardıman menzili içindeydi. 500 savaş gemisi ve 130 000 askerden oluşan bir ABD armadası Filipin Denizi'ne hareket etti.

İlk deniz piyadeleri 15 haziranda sadece 14 mil uzunluğunda olan tropik **Saipan** adasına çıktılar. Japonlar o gece karşı saldırıya geçtiler. Amerikalıların ateşi karşısında çekilmek zorunda kaldılar.

Japonya, denizde daha sert bir karşı darbe hazırlıyordu. Tümamiral Cisaburo Ozava, İmparatorluk donanmasındaki bütün gemileri toplamıştı. Bunun içinde, 430 uçaklı dokuz uçak gemisi de vardı. Bu kuvvetle, **Guam**'daki 100 uçağıyla birlikte Amerikalıları dev bir kıskaç içine almak istiyordu.

Ozava'nın bilmediği şey, Amerikan denizaltılarının donanmanın gelişini görmüş olmalarıydı. Amerikan savaş uçakları önce Guam'ı vurarak kıskacın bir kolunu kopartttılar. Japonlar 19 haziranda saldırıya geçti. Müttefik radarları düşman uçaklarını 150 mil uzaktan saptadılar. Hava çok geçmeden Amerikan uçaklarıyla doldu.

Amerikalılar bu büyük hava savaşına "**Mariana Hindi Avı**" adı verdiler. Japon pilotları genç ve deneyimsizdi, uçak yakıtı kıtlığı nedeniyle eğitimleri kısıtlı kalmıştı. Amerikalılar birkaç saat içinde sadece 30 kayıp vererek 300 Japon uçağı düşürdüler. Amerikan denizaltıları iki Japon uçak gemisini de batırınca Tokyo'nun kaybı büyük oldu. ABD uçakları ertesi gün kaçmaya çalışan üçüncü uçak gemisini de batırdılar.

Doğan Güneş'in askerleri artık Pasifik'te yalnız kalmışlardı. Komşu **Tinian** adası sürpriz bir baskınla ele geçirildi. Ağır bombardıman ve sahte bir çıkarma hareketi Japonları gafil avlamıştı. Akşam olurken 15 000 Amerikan deniz piyadesi karaya çıktı. Amerikan tankları ve piyadeleri karşı saldırıları püskürttü ve adayı bir haftada ele geçirdi.

Saipan ve **Guam** daha çetin cevizdi. Japonlar 6 temmuzda Saipan'ın üçte bir kısmında küçük bir cep içinde sıkıştırılmışlardı. Komutanları General Yoşitsugo Saito durumunun umutsuz olduğunu anlamıştı:

"Gerçek Japon erkekliğini yüceltmek için bu fırsattan yararlanmalıyız. Amerikan şeytanlarına bir darbe daha indirmek için yanımda kalanlarla ilerleyeceğim ve kemiklerimi, Pasifik'in kalesi olarak Saipan'da bırakacağım."

Kalan 4 000 Japon askeri savaşarak ölmeye hazırdı. Amerikalıların topçu ve makineli tüfek ateşiyle ördükleri duvarı ele geçirmek için saldırdılar. Amerikalı askerlere ulaşmak için çoğu kendi ölülerinden oluşan tepeleri aşmak zorunda kalıyordu.

Aynı korkunç sahneler 30 mil uzunluğunda kireç taşından bir kaya olan **Guam**'da da tekrarlandı. Deniz piyadeleri 20 temmuzda kumsaldaki mağaralardan ve yamaçlardan açılan yoğun düşman ateşi karşısında kıyıya çıktılar. Beş günlük korkunç bir savaştan sonra Japonlar bataklık bir yarımadada kıstırıldılar. O gece pek çoğu *sake* içip sarhoş olarak, "Yaşasın İmparator. **Banzai!**" diye bağırarak Amerikalılara saldırdılar.

"Japon hatlarından turuncu bir işaret fişeği yükseldi. Gece içinde şarkı söyler gibi bir ses duyuldu ve birden çığlık çığlığa bağıran insanlar ortaya atladı. İşaret fişeklerinin aydınlığında süngüleri parlayarak bizim siperlere koştular, "Banzai!" diye bağırarak el bombaları attılar."

Saipan'da yüzlerce sivil Japon teslim olmak yerine kendilerini öldürdüler. Amerikalı askerler, ebeveynlerin çocuklarını yüksek yarlardan atıp, arkalarından da kendilerini atmalarını dehşet içinde seyrediyorlardı. Bir kısmı denize açılıp boğuldular. Bir grup, Japon bayrağı açarak göğüslerinde el bombaları patlattılar.

Mariana Adaları'nın düşmesi, orada üslenmiş uzun menzilli ABD uçaklarının Doolittle'ın baskınından sonra ilk kez Japon adalarını vurabilecekleri demekti. Belki de İmparator Hirohito bunun için şöyle demişti:

"Cehennem şimdi başımıza çöktü."

ONUNCU BÖLÜM: MİHVER'İN PARÇALANMASI

Rommel'in uyardığı gibi Kuzey Afrika dev bir kapandı. Müttefik orduları doğudan ve batıdan Mihver'in Tunus kalesine yaklaşıyorlardı. Almanlar 1943 şubatında sırtlarını denize vererek savaşmışlardı ve şimdi İngilizler denizi kontrol altına almışlardı. Çok geçmeden ikmal malzeme

Amerikalılar hâlâ savaşta deneyimsizdiler. Çölün batısından **Kasserine Geçidi**'ne yaklaşırlarken, Alman panzerleri saldırıya geçtiler. Amerikan askerleri paniğe kapıldı, 2 400'ü büyük malzeme stoklarıyla ele geçirildiler.

Ancak hiçbir şey yorgun Afrika Korps'un kopma noktasına gelecek kadar gerildiği gerçeğini değiştiremezdi. Monty ve Amerikalılar yaklaşırken Almanlar Tunus'un bir yanından öteki yanına çekildiler. Ama 7 mayısta artık sonları gelmişti.

Tunus bir hafta sonra İngilizlerin eline geçti. Tunus'ta kalan 150000 Mihver askerinin büyük bir kısmı için kaçış mümkün değildi. Hitler'in iki yıllık Afrika serüveni sona ermişti.

Şimdi sıra Avrupa'daydı. Stalin, Almanya'nın Rusya üzerindeki yükünü hafifletmek için bir ikinci cephe açılmasını istedi. Müttefikler Mihver'in en zayıf halkası olan İtalya'yı hedeflediler. 100 000 Müttefik askeri 9 temmuz 1943'te **Sicilya** adasının güney kıyılarına çıkmaya başladı. İtalyan askerlerinin çoğu teslim olduysa da, Almanlar direndiler. Monty'nin birlikleri doğuda Siracusa'yı kurtardıysa da, dağlarda sıkışıp kalmışlardı.

Amerikan tankları 20 temmuzda Palermo'ya vardı. İtalyanlar kurtarıcıları çiçeklerle karşıladılar. Wehrmacht, Messina limanına kadar çarpışarak çekildi, 60 000 Alman oradan İtalya'ya kaçabildiler. Sicilya 17 ağustosta düştü.

Mussolini'nin talihi dönmüştü. 24 temmuzda morali yükseltmek için Yüksek Faşist Konseyi'ni toplantıya çağırdı. Ancak faşistler *Il Duce*'den ordunun ve devletin kontrolünü Kral Vittorio Emanuele'ye bırakmasını istediler. İtalya sevinçten bayram yaptı.

Mussolini ertesi gün tutuklandı, bir ambulansla götürülüp hapse atıldı. Hitler şimdi bir bekleme oyununa başlamıştı. İtalya Mihver Devletleri arasında kaldığı sürece Almanya herhangi bir harekete geçmeyecekti.

Monty'nin sekizinci ordusu 3 eylülde Sicilya'dan İtalya'ya geçti ve Çizme'nin doğu tarafından hızla ilerlemeye başladı. Faşist lider Mareşal Pietro Badoglio, Müttefiklerle görüşmelere başladı. Roma Radyosu beş gün sonra ateşkes ilan edildiğini duyurdu. İtalya bir ay sonra Almanya'ya savaş açtı.

Ancak sıra önce Hitler'indi. Wehrmact yüz binlerce İtalyan askerini silahsızlandırdı. Roma ve diğer önemli kentler hemen işgal edildi.

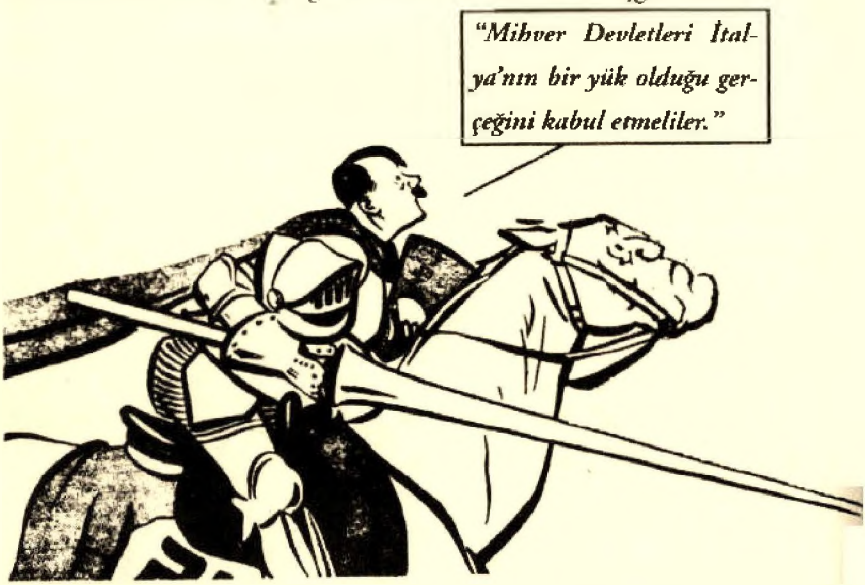

Führer, Mussolini'nin kurtarılmasını emretti. Seçkin bir SS birimi, planörlerle *Il Duce*'nin tutulduğu dağ sayfiyesini bastılar. Mussolini Almanya'ya götürüldü, İtalya'nın kuzeyinde kukla bir faşist rejiminin başına geçirildi. Ama bir zamanlar fiyakasından yanına yaklaşılmayan diktatör artık yıkılmış bir insandı.

Amerikan amfibik güçleri 9 eylülde Napoli Körfezi'nin güneyindeki **Salerno**'ya çıkmaya başladılar. Alman tank ve topları kıyıyı döverek Amerikalıları denize dökme durumuna getirdiler. Amerikalı aşçılar, sürücüler ve teknisyenler cepheyi tutmak üzere ileri sürüldüler. Büyük hava bombardımanıyla Almanlar geri çekilmeye zorlandı.

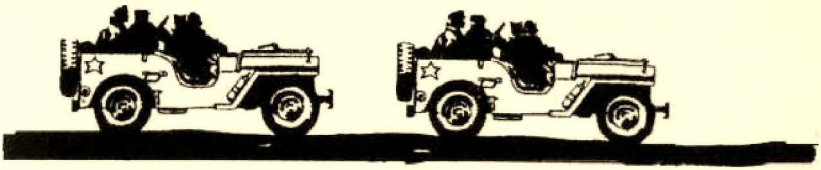

Almanlar liman bölgesini imha ettikten sonra 1 ekimde Napoli'yi terk ettiler. Müttefik askerleri kent halkı tarafından coşkulu bir heyecanla karşılandı. Ancak düşman sadece 100 mil ilerde Roma yolunu hâlâ engelliyordu.

İtalya savunma için idealdi: sıradağlarla ve coşkun nehirlerle dolu dar bir arazi. Alman Komutanı **Feldmareşal Albert Kesselring** araziden yararlandı ve olağanüstü kötü hava Müttefik ilerlemesini yavaşlattı.

Amerikalı askerler diz boyu çamurda çarpışıyorlardı. Binlerce askerin üstü haftalardır kurumamıştı. Diğer binlercesi donma noktası altındaki derecelerde yüksek dağlardaydılar ve üzerlerine hafif bir kar yağıyordu. On binlerce insan için bu, tarih öncesi zamanlarda yaşamak gibi bir şeydi.

Amerikalılar 22 ocak 1944'te Roma'dan sadece 33 mil uzakta olan ve düşmanın kuzeyinde bulunan **Anzio** sayfiyesine çıktılar. Roma yolu artık açılmıştı. Ancak çıkarma alanındaki Amerikan komutanı gücünü pekiştirmek için biraz fazla bekledi. Kesselring, istilacıların çevresine çelikten bir duvar ördü.

Amerikan askerleri aylarca Anzio yıkıntıları arasında sürekli ateş altında yaşadılar. Kesselring'in bir sonraki savunma hattına çekilmesi ancak *Monte Cassino*'daki Ortaçağ manastırının yıkılmasından sonra gerçekleşti. Roma hâlâ Almanların elindeydi.

Hitler Rusya'da şanlı bir Blitzkrieg daha istiyordu. **Kursk** kenti çevresindeki Sovyet hatlarındaki çıkıntıyı çevirmek ve yarım milyon tutsak almak çok kolay görünüyordu. Ancak Führer bir kere daha gerçeklerle yüz yüze gelmeyi reddetti. Stalingrad'daki kayıplardan sonra Alman tümenleri ancak yarı güçlerindeydi. Gedikleri kapatmak için Batı ve Güney cephelerinden tank ve uçak kaydırmak gerekiyordu.

Sovyet istihbaratı Hitler'in planını öğrenmişti. Ruslar birkaç ay içinde Kursk'un çevresine yüzlerce millik bölgeye mayın döşediler. Bölgeye 20 000 ağır top ve binden fazla *Katyuşa* roketatarı getirdiler. Sonra nazilerin tuzağa düşmelerini beklemeye koyuldular.

Almanlar 5 temmuzda bir kıskaç harekatıyle saldırdılar. Ağır silahlı Tiger tankları kuzeye ve güneye yüklendilerse de, onlar bile 50 mil derinliğindeki Sovyet savunma hatlarını tümüyle yaramadılar. Alman saldırısı bir haftalık sonuçsuz taaruzdan sonra durdu.

Vurma sırası Kızıl Ordu'ya gelmişti. Tanklar ve Amerika'dan alınan kamyonlar Sovyetlere yeni bir hareketlilik sağlamıştı. Bir hafta içinde, zayıflayan Wehrmacht, 100 mil geriye atıldı, tümenler birbirlerinden koparıldı. Almanlar paniğe kapılıp kaçtılar ve on binlercesi öldü.

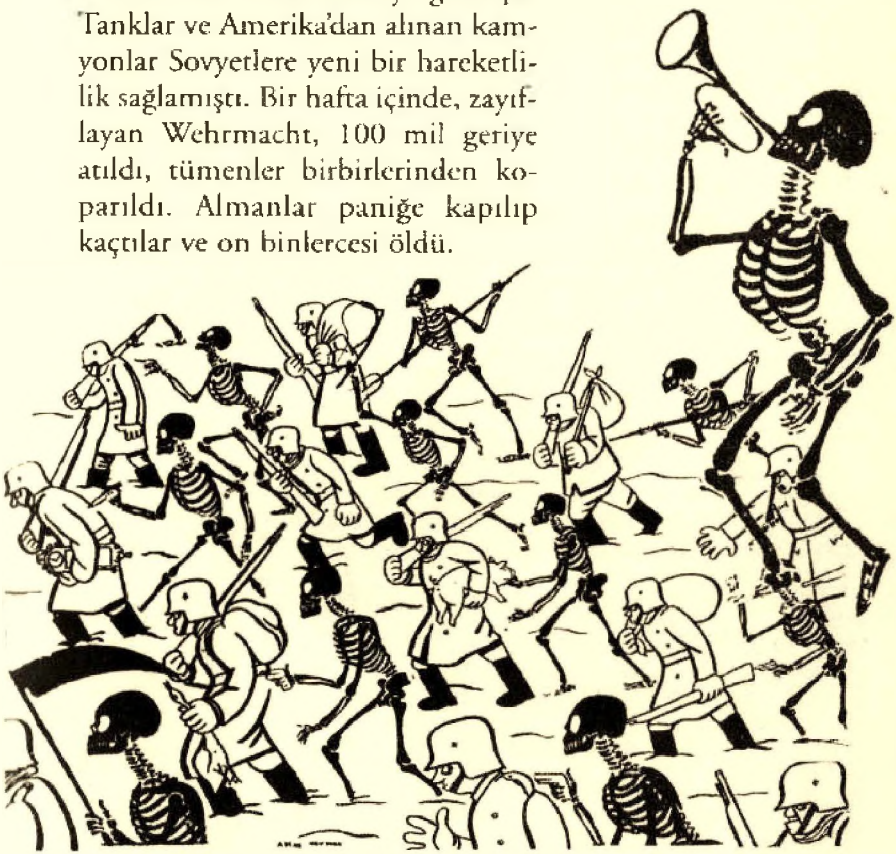

Sovyet silindiri batıya doğru yoluna devam ediyordu. Harkov 23 ağustosta kurtarıldı. Ardından sıra Orel ve Belograd'a geldi. Almanlar kasım ayı geldiğinde Ukrayna'nın başkenti Kiev'den atılmışlardı. 1944 ocak ayındaysa işgal altında olan Sovyet topraklarının üçte ikisi geri alınmış oluyordu.

Hitler'in şimdi yeni bir muharebesi daha vardı: Almanya üzerinde göklerde. Churchill 1942 mayısında Köln'ü bombalamak üzere 1 000 uçak gönderdi. Kent bir gece içinde yerle bir oldu. Savaşın bu aşamasında RAF'ın etkili olarak vurabildikleri tek hedef kentlerdi.

Amerikan Sekizinci Hava Kuvvetleri'nin *Flying Fortresses*'i ("Uçan Kaleler"), 1942 ağustosunda İngiltere'den uçuşlara başladı. Başta ağır silahlı B-17 gruplarının düşman uçaksavar ateşinin menzili dışında uçarak Luftwaffe'yle savaşması ve gündüzleri de stratejik petrol rafineleri ve fabrikalarına nokta bombardımanı yapması planlandı. Ancak yanıldıklarını çok geçmeden anladılar.

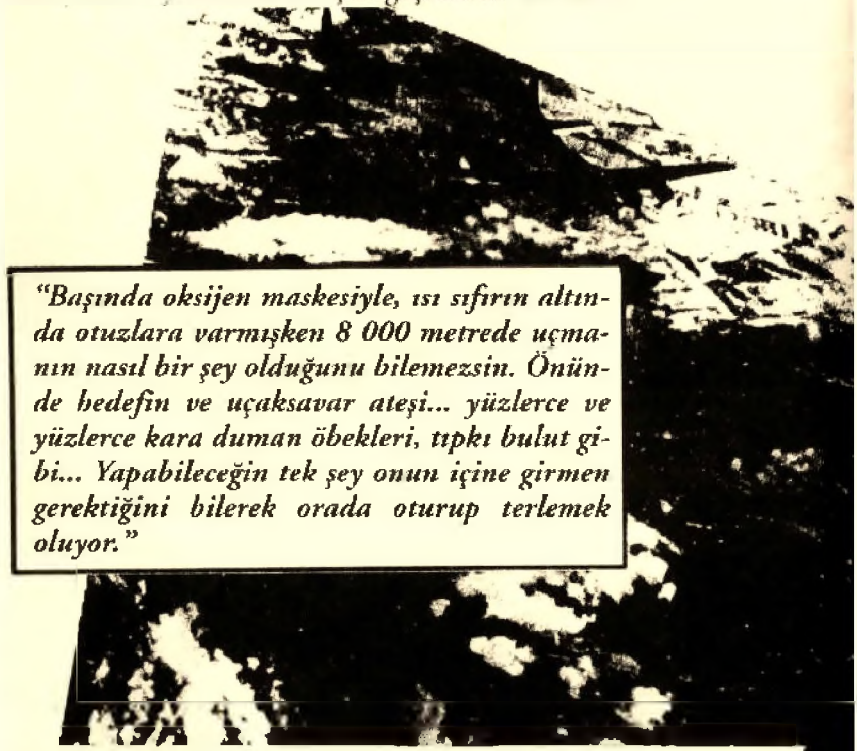

"Başında oksijen maskesiyle, ısı sıfırın altında otuzlara varmışken 8 000 metrede uçmanın nasıl bir şey olduğunu bilemezsin. Önünde hedefin ve uçaksavar ateşi... yüzlerce ve yüzlerce kara duman öbekleri, tıpkı bulut gibi... Yapabileceğin tek şey onun içine girmen gerektiğini bilerek orada oturup terlemek oluyor."

Amerikalı havacılar artık radar kontrollü yer ateşi ve çok daha hızlı yeni düşman uçağı olan *Focke-Wulf 190*'larla karşı karşıya kalmışlardı. 1943 ekiminde Almanya üzerinde bir tek stratejik seferde 300 B-17'nin 60'ı düşürülmüştü.

Alman kentleri özellikle karanlık bastıktan sonra kolaylıkla vurulabiliyorlardı. 1943 temmuz sonları ve ağustosunda RAF Lancaster ağır bombardıman uçakları Hamburg limanına gece saldırıları düzenlediler. Saldırı dev bir yangına neden oldu ve 43 000 kişi öldü, bir milyon insan evsiz kaldı. Yangın kurbanlarını soluksuz bırakıp boğduğu için sığınaklara erişebilenler bile kurtulamadı.

"Çıkmaya çalıştık ama çıkamadık. Üzerimizdeki binaya bir yangın bombası isabet etmiş, yanıyordu. Dış duvarlar çökmüştü... Yarı yarıya boğulmuştuk. Soluk alamıyorduk..."

Ancak bu kadar Alman sivilinin ölümü bile savaş üretimini yavaşlatamamıştı. Hitler'in mimarı **Albert Speer** sanayide mucizeler yaratıyordu. Fabrikalar merkezi olmaktan çıkarıldı, kamufle edildi veya yer altına indirildi. Alman savaş üretimi artmaya başladı. Bu arada Müttefiklerin hava kayıpları da artıyordu.

Hassas bombardımanın etkili olması için Müttefikler'in uzun menzilli bir avcı uçağına ihtiyaçları vardı. 1943 aralığında bunu buldular: **P-51 Mustang.** Hızlı, kolay manevra yapabilen ağır silahlı bu uçağa "Küçük Dost" adı verildi. Bu yeni silahla, yeni ve cesur bir strateji geliştirildi.

1944 başlarında Amerika, savaşı Luftwaffe'nin ayağına götürdü. Amerikan planı Almanya'nın uçak ve pilotlarını, fabrika ve tesislerini imha etmekti. Bu Reich'ın stratejik bombardımana direnme yeteneğini parçalayacaktı. Ve Müttefikler'in Avrupa'yı istila yolunu hazırlayacaktı.

Büyük hafta 20 şubat 1944'te binlerce Müttefik uçağının Almanya'yı gece gündüz bombardıman etmeleriyle başladı. Kayıplar ağır olduysa da, 450 Alman avcı uçağı imha edildi. Luftwaffe çarpışmaya girmekten kaçınmaya başladı. Bunun üzerine Müttefikler saldırıyı Berlin ve diğer kentlere kaydırdılar. Luftwaffe buna karşı koymak için havalanmak zorundaydı. Sonuç efsane bir it dalaşı oldu.

Göring katlanamayacağı kadar ağır kayıplara uğruyordu. Müttefik uçakları şimdi düşmanın petrol tesislerini hedef almıştı. Nisandan başlayarak Amerikan B-24 *Liberator* bombardıman uçakları İtalya'dan havalanarak Ploeşti'deki dev Romen petrol tesislerini vurdular. Bir ay sonra Almanya'nın sentetik petrol tesisleri yerle bir edildi. Reich yakıt üretiminin yüzde 90'ını kaybetmişti.

Yer altı savaşı da kızışmaya başlamıştı. Avrupa'nın her yanında nazi aleyhtarı ayaklanmalar başladı. **Direniş**'in kahraman kadın ve erkekleri için yakalanmanın veya ihanete uğramanın bedeli işkence ve zalimcesine bir ölümdü. Ancak El Alameyn, Stalingrad ve İtalya'nın düşmesi haberleriyle başlar üzerinde uçan Müttefik uçakları milyonlarca insanı yüreklendiriyordu.

Doğu'da Sovyet partizanları Alman trenlerine ve haberleşmesine sabotajlar düzenleyerek Kızıl Ordu'ya yardımcı oluyorlardı. Yugoslavya'da **Mareşal Tito** dünyanın en etkin gerilla ordusunu yönetiyordu. Bu dağlık ülkedeki komünist partizanlar tahmini olarak 15 Alman tümenini oraya bağlamışlardı. Polonya'da yurtseverler dev bir ayaklanma için silahlarını hazırlıyorlardı.

Totaliter Almanya'da bile küçük direniş grupları yaygınlaşmaya başlamıştı. Bunlardan biri de öğrenciler ve eski askerlerden oluşan **Beyaz Gül** hücresiydi. Bunlar nazi aleyhtarı broşürler dağıtarak Gestapo'nun terörüne karşı çıkıyorlardı. 1943'te yakalanıp idam edilen liderleri şu mesajı bıraktılar:

"Hesaplaşma günü gelmiştir, Alman gençliği ülkemizin başına çökmüş en adi despotlukla hesaplaşacaktır."

Batı'da Danimarka halkı Alman işgalini protesto etmek için sivil itaatsizliğe ve grevlere başlamıştı. Yahudilerin Sarı Yıldız takmaları emredilince Danimarka kralı da bir Sarı Yıldız takmış olarak ortaya çıktı. Danimarka direnişçileri ülkenin 5 000 Yahudisinin büyük bir kısmını tarafsız İsveç'e kaçırdılar.

Fransa'da Direniş'in iki savaşı vardı. Birincisi Almanlara, ikincisi nazilerin işbirlikçilerine karşı. Fransız polisi Yahudilerin Almanya'ya götürülmesine karışmıştı. Ve Milisler olarak bilinen faşist bir grup da Almanya'nın pis işlerini yapıyor, terörü yayıyor ve Direnişçilerle çarpışıyordu.

Nazi aleyhtarı erkek ve kadınlar, düşürülen yüzlerce Müttefik havacısını kurtarmak için canlarını tehlikeye atmışlardır. Bunlar sayısız yer altı gazeteleri yayımlamışlar, sabotajlar düzenlemişler, *Maki* adı verilen silahlı savaş birimleri kurmuşlardır. Hemen hemen her kasabanın kendi kahramanları vardı. Direniş, çok geçmeden Avrupa'nın kurtarılma savaşında çok daha büyük bir rol oynayacaktı.

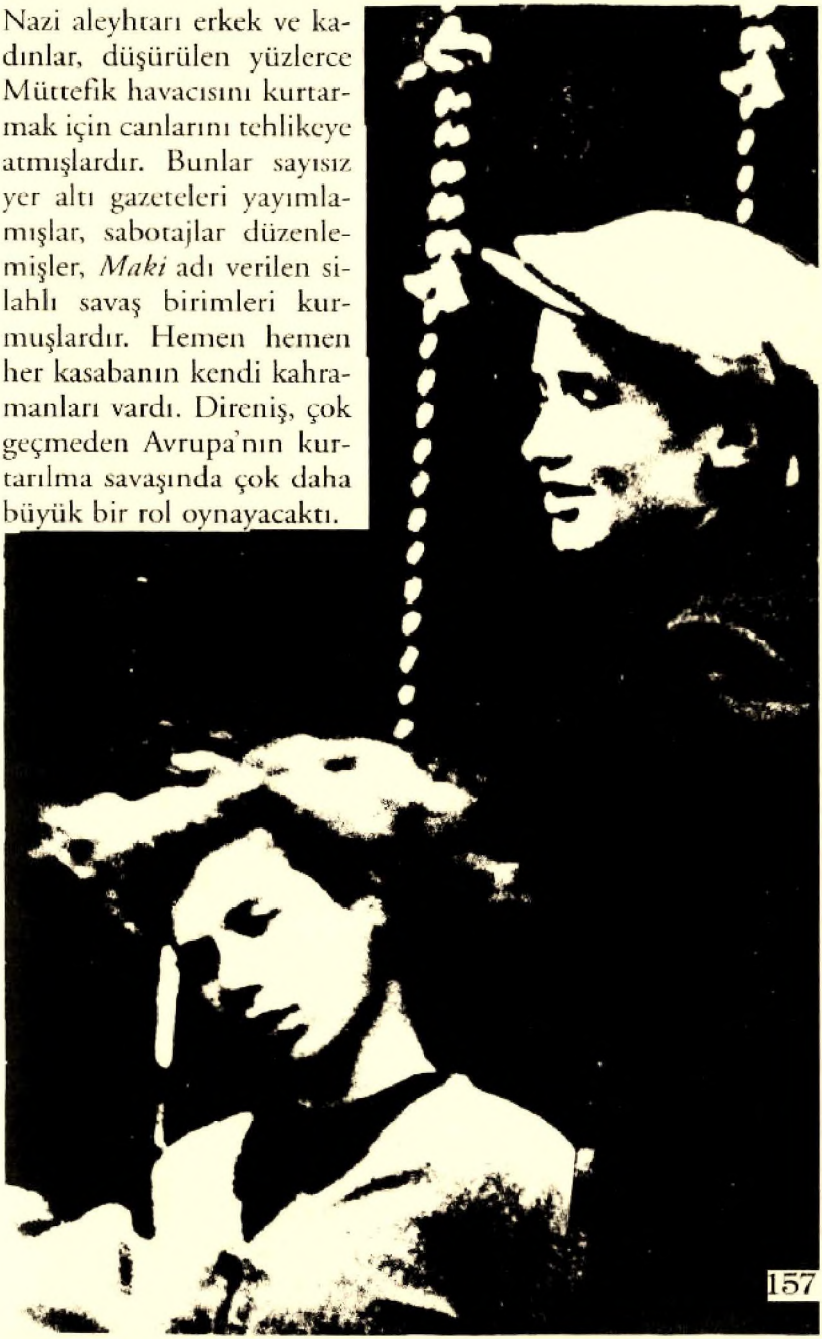

ON BİRİNCİ BÖLÜM: AVRUPA KALESİNİN DÜŞÜŞÜ

1944 ilkbaharında tarihin en büyük istila gücü Hitler'in Avrupa kalesini kurtarmaya hazırdı. Bir buçuk milyon Amerikan ve bir milyon İngiliz ve Kanadalı asker General Dwight Eisenhower'ın komutasında İngiltere'de toplanmıştı.

8 000 uçak ve beş milyon ton istila malzemesi stok edilmişti: cephane, yakıt, çiklet ve hatta kontrplak tabutlardan dağlar yükseliyordu. Bu çok gelenekçi toplumun pek çok kasabası bu hazırlık için boşaltılmıştı. İngilizlerin çoğu, canlı neşeli Amerikan askerlerinde yorgun ve yaşlı İngiltere için bir heyecan unsuru görüyordu. Ama Amerikalılardan şöyle yakınanlar da vardı:

"Aşırı para alıyorlar, aşırı sekse düşkünler ve denizaşırı bir yerdeler, yani buradalar."

Yaklaşan istilaya **Overlord Operasyonu** adı verilmişti. Her şey aya ve gelgitlere göre hesaplanmıştı. Ancak fırtına tehditleri vardı. Eisenhower istilayı bir ay ertelemek yerine hayatının en büyük kumarını oynadı. *D-Günü* tarihi olarak 6 haziran 1944'ü saptadı. Şafak sökmeden önce üç tümen Müttefik paraşütçüsü ve planörcüsü köprübaşının doğusuna ve batısına indirildiler.

İngiliz askerleri güçlü bir panzer birliğini kumsallara bağlayan köprüleri hemen ele geçirdiler. Ancak Amerikan paraşütçüleri, Normandiya'nın her yanına indirilmişlerdi. Savaşın her iki yanında da kargaşa hüküm sürüyordu.

Almanya'nın **Atlantik Duvarı**'nın komutanı Wehrmacht'ın en genç Feldmareşali Edwin Rommel'di. Eski çöl kurdu, tabyalardan ve koruganlardan oluşan ve dört milyon mayınla desteklenen bir kıyı savunma sistemi yaratmıştı.

Ancak çıkarma başladığında Rommel Almanya'daydı. Müttefikler'in faaliyetlerini ilk duyan Feldmareşal Von Rundstedt oldu. Bir önlem olarak panzerlerini harekete geçirdi. Ancak Berlin'deki başkomutanlık, Führer'in özel izni gerektiği gerekçesiyle bu emri iptal etti. Führer ise derin bir uykudaydı.

5 000'den fazla Müttefik istila gemisi, karanlık ve sisten yararlanarak Fransa kıyılarına yanaşmıştı. Müttefik savaş gemilerinin ağır topları ateşe başladılar. Amerikalılar saat tam 6.30'da **Utah** ve **Omaha** kodları verilen kumsallara çıktılar.

Utah'ta yoğun deniz bombardımanı Alman savunmasını parçalamıştı. Amerikan amfibik tankları dalgalar arasından doğruca kıyıya, şaşkına düşmüş düşmanın arasına çıktı. Ancak kanlı **Omaha**'da bir felaket vardı. Amfibik tanklar dalgalı denizde battı. Çıkarma gemileri rampalarını erken açınca askerlerden bir kısmı iki metre derinliğindeki suya düştüler. Diğerleri Alman

"Su soğuktu ve kumsal yüz metre ilerideydi. Kurşunlar çevremdeki sularda delikler açıyordu. En yakın çelik engelin arkasına yöneldim."

Yamaçlara açılan tabyalara Alman topları yerleştirilmişti. Bu ölüm alanından sadece iki çıkış vardı ve ikisi de mayınlanmıştı. Kumsala varan insanlar için gidecek hiçbir yer yoktu. Kıyıda yüzlerce ölü ve düzinelerce parçalanmış araç yatıyordu. Saatler süren bu ateşten sonra Amerikalı bir subay adamlarını şu sözlerle yüreklendirdi:

Daha doğuda, İngiltere ve Kanada askerleri **Gold, Juno** ve **Sword** kodlu kumsallara çıktılar. Dunkirk'ten bu yana tam dört yıl ve bir gün geçmişti. Bu deneyimli askerler kıyıya alev makineleriyle, mayın temizleyicileriyle ve düşman koruganlarını parçalayan ağır toplarla donatılmış özel tanklarla çıktılar. Birkaç saat içinde kumsalları aşıp geri bölgede birleştiler. Arkalarında büyük bir ordu, yüzlerce çıkarma gemisinden ve seyyar iskelelerden karaya çıkıyordu.

Hitler, Normandiya Çıkarması'nı öğrendiğinde henüz pijamalıydı. İstilanın, İngiltere'ye daha yakın bir liman olan Calais'de daha ciddî bir çıkarma için bir oyalama hareketi olmasından korkuyordu. Panzerlerin harekete geçmeleri emrini verdiğinde iş işten geçmişti.

"Yürüyüş kolu boyunca alevler yükseliyordu. Herkes araçlardan çıkıp kendini yandaki tarlalara atmaktaydı. Pek çok araç yanmaya başlamıştı."

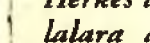

Yüzlerce Müttefik uçağı panzerlere tepeden ateş yağdırıyordu. Almanlar artık sadece geceleri ve sadece arka yollarda hareket edebiliyorlardı. Fransa boyunca demiryolları bombardıman ve Fransız direnişi tarafından yok edilmişti. Direnişçiler sadece çıkarma gününde dokuz yüz sabotaj eylemi yapmışlardı. Feldmareşal Von Rundstedt'in karargâhında hava çok ciddiydi.

"Savaşı sona erdirin! Başka ne yapabilirsiniz?"

Hitler ise Rundstedt'i görevden alıp gizli intikam silahlarını ortaya çıkardı. Bunlar çıkarma alanlarına değil, yine İngiliz halkına yönelikti. Amacının onları barışa zorlamak olduğunu söylüyordu.

V-1'ler patlayıcı dolu pilotsuz jetlerdi.

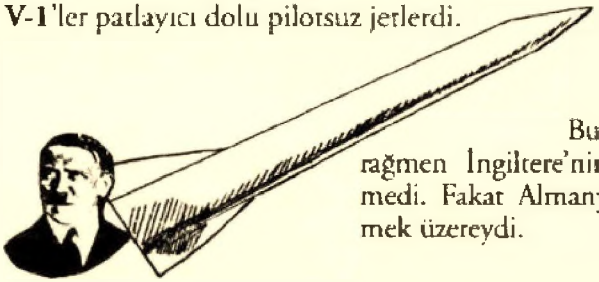

Bu ağır cezaya rağmen İngiltere'nin ruhu ezilmedi. Fakat Almanya'nınki ezilmek üzereydi.

Albay Klaus von Stauffenberg 20 temmuzda bir evrak çantası dolu patlayıcıyı Hitler'in Doğu Prusya'daki karargâhına gizlice soktu. Stauffenberg yaralı bir savaş kahramanı ve nazilere karşı bir ayaklanma planlayan askerî grubun üyesiydi. Bomba patlayınca dört kişi öldü. Führer kolundan yaralandı. Patlamadan sinirleri sarsılmıştı ama intikam duyguları sapasağlamdı:

"Bana ve Tanrı'ya karşı çıkmaya cesaret eden canileri ezip yok edeceğim."

Hitler'in yaşadığı haberi Berlin'e erişince komplo paramparça oldu. Gestapo 15 000 sanığı tutukladı. Stauffenberg gibi bazıları anında kurşuna dizildiler. Feldmareşal Rommel gibi bazılarına zehir içerek ailelerini kurtarma şansı tanındı. Pek çoğu nazi cezaevlerinde et çengellerine asıldılar. Hitler'in emriyle çektikleri son ıstırap anları filme alındı.

Ancak nazi terörü zaferin yerine geçemezdi. 27 hazirana kadar Normandiya'ya bir milyon Amerikan ve İngiliz askeri çıkmıştı. Aynı gün Cherbourg kenti düştü. Ancak engebeli arazi ve güçlü Alman direnişi Müttefik ilerlemesini yavaşlattı.

Amerikalılar 18 temmuzda St. Lô kentine girdiler. General Patton komutasındaki zırhlı birlikler kuzeye çıkarak İngilizlerle birleşmişlerdi. Wehrmacht Ren'e doğru kaçarken 100 000'e yakın Alman ele geçirildi. Artık Paris yolu açılmıştı.

"Fransızların hepsi karşılarına çıkan her Amerikalının elini sıkmayı görev biliyor sanki..."

15 ağustosta Fransa'nın güneyine de Müttefik askerleri çıktı. Bunlar 50 000 Direnişçiyle birleşerek ülkenin güney yarısını temizlediler.

Paris 19 ağustosta ayaklandı. Hitler, Alman Komutan General Dietrich von Choltitz'e kenti yakma emrini verdi. Ancak Choltitz Müttefikler'le görüşmelere başladı. Fransız zırhlı birlikleri 25 ağustos 1944'te başkente girdiler. Tam bir Amerikan tümeni onları izledi. Ertesi günü muzaffer General Charles de Gaulle, kendisini alkışlayan milyonlarca insanın önünden geçti.

"Zavallı yaşamlarımızı kat kat aşan anlar vardır."

Doğu Avrupa'da Sovyet asker ve partizanları büyük bir saldırıya geçtiler. Hitler yine askerlerine direnmek ve ölmek emrini verdi. Wehrmacht bir milyon ölü, yaralı ve tutsak verdi. Rus silindiri 18 temmuzda Alman Doğu Prusyası'na girdi. Moraller yüksekti. İntikam arzusu da.

"Bugün kitap yok, bugün gökte yıldız yok, bugün bir tek düşünce var: Almanları öldürmek."

Komünist olmayan Polonya Anavatan Ordusu ağustosta ayaklandı. Stalin, Sovyet tanklarını Varşova'nın hemen karşısında nehrin öte yanında durdurmak için bu anı seçmişti. Bundan sonraki üç ay boyunca Polonyalılar kentin içinde eşit olmayan bir savaş sürdürdüler. 200 000'e yakın insan öldü.

"Seni bekliyoruz, kızıl veba,
Bizi kara ölümden kurtarman için."

Batıda ikmal hatları şimdi yüzlerce mil uzunluğa ulaşmıştı. Müttefikler'in **Remagen**'deki Ren köprüsüne saldırıları ağır panzer karşı saldırısıyla püskürtülünce Almanya'ya kolayca girme umutları söndü.

Führer bugün "**Cep Muharebesi**" adını verdiğimiz son Blitzkrieg'i onayladı. Darbe bir kere daha, geçilmesi olanaksız Ardennes ormanında indirildi. Amerikan üniformaları giymiş nazi komandoları yol kavşaklarını ve köprülerini ele geçirerek karışıklığı artırdılar. Ormandan çıkan 28 Alman tümeni çoğu acemi erlerden oluşan dört Amerikan tümenini gafil avladı. Kötü hava Müttefik uçaklarının havalanmalarını önlediği için panzerler Müttefik hatları içinde geniş bir cep açmayı başardılar. Binlerce Amerikalı yakalandıysa da büyük bir çoğunluğu karşı koymayı sürdürdü.

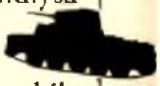

Amerikalılar önemli bir yol kavşağı olan **Bastogne**'a çekildiler. Panzerler kenti kuşatamadan Amerikan 101. Hava Tümeni içeri girebildi. Bu deneyimli askerler gelecek umutsuz günler için buzlar içinde siperler kazılmasına yardım ettiler. Almanlar teslim olmalarını önerince cevap kısa ve kesindi: ***"Saçma!"***

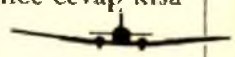

1944 Noeli'nden hemen önce hava, Amerikan uçaklarının ikmal malzemesi atacakları kadar düzelmişti. Patton'un tankları Bastogne'a çarpışarak girip kuşatmayı kaldırdılar. Saldırı başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Panzerler ve kamyonlar yakıtsızlıktan terk edildiler. Hitler 1945 ocak ayında geri çekilme emri verince bir zamanların güçlü Wehrmacht'ı yurduna topallayarak döndü.

Stalin, Churchill ve hasta olan Roosevelt 4 şubatta Rusya'nın **Yalta** kentinde savaş sonrası politikayı görüşmek için toplandılar. Üç Büyükler Almanya'yı işgal bölgelerine bölmek için planlar hazırladı. Stalin, Doğu Avrupa'nın yeni kurtarılmış olan ülkelerinde özgür seçimleri bile kabul etti. Ancak çok farklı gizli planları vardı:

> ***"Bir toprağı işgal eden biri kendi sosyal sistemini getirir. Herkes ordusunun ilerleyebileceği yere kadar kendi sistemini yerleştirir."***

Yalta'dan iki gün sonra 1 200 Amerikan ve İngiliz ağır bombardıman uçağı Dresden üzerine tartışmalı bir saldırı düzenledi. Eleştirmenler bu tarihî Alman kentinin bombalanmasının amacının Stalin'e Anglo-Amerikan hava gücünü göstermek olduğunu iddia ederler. Kenti saran yangında 100 000'den fazla insan öldü. Alevlerin "inanılmaz parıltısı" 200 mil uzaktan görülüyordu. Goebbels, halkına durumu parlak bir açıdan göstermeye çalışıyordu:

"Almanya'da ne kadar az kent kalırsa, savaşmakta o kadar serbest olacağız."

1945 martı başlarında Amerikan tankları sonunda Ren Nehri'ni aşıp Almanya'ya girdiler. Eisenhower Yalta'da kararlaştırılan hat üzerinde durulmasını emrettiğinde Patton'un tankları Berlin'e sadece 50 mil uzaktaydılar. 12 nisan günü Başkan Roosevelt, Washington'da beyin kanamasından öldü. Dünyanın her yerinde insanlar onun için yas tuttular.

Hitler ile Goebbels, koruganlarında talihlerinin değiştiğine inanıyorlardı. Ancak ertesi gün Viyana Kızıl Ordu'nun eline düştü. 25 nisanda Amerikalılar ve Sovyetler Elbe Nehri kıyısındaki Torgau kasabasında karşılaştılar. Bu, dünya tarihinin çok seyrek rastlanan bir anıydı:

"İçtik: akordeonlar ve balalaykalar çalındı, danslar edildi. Amerikan şarkıları söylendi... Rus kızları dans etti. Garip

aşkına dönen Müttefik güçleri Hitler'in ölüm kamplarından sonucunu kurtardılar. Eisenhower sapsarı kesildi. Patton o kadar tkilenmişti ki, kusmak için bir barakanın arkasına çekildi. Her yer lüm kokuyordu. Cesetler odun gibi yığılmışlardı. Krematoryumır insan kemikleri ve külleriyle dolup taşıyordu. Açlıktan ve hastaktan ölmek üzere olanlar ölülerin yanında yatıyorlardı:

'Çocukların barakasına girdik. Yerler, kaldırılacak zaman bunamayan çocuk cesetleriyle doluydu."

'Tanrım, tanrım, tanrım demekten başka bir şey düşünemedim..."

'Görmüş olsanız bile anlayamazsınız."

Kızıl Ordu 25 nisanda Berlin'i kuşattı. Hitler yer altındaki koruanında hâlâ emir ve tehditler yağdırıyor, olmayan tümenleri haita üzerinde kaydırıyordu. Yardımcıları, kendisini, soluk ve şişniş yüzü ve titrek elleriyle koltuğunda kamburu çıkmış bir halle oturduğunu hatırlıyorlar.

Nazi rejimi son günlerine girmişti. Yaşlı erkekler ve küçük çocuklar halk ordularına alınmaya başladılar. Himmler ve Göring kaçmaya çalışırken Hitler tüm milleti kendisiyle birlikte yok etmek için planlar yapıyordu.

Savaşın tüm dehşeti şimdi Berlin halkına yüklenmişti. Sovyet tankları sadece birkaç blok ötedeydi. Panik yaygınlaştı. **SS** fanatikleri asker kaçaklarını yakalayıp en yakın direğe asıyorlardı. Yorgun bir Alman subayı bin yıllık Reich'ın son saatlerini şöyle anlatıyor:

"Gece ateş kırmızısı. Ağır bombardıman. Onun dışında korkunç bir sessizlik... Kadınlar ve çocuklar duvar oyuklarına sığınmışlar, savaş seslerini dinliyorlar... Sinir bozuklukları."

İtalyan partizanları 28 ağustosta Mussolini ile metresini öldürdüler, ayaklarından direklere asıp halkın tükürmesi için orada bıraktılar. Hitler zamanının geldiğini anlamıştı.

Führer 29 nisanda uzun zamandır sevgilisi olan Eva Braun'la evlendi. Sonra dikte ettiği politik vasiyetnamesinde yine Yahudileri savaşı çıkarmakla suçladı. Adolf Hitler ellinci doğum gününden on gün sonra, 30 nisanda başına bir kurşun sıkarak kendini öldürdü. Onun ve yeni eşinin cesetleri koruganın üzerindeki bir bomba çukurunda yakıldı. Goebbels, karısı ve altı çocuğu zehir içerek intihar ettiler.

Almanya 8 mayıs 1945 'te koşulsuz teslim oldu. Altı yıl sonra Avrupada zafer günüydü (**V-E** Günü). Uzun süren karabasan hemen hemen sona ermek üzereydi.

"Filipin halkı, ben döndüm."

pon İmparatorluğu üzerinde güneş
ızla batıyordu. Yüzlerce gemi, tari-
in en büyük armadası şimdi Filipin-
r'e doğru ilerliyordu. Uzun zaman-
ır beklenen istila 20 ekim 1944'te
eyte adasına çıkarmayla başladı

okyo şimdi kalan deniz gücünü son bir saldırı
in toplamaktaydı. **Leyte Körfezi Savaşı,**
çakları olmayan bir grup uçak gemisinin ABD
ırucu gücünü Filipinler'den uzaklaştırma hile-
yle başladı. Amiral "Boğa" Halsey yemi yuttu, kendi uçak gemile-
yle Japonları kovaladı ve hava saldırılarıyla düşmanın dört uçak
emisini batırdı.

Halsey uzaklaşınca Japon savaş gemileri ve kruvazörlerinden iki grup herhangi bir muhalefetle karşılaşmadan Leyte Körfezi'ne girdiler. Güneydeki grup son anda görüldü ve Amerikan savaş gemilerinin bekleyen toplarıyla karşılaştı. Ancak daha büyük olan merkezî güç Müttefik istila filosunun ortasına kadar girdi.

Burada 16 ABD eskort uçak gemisi hafif silahlı bir destroyer dizisi tarafından korunuyordu. Çıkan karışıklıkta üç Japon kruvazörü batırıldı. Amerikalılar bir eskort uçak gemisiyle üç destroyer kaybettiler. Ancak Japonlar, Halsey'in filosunun dönmesinden korkarak kumsallardaki Amerikalıları bombardımana tutmadan saldırıyı kestiler.

"Göreviniz kesin bir ölümü gerektirmektedir. Vücutlarınız ölecektir, ama ruhlarınız ölmez."

okyo yeni silahını açıkdı: ***kamikaze.*** Bu, ;un bir zaman önce bir loğol istila filosunu datan "kutsal rüzgâr" anmına gelen bir kelieydi. Ama bu kamika- patlayıcılarla dolu çaklarını hedefe çarptın genç intihar pilotlandan oluşmaktaydı. ısa bir eğitim ve impatorun şerefine içtikten onra ABD gemilerine ırpmaya gidiyorlardı.

"Baharda kiraz çiçekleri gibi, tertemiz ve ışıltılar içinde düşelim."

"Bu kadar yabancı bir görüntü insanı büyülüyordu. Her kamikazenin dalışını korkunç bir olayı izleyen bir insanın o ilgisiz dehşetiyle izliyorduk."

ıtihar pilotları sonunda 300 Amerikan gemisi batıracaklar ve 15 00 kayba neden olacaklardı. Ancak "kutsal rüzgâr"ın fanatik kararlığı bile Filipinler'deki akıntıyı tersine çeviremezdi.

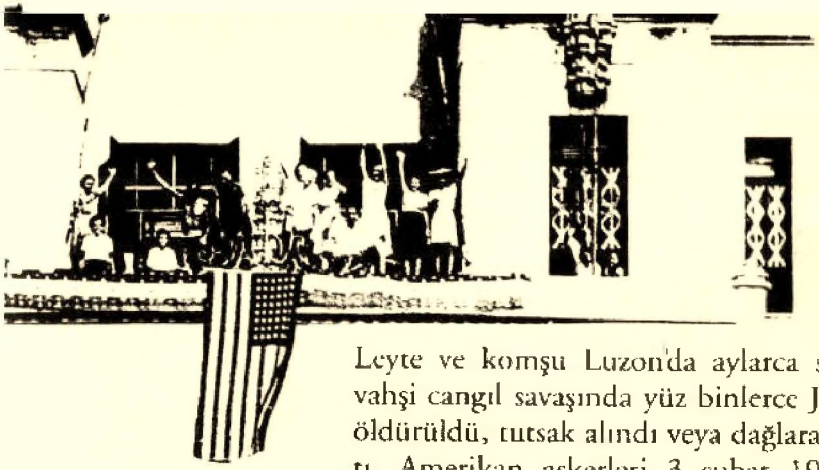

Leyte ve komşu Luzon'da aylarca süren vahşi cangıl savaşında yüz binlerce Japon öldürüldü, tutsak alındı veya dağlara kaçtı. Amerikan askerleri 3 şubat 1945'te Manila'ya girdiler. 5 000'e yakın Müttefik tutsağı cezaevi kampları cehenneminden kurtarıldılar. Çoğu canlı iskeletlerdi.

Bundan sonraki basamak **İvo Cima**'ydı. Japonya'dan sadece 775 mil uzakta olan bu sekiz mil karelik volkanik kaya mükemmel bir hava üssü olacaktı. Amerikan deniz piyadeleri 20 şubatta adaya çıktılar ve savaşın en korkunç çatışmalarından birine girdiler.

İmparatorluk ordusu İvo'yu beton koruganlardan, tünellerden ve mayın alanlarından oluşan bir kaleye dönüştürmüştü. Amerikalılar çok geçmeden ay yüzeyini andıracak bir arazide karınları üzerinde sürünerek ilerlemek zorundaydı. **Suribaçi Dağı**'na yerleşmiş olan Japon topçusu savaşa hâkimdi. Deniz piyadeleri 23 şubatta tepeyi ele geçirdiler.

"Amerikan bayrağını gerçek Japon İmparatorluğu'na dikiyorduk... Hayatımda hiç bu kadar korku hissetmemiştim."

Kanlı İvo 7 000 kahraman deniz piyadesinin ve aynı derecede korkusuz 20 000 Japon'un canına mal olmuştu. Sadece 212 Japon askeri teslim olmuştu. Ancak Amerikalılar birkaç gün içinde 400 mil daha sıçrayarak **Okinava**'ya ayak bastılar.

Bu büyük ada Japonya'yı istila için ideal bir sıçrama tahtasıydı. Amerikan deniz piyadeleri 1 nisanda direnişle karşılaşmadan adaya çıktılar. Japonlar ağır bombardımandan kurtulmak için içerilere kaçmışlardı. İstilanın beşinci gününe kadar düşmanla pek bir ilişki kurulamadı. Sonra Japonya havadan saldırdı.

Tokyo güçlü istila filosuna karşı son 1 000 uçağını gönderdi. İlk saatlerde kamikaze saldırılarıyla altı Amerikan gemisi batırıldı. Hava saldırısı günlerce devam etti, sonunda 5 000 denizcinin canına mal oldu.

"Saldırıya gülümseyerek gidiyorum... Bu akşam dolunay var. Okinava açıklarındaki deniz üzerinde uçarken hedefim olacak düşman gemisini seçeceğim."

Kıyım, bundan sonra karaya kaydırıldı. Amerikalılar düşman koruganlarını temizlemek için alev püskürtücüler kullandılar. Tokyo'nun 100 000 askeri umutsuzca bir savaş içindeydiler. Japon savunması çatlamaya başlayınca *Banzai* saldırıları emri verildi. Direniş 22 haziran 1945'te tümüyle sona erdi. Savaşın başından beri ilk kez çok sayıda Japon (11 000 kişi) teslim oldu.

Ancak Tokyo'daki inatçı militaristler pes etmiyorlardı. Japon İmparatorluk kabinesinin bir üyesi durumu yokuş aşağı frensiz inen bir bisiklete benzetiyordu. Ordunun nasıl teslim olacağını bilemediğini söyledi.

Çin'de bir milyon asker kalmıştı. Donanma ve hava kuvvetleri tükenmişti. Amerikan denizaltıları Japonya'nın kendisini beslemek ve ısıtmak için ihtiyacı olan nakliye gemilerinin çoğunu batırmışlardı. Pirinçleri bile tükenmişti. Sonra, 1944 sonlarında havadan ölüm yağmaya başladı.

lariana Adaları'nda üslenen uzun menzilli B-29 *uperfortresses*'leri napalm bombaları atmaya başladı. 9 mart 945'te Tokyo'ya yapılan saldırıda çıkarılan yangınlarda kentin ım ahşap binaları yandı, bir gece içinde 100 000 kişi öldü.

"Yangın yerlerinden alevler yüzlerce metre yukarı yükseliyordu... Nereye baksam kaçan ve soluk alacak hava bulmaya çalışan insanlar görüyordum."

Sırada Osaka, Kobe ve Nagoya vardı. ABD'nin bomba yağmuru çok geçmeden Japon tarihinin en büyük tek felaketi oldu. Ve şimdi de çok daha korkunç bir silah hazırlanmaktaydı...

Atom bombası. Nobel Ödül'lü fizikçi ve Hitler Almanyası'ndan kaçan bir Yahudi göçmeni olan Albert Einstein, 1938'de Başkan Roosevelt'e nazilerin nükleer bir silahı yaratabilecek ilk millet olabileceğini söylemişti. Pearl Harbor'dan sonra Amerika çok gizli atom araştırmalarını hızlandırdı. Savaş zamanında 2 milyar dolarlık bir program hazırlandı: *Manhattan Projesi.*

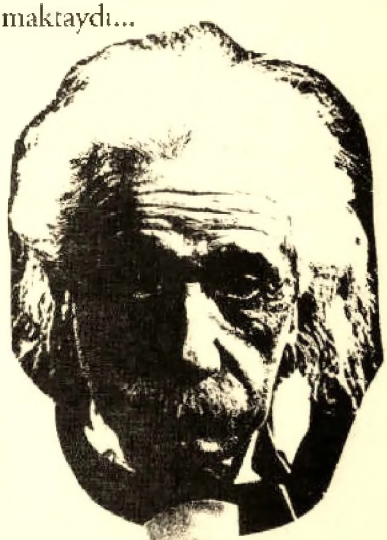

Parlak bir teorik fizikçi **Dr. Robert Oppenheimer** projenin başına getirildi. New Mexico'da Los Alamos'ta ıssız bir askerî üste yıllarca çalıştıktan sonra tarihin ilk atom bombası, Alamogordo olarak bilinen terk edilmiş bir yerde bir kule üzerine yerleştirildi. 16 temmuz 1945'te sabah saat 5.30'da nükleer bir zincirleme reaksiyon yaratıldı. On mil ötedeki bir bilim adamı patlamanın ısısını sıcak bir fırının kapağının açılmasına benzetmişti. Dünya bir daha asla aynı yer olmayacaktı.

Oppenheimer ve diğer bilginler, Beyaz Saray'dan Japonya'ya atılmadan önce bombanın gücünün gösterilmesini istediler. Yeni başkan, eski başkan yardımcısı Harry S. Truman'dı. Manhattan Projesi o kadar gizliydi ki, Truman ilk brifingini ancak Roosevelt'in 1945 nisanında ki ölümünden sonra almıştı.

Başkan Truman atom bombasını askerî koşullar içinde görüyordu. Japon intihar saldırılarının şiddetinden dehşete düşmüştü ve savaşın bir an önce bitirileceğini umuyordu. Bu, Japonya istilasında can vermesi beklenen bir milyon Amerikalının hayatını kurtaracaktı.

"Dün gece ay ve yıldızların tüm ağırlığı üzerime çöktü."

Tokyo'da ordu Müttefikler'le doğrudan doğruya konuşmalara girilmesini yasaklamıştı. İmparator Hirohito sivil bakanlarına barış yapma yolları bulmak üzere gizlice emir verdi. Tarafsız ülkelere sessizce anlaşma mesajları gönderildi. Ancak diplomasi için zaman hızla tükeniyordu.

1945 temmuzu sonlarında **Üç Büyükler** mağlup Almanya'nın Potsdam kentinde bir araya geldiler. Kızıl Ordu'nun kurtardığı ülkelerde komünist yönetimin getirilmesi konusunda Truman ve Churchill, Stalin'le çatıştılar. Bu olay bugün Doğu ile Batı arasındaki Soğuk Savaş'ın başlangıcı olarak kabul edilir. Başkan, ABD'nin bir atom bombasına sahip olduğunu ilk kez Potsdam'da öğrendi.

Müttefikler 26 temmuzda **Potsdam Deklarasyonu**'nu açıkladılar. Bu bildiride Japonya'nın topyekûn ve koşulsuz teslimi isteniyordu. Japonlara imha edilmeyecekleri ve köleleştirilmeyecekleri sözü verilmekteydi. Ancak savaşı başlatan militaristler iktidardan alınacaklardı. Bu koşulları kabul etmemek *ani ve topyekûn yıkım*'dı.

Japon ordusu kutsal imparatorun egemenliği garanti edilmeden ve Müttefik işgali konusu ortadan kalkmadan barışı düşünmeyi hâlâ reddetmekteydi. Başbakan, kamuoyu önünde deklarasyonla alay ederek yine zafer vaat etti.

Son geriye sayım başlamıştı. 6 ağustos 1945 sabahı *Enola Gay* adındaki bir B-29 uçağı Tinian adasından havalandı. Uçakta 70 santime üç metre boyunda ve 4 500 kilo gelen bir uranyum bombası vardı. Bomba yirmi bin ton dinamitin gücüne eşit bir güce sahipti. Nisperen küçük olan boyu nedeniyle "Küçük Oğlan" adı verilmişti.

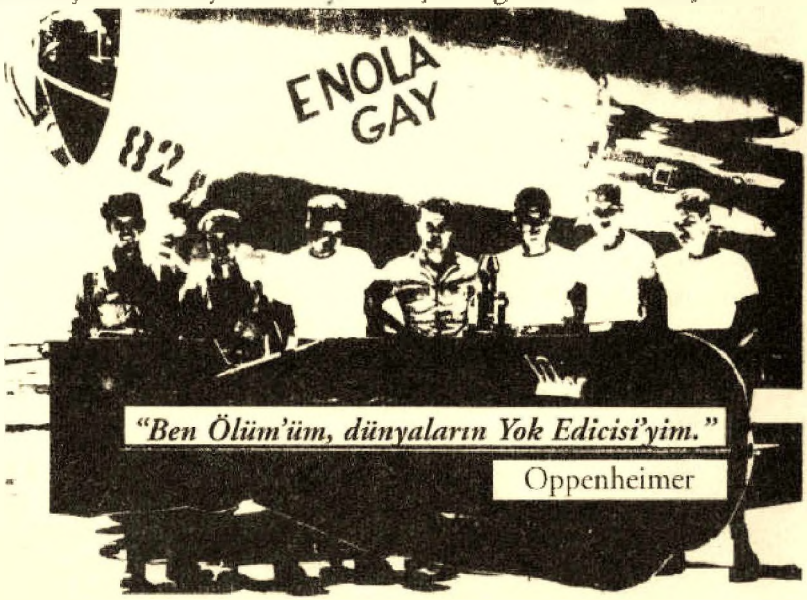

"Ben Ölüm'üm, dünyaların Yok Edicisi'yim."

Oppenheimer

Enola Gay Hiroşima'ya sabah saat 8.15 sularında vardı. İşçiler işlerine, çocuklar okullarına giderken hava baskını sirenleri çaldı. Çok kimse durup başları üstünde tek başına uçan bu uçağı seyre koyuldular. Atom Çağı tam 8.15'i 17 saniye geçe "Küçük Oğlan" bırakılınca başlamış oldu. Bir dakika sonra özel gözlüklü Amerikan havacıları altlarında mor bir parıltı gördüler:

"Tanrım, biz ne yaptık?"

"Sonra gökyüzünde kocaman bir parıltı gördüm, yüzümü yere bastırdım. Darbenin etkisiyle uçmuş olmam gerektiğini hatırlıyorum. Arkadaşlarımdan hiçbirini bulamadım... İç çamaşırlarım dışında bütün giysilerim üzerimden yok olmuştu. Derim soyulmuş vücudumdan aşağı sarkıyordu."

Bomba, kent merkezinin 700 metre üzerinde patladı ve Hiroşima'nın yüzde 60'ını yaktı. Çelik kirişler mum gibi eridi. Vagonlar yüzlerce metre havaya fırladı. Ağaçlar ve telefon direkleri kibrit gibi alev aldı. İnsanlar buhar oldular. Bir şok dalgası bombanın patladığı yerden kilometrelerce ötedeki binaları yıktı. **70 000'den fazla insan bir anda öldü.** Daha sonraları binlercesi yanıklardan ve radyasyon hastalıklarından ölecekti.

İmparatorluk ordusu hâlâ teslim olmayı reddediyordu. 9 ağustosta radyoaktif plütonyumla dolu ikinci bir atom bombası **Nagasaki** kentinin üzerine atıldı. Şişkin biçimi nedeniyle buna "Şişman Oğlan" adı verilmişti. Bomba kent merkezinden üç mil geriye düştü, ama yine de 40 000 kişiyi öldürecek kadar güçlüydü.

Hirohito ertesi gün kabinesine savaşa devamın Japonya'nın ölümü olacağını söyledi. Askerî fanatikler isyana hazırlandılar. Başbakanın evi makineli tüfek ateşine tutuldu, bakanlardan bazılarının evleri yakıldı. İmparatorluk sarayının çevresine askerler yerleştirildi.

Hirohito 15 ağustosta bulundurulduğu ev hapsinden kaçtı. İmparator tarihte ilk kez halkına radyodan hitap etti. Kelimelerini dikkatle seçerek savaşın Japonya'nın avantajına olmadığını itiraf etti.

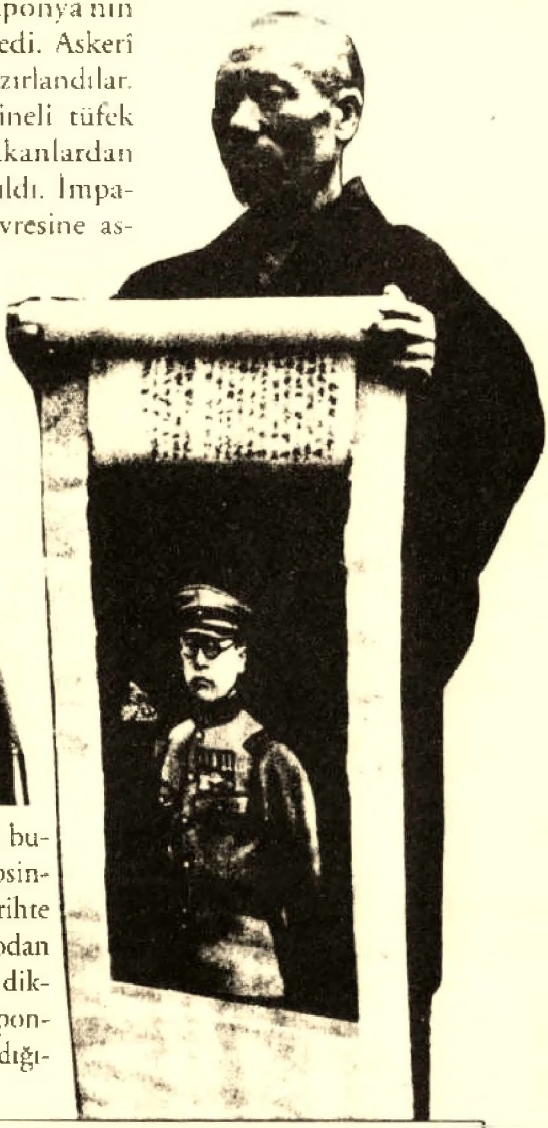

"Olağanüstü çarelere başvurarak şimdiki durumun çözümlenmesini gerçekleştirmeye karar vermiş bulunuyoruz."

Kelimeyi kullanmaktan korkuyorsa da, *"teslim"*den söz ediyordu. O gün dünya Japonya'ya karşı kazanılan zaferi kutladı: **V-J Günü**. İmparatorluk ordusuna silah bırakma emri verildi. Beş kıtada milyonlarca insan sokaklara dökülüp şarkılar söyledi, dans etti, kucaklaşıp öpüştü. Çanlar çalıyor, müzik sesleri yükseliyor, havaî fişekler gökleri aydınlatıyordu. Yıllarca süren savaş karartmasından sonra artık gece boyunca ışıklar parıldıyordu.

Peki, barış ne olacaktı? Avrupa ve Japonya yıkıldıktan sonra dünyada güç dengesi ABD ile SSCB'ye kaymıştı. İki sistem arasındaki sınır kısa sürede Churchill'in **Demir Perde** dediği bir sertliğe büründü. Doğu Avrupa sert komünist yönetim altına girdi. Almanya'nın bölünmesi sürekli oldu.

Doğu ile Batı'nın üzerinde anlaşabildikleri pek az şeyden biri, savaş suçlularının adalet önüne çıkarılmasıydı. Üst düzey nazi liderleri, 1945 sonunda Batı Almanya'nın Nürnberg kentinde, uluslararası bir mahkemenin önüne çıkarıldılar. Amerika aynı şeyi daha sonra Japonya'da da yapacaktı.

Dünya Üçüncü Reich'ın uyguladığı dehşetin kanıtları karşısında sersemlemişken, eski Mareşal Göring sıkıntıdan patlıyormuş gibi oturuyordu. Sonunda intihar ederek celladın elinden kurtuldu. Nazi liderlerinin çoğu asıldı. **Nürnberg Yargılaması** dünyaya yeni bir askeri davranış kuralı getirdi. Bundan sonra bir askerin insanlığa karşı suç olan emirleri yerine getirmesi beklenemezdi.

1945'te dünyadaki çatışmaları çözümlemek üzere **Birleşmiş Milletler** kuruldu. Ancak bu barışı sağlama yolu sadece süper devletlerin hoşnut olmadıkları eylemleri veto etme haklarıyla sınırlı kaldı. O günden sonra dünyanın çeşitli yerlerinde yüzlerce küçük savaş çıkmış ve bunların çoğu ABD ve SSCB tarafından desteklenmiştir.

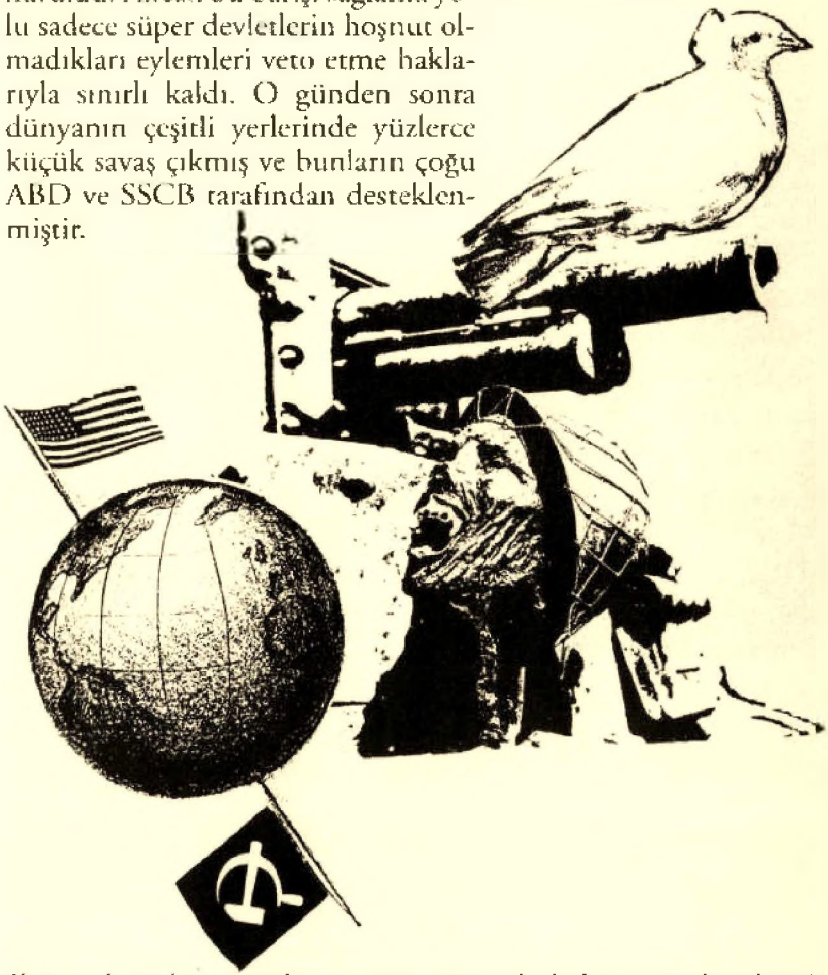

Ilginç olanı, barışı sağlayan şeyin süper devletler arasında çıkacak bir savaş tehditi olmasıdır. Bir tek 100 megatonluk hidrojen bombasının İkinci Dünya Savaşı'nda kullanılan bütün silahların toplam gücünden daha fazla yıkıcı gücü vardır. Bu kesin olmayan barışı satın almak için trilyonlarca dolar ve ruble sarf edilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı pozitif değişiklikler de getirdi. Asya ve Afrika'da zincirlerinden huzursuzluk duyan yüz milyonlarca sömürge insanı, Avrupalı efendilerini dizüstü çökerken gördü. Müttefikler'in özgürlük için savaş ve insan hakları gibi şeylerden söz ettiklerini duydu. Eski imparatorluklara meydan okuyan halk hareketleri çıkmaya başladı. Çok geçmeden birçok yeni millet dünya toplumuna katılacaktı.

Sovyet tehdidine tepki gösteren Batı Avrupa, bin yıldır ilk kez birleşebilmişti. Diktatörlük ve ırkçılık ideolojisi gözden düşmüştü. Bilim ve teknoloji her yerde büyük ilerlemeler kaydediyordu. Ancak bu ilerlemeler savaşın ıstırabıyla ölçülmelidir.

1945'te dünyanın yarısı yıkılmıştı. On milyonlarca insan hasta, aç ve evsiz barksızdı. Kentler yıkıntı içindeydi. Çok geniş alanlar su, elektrik ve tıbbî bakımdan yoksundu. Ya ölüler? İkinci Dünya Savaşı'nda ölen 40 milyon erkek, kadın ve çocuğun sadece adlarını yazmak için bunun binlerce katı bir kitap gerekir. Onların anılarına hürmeten, son sözü savaştan sağ çıkanlar söylesinler.

"Binlerce ölüm görmüş eski bir asker olarak savaşın tekrarlanmasını istemiyorum. Savaş ve barış bir kovboy filmi değildir. Bir daha asla!"

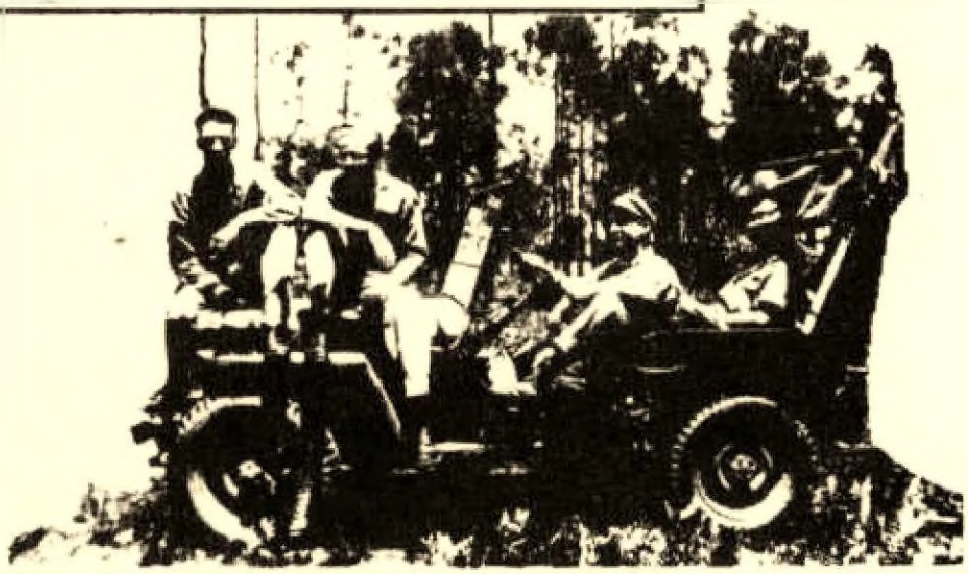

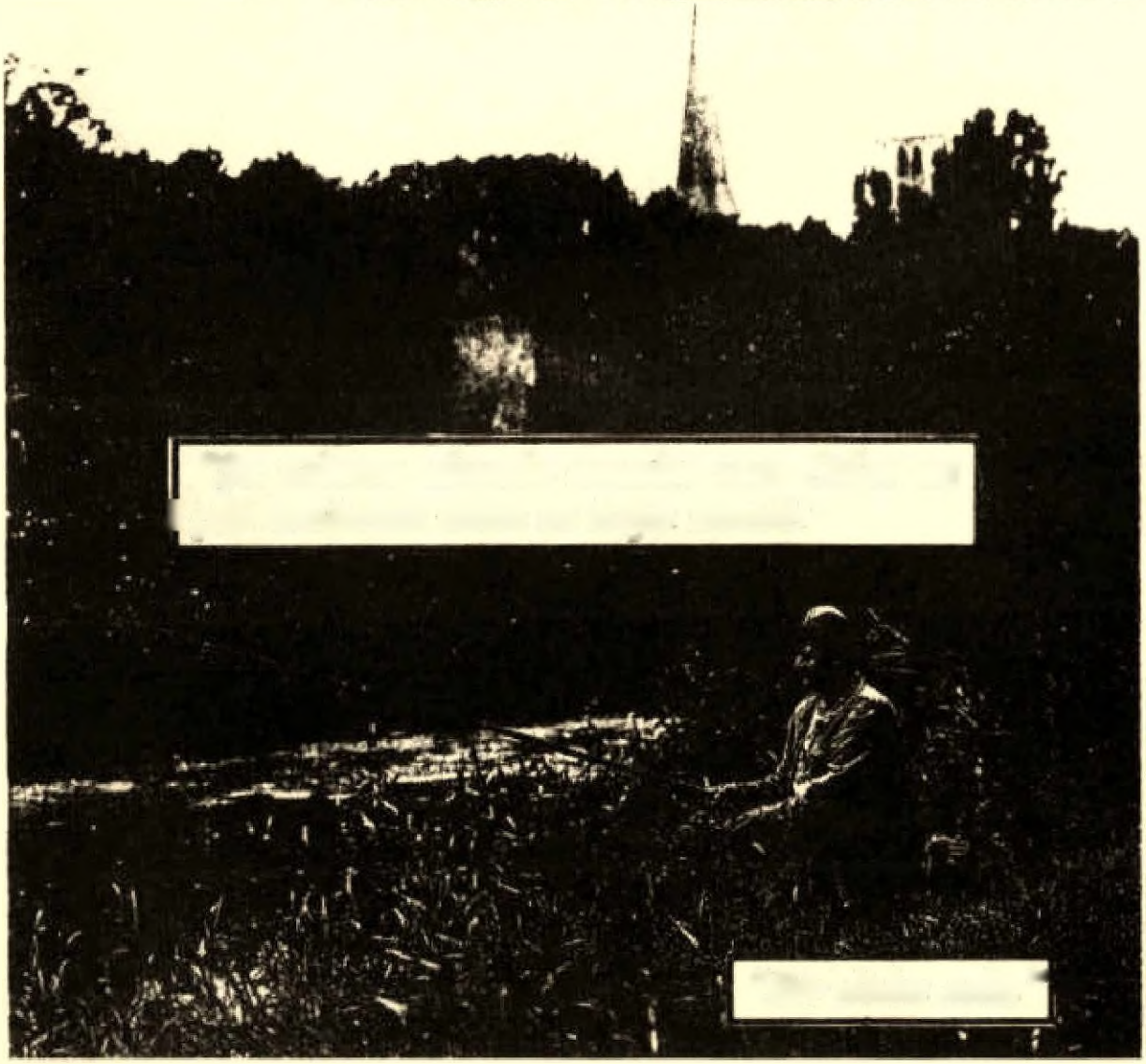

"Babam... kapalı bir odada yalnız kalamıyor, Gestapo'dan sonra. Kapıyı açabileceğini bilmesi gerek. Kapı kapalı olduğu için tren yolculuğuna çıkamıyor. Bir daha asla."

"Çocuklarım, 'Bize savaştan söz et' dediklerinde onlara hiçbir şey anlatamam."

"Bir daha asla."

Errol Selkirk çocukluğunu İkinci Dünya Savaşı'nın büyük muharebelerini yaparak geçirdi. Barışın kendisine yetişmesi için 30 yıl gerekti. Şimdi *Yeni Başlayanlar* dizisi kitapları yazmadığı zamanlar evinde kalıp yatmayı yeğliyor.

Naomi Rosenblatt. Gönlünce eğlenmediği zamanlar *Yeni Başlayanlar* kitapları yazar. Bu altıncısıdır. Lotodan büyük ikramiyeyi kazanınca, sanatçılar dahil soyu tükenmekte olan bütün türler için tropik bir yağmur ormanı kenarında bir sanatçı köyü kurmayı umuyor.

Shey Wolvek-Pfister. Brooklyn'de bir evde bir erkek, bir çocuk, bir kedi ve bir tavşanla yaşıyor. Ressam, anne ve barış yanlısıdır. Daha *doğal* bir ortam özlemi çekerek bir gün Batı Afrika'da yaşamayı umuyor.
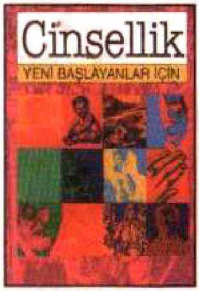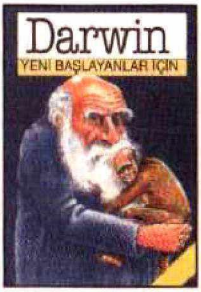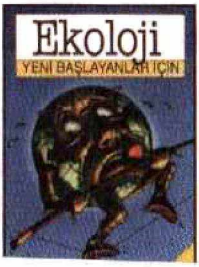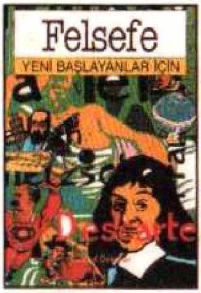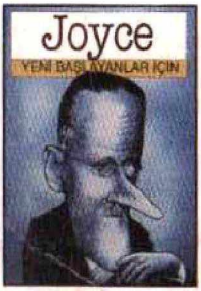
BU DİZİDEN ÇIKAN KİTAPLAR